

Dziennik Urzędowy

Unii Europejskiej

L 315

Wydanie polskie

Legislacja

Tom 55

14 listopada 2012

Spis treści

I Akty ustawodawcze

DYREKTYWY

- ★ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/27/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylenia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE ⁽¹⁾ 1
- ★ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW 57
- ★ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/30/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 54 akapit drugi Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w celu uzyskania ich równoważności, dla ochrony interesów zarówno współników, jak i osób trzecich w zakresie tworzenia spółki akcyjnej, jak również utrzymania i zmian jej kapitału ⁽¹⁾ 74

Cena: 4 EUR

⁽¹⁾ Tekst mający znaczenie dla EOG

PL

Akty, których tytuły wydrukowano zwykłą czcionką, odnoszą się do bieżącego zarządzania sprawami rolnictwa i generalnie zachowują ważność przez określony czas.

Tytuły wszystkich innych aktów poprzedza gwiazdka, a drukuje się je czcionką pogrubioną.

I

(Akty ustawodawcze)

DYREKTYWY

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2012/27/UE

z dnia 25 października 2012 r.

w sprawie efektywności energetycznej, zmiany dyrektyw 2009/125/WE i 2010/30/UE oraz uchylenia dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 194 ust. 2,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom krajowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽¹⁾,uwzględniając opinię Komitetu Regionów ⁽²⁾,stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą ⁽³⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) Unia stoi w obliczu niespotykanych dotąd wyzwań wynikających z rosnącego uzależnienia od importu energii i ograniczonych zasobów energetycznych, a także konieczności ograniczenia zmiany klimatu i przewyższenia kryzysu gospodarczego. Efektywność energetyczna jest jednym z najlepszych sposobów sprostania tym wyzwaniom. Zwiększa ona poziom bezpieczeństwa dostaw energii Unii poprzez obniżanie zużycia energii pierwotnej oraz ograniczanie importu energii. Przyczynia się do obniżania w sposób opłacalny emisji gazów cieplarnianych, a tym samym do łagodzenia skutków zmiany klimatu. Przystawienie się na bardziej efektywną energetycznie gospodarkę powinno również doprowadzić do szybszej popularyzacji innowacyjnych rozwiązań technologicznych oraz poprawy konkurencyjności przemysłu w Unii, pobudzenia wzrostu gospodarczego i tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy w sektorach związanych z efektywnością energetyczną.

(2) W konkluzjach Rady Europejskiej obradującej w dniach 8–9 marca 2007 r. podkreślono potrzebę zwiększenia efektywności energetycznej w Unii, aby osiągnąć cel zakładający 20 % oszczędność w zużyciu energii pierwotnej w Unii do 2020 r. w porównaniu z prognozami. W konkluzjach Rady Europejskiej z dnia 4 lutego 2011 r. podkreślono, że przyjęty w czerwcu 2010 roku przez Radę Europejską cel polegający na zwiększeniu efektywności energetycznej o 20 % do 2020 r. – który obecnie nie jest realizowany – musi zostać osiągnięty. Według prognoz opracowanych w 2007 r. zużycie energii pierwotnej w 2020 r. będzie wynosiło 1 842 Mtoe. Obniżenie o 20 % daje wynik w wysokości 1 474 Mtoe w roku 2020, tj. zmniejszenie o 368 Mtoe w porównaniu z prognozami.

(3) W konkluzjach Rady Europejskiej z dnia 17 czerwca 2010 r. potwierdzono, że wspomniany cel w zakresie efektywności energetycznej jest jednym z głównych celów nowej unijnej strategii na rzecz zatrudnienia i inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu (strategia „Europa 2020”). W ramach tego procesu oraz mając na względzie wdrożenie wspomnianego celu na poziomie krajowym, państwa członkowskie są zobowiązane do ustanowienia krajowych celów w ścisłej współpracy z Komisją oraz do przedstawienia w swoich krajowych programach reform sposobu, w jaki zamierzają je zrealizować.

(4) W komunikacie Komisji z dnia 10 listopada 2010 r. „Energia 2020” uznano efektywność energetyczną za kluczowy element unijnej strategii energetycznej na rok 2020 i wskazano na potrzebę opracowania nowej strategii w zakresie efektywności energetycznej, która umożliwi wszystkim państwom członkowskim rozdzielenie zużycia energii od wzrostu gospodarczego.

⁽¹⁾ Dz.U. C 24 z 28.1.2012, s. 134.

⁽²⁾ Dz.U. C 54 z 23.2.2012, s. 49.

⁽³⁾ Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 11 września 2012 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym) oraz decyzja Rady z dnia 4 października 2012 r.

- (5) W swojej rezolucji z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie przeglądu planu działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii Parlament Europejski wezwał Komisję, aby w jej zmienionym planie działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii uwzględniła środki, które pozwoliłyby nadrobić powstałe zaległości, tak aby osiągnąć ogólny cel Unii w zakresie efektywności energetycznej w roku 2020.
- (6) Jedną z inicjatyw w ramach strategii „Europa 2020” jest inicjatywa przewodnia „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” przyjęta przez Komisję w dniu 26 stycznia 2011 r. Efektywność energetyczną określono w niej jako jeden z najważniejszych elementów służących zapewnieniu zrównoważonego wykorzystywania zasobów energetycznych.
- (7) W przyjętych przez Radę Europejską obradującą w dniu 4 lutego 2011 r. konkluzjach przyznano, że Unia nie jest na właściwej drodze do osiągnięcia swojego celu w zakresie efektywności energetycznej oraz że niezbędne są zdecydowane działania na rzecz wykorzystania znacznych możliwości uzyskania większej oszczędności energii w budownictwie, transporcie, produktach i procesach. W konkluzjach tych przewidziano również, że do 2013 r. dokonany zostanie przegląd realizacji celu Unii w zakresie efektywności energetycznej i że w razie potrzeby rozważone zostanie wprowadzenie dalszych środków.
- (8) W dniu 8 marca 2011 r. Komisja przyjęła komunikat w sprawie planu na rzecz efektywności energetycznej z 2011 roku. Potwierdzono w nim, że Unia nie jest na właściwej drodze do osiągnięcia swojego celu w zakresie efektywności energetycznej. Dzieje się tak mimo postępów w realizacji krajowych polityk w zakresie efektywności energetycznej opisanych w pierwszych krajowych planach działania na rzecz efektywności energetycznej przedstawionych przez państwa członkowskie zgodnie z wymogami dyrektywy 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych⁽¹⁾. Wstępna analiza drugich planów działania potwierdza, że Unia nie jest na właściwej drodze do osiągnięcia tego celu. Aby tę sytuację zmienić, plan na rzecz efektywności energetycznej z 2011 r. przedstawia szereg strategii i środków w dziedzinie efektywności energetycznej obejmujących cały łańcuch energetyczny, w tym wytwarzanie, przesył i rozdział energii; wiodącą rolę sektora publicznego w dziedzinie efektywności energetycznej; budynki i urządzenia; przemysł oraz potrzebę przyznania odbiorcom końcowym kompetencji do sterowania własnym zużyciem energii. Kwestia efektywności energetycznej w sektorze transportowym została jednocześnie poruszona w białej księdze w sprawie transportu przyjętej w dniu 28 marca 2011 r. W szczególności inicjatywa nr 26 przedstawiona w białej księdze wzywa do przyjęcia odpowiednich norm emisji CO₂ dla pojazdów we wszystkich rodzajach transportu; w stosownych przypadkach normy takie miałyby zostać uzupełnione o wymogi w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do wszystkich rodzajów układów napędowych.
- (9) W dniu 8 marca 2011 r. Komisja przyjęła także plan działania prowadzący do przejścia do 2050 r. na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną, określając z tej perspektywy potrzebę położenia większego nacisku na efektywność energetyczną.
- (10) W tym kontekście konieczna jest aktualizacja unijnych ram prawnych w dziedzinie efektywności energetycznej za pomocą dyrektywy, która służyłaby osiągnięciu ogólnego celu w zakresie efektywności energetycznej zakładającego obniżenie o 20 % zużycia energii pierwotnej w Unii do roku 2020, a także dalszemu zwiększeniu efektywności energetycznej po 2020 r. W tym celu w niniejszej dyrektywie należy ustanowić wspólne ramy służące wspieraniu efektywności energetycznej w Unii oraz określić konkretne działania ukierunkowane na wdrożenie niektórych wniosków zawartych w planie na rzecz efektywności energetycznej z 2011 r., jak również na wykorzystanie wskazanego w tym planie znacznego niezrealizowanego potencjału w zakresie oszczędności energii.
- (11) Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 406/2009/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie wysiłków podjętych przez państwa członkowskie, zmierzających do zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych w celu realizacji do roku 2020 zobowiązań Wspólnoty dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych⁽²⁾ zobowiązuje Komisję do dokonania oceny postępów poczynionych przez Unię i jej państwa członkowskie w realizacji celu polegającego na zmniejszeniu zużycia energii o 20 % do 2020 r. w porównaniu z prognozami, a także do przedłożenia do 2012 r. sprawozdania w tej sprawie. Stanowi ona również, że aby pomóc państwom członkowskim w dotrzymaniu zobowiązań Unii dotyczących redukcji emisji gazów cieplarnianych, Komisja powinna zaproponować do dnia 31 grudnia 2012 r. wzmocnione lub nowe środki mające przyspieszyć poprawę efektywności energetycznej. Niniejsza dyrektywa stanowi odpowiedź na ten wymóg. Przyczynia się ona również do osiągnięcia celów przedstawionych w planie działania prowadzącym do przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną do 2050 r., w szczególności poprzez zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych z sektora energetycznego, a także do doprowadzenia do bezemisyjnego wytwarzania energii elektrycznej do 2050 r.
- (12) Konieczne jest przyjęcie zintegrowanego podejścia w celu wykorzystania całego istniejącego potencjału w zakresie oszczędności energii z uwzględnieniem oszczędności w sektorze zaopatrzenia w energię oraz w sektorach końcowego jej wykorzystywania. Jednocześnie należy wzmocnić przepisy dyrektywy 2004/8/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie wspierania kogeneracji w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe na rynku wewnętrznym energii⁽³⁾ oraz dyrektywy 2006/32/WE.

⁽¹⁾ Dz.U. L 114 z 27.4.2006, s. 64.

⁽²⁾ Dz.U. L 140 z 5.6.2009, s. 136.

⁽³⁾ Dz.U. L 52 z 21.2.2004, s. 50.

- (13) Optymalnym rozwiązaniem byłoby osiągnięcie celu 20 % efektywności energetycznej w wyniku skumulowanego wdrożenia konkretnych krajowych i europejskich środków wspierających efektywność energetyczną w różnych dziedzinach. Od państw członkowskich należy wymagać ustalenia orientacyjnych krajowych wartości docelowych, planów i programów w dziedzinie efektywności energetycznej. Komisja powinna ocenić wspomniane cele oraz poszczególne działania każdego państwa członkowskiego wraz z danymi dotyczącymi dokonanych postępów, aby oszacować, na ile prawdopodobne jest osiągnięcie ogólnego celu Unii oraz w jakim zakresie poszczególne działania są wystarczające do zrealizowania celu wspólnego. Komisja powinna zatem ściśle monitorować wdrażanie krajowych programów dotyczących efektywności energetycznej przy użyciu swoich zmienionych ram prawnych oraz w ramach realizacji strategii „Europa 2020”. Ustalając orientacyjne krajowe wartości docelowe efektywności energetycznej, państwa członkowskie powinny mieć możliwość uwzględnienia warunków krajowych, które mają wpływ na zużycie energii pierwotnej, takich jak dodatkowy potencjał w zakresie oszczędności energii w sposób opłacalny, zmiany w zakresie importu i eksportu energii, rozwój wszystkich odnawialnych źródeł energii, energia jądrowa, wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla oraz wczesne działania. Przy podejmowaniu badań modelowych Komisja powinna w odpowiednim czasie i w sposób przejrzysty skonsultować założenia do modeli i wstępne wyniki modelowania z państwami członkowskimi. Niezbędne są udoskonalone modele oddziaływania środków efektywności energetycznej oraz zasobów i osiągnięć technologicznych.
- (14) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych ⁽¹⁾ stwierdza, że Cypr i Malta, ze względu na swój wyspiarski i peryferyjny charakter, opierają się na lotnictwie jako środku transportu, który ma podstawowe znaczenie dla ich obywateli i gospodarki. Wskutek tego Cypr i Malta mają końcowe zużycie energii brutto w krajowym transporcie lotniczym niewspółmiernie wysokie, tj. ponad trzy razy wyższe od średniej wspólnotowej w 2005 r., są zatem niewspółmiernie dotknięte obecnymi ograniczeniami technologicznymi i regulacyjnymi.
- (15) Całkowita wielkość wydatków publicznych jest równa 19 % wartości produktu krajowego brutto Unii. Z tej przyczyny sektor publiczny stanowi istotny czynnik pobudzający przemiany na rynku w kierunku bardziej energooszczędnych produktów, budynków i usług, a także wpływający na zmianę zachowań w dziedzinie zużycia energii przez obywateli i przedsiębiorstwa. Ponadto zmniejszenie zużycia energii za pomocą środków poprawy efektywności energetycznej może uwolnić środki publiczne, które będzie można przeznaczyć na inne cele. W dziedzinie efektywności energetycznej instytucje publiczne na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym powinny stanowić przykład do naśladowania.
- (16) Mając na względzie, iż w konkluzjach Rady z dnia 10 czerwca 2011 r. w sprawie Planu na rzecz efektywności energetycznej z 2011 r. podkreślono, że za 40 % zużycia energii końcowej w Unii odpowiadają budynki, oraz aby skorzystać z możliwości wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w sektorach wymagających specjalnych kwalifikacji i w sektorze budownictwa, a także w produkcji wyrobów budowlanych oraz w działalności zawodowej, takiej jak architektura, doradztwo i inżynieria, państwa członkowskie powinny ustanowić długoterminową strategię na okres po 2020 r., mobilizującą inwestycje w renowację budynków mieszkaniowych i użytkowych z myślą o poprawie charakterystyki energetycznej zasobów budowlanych. Strategia ta powinna dotyczyć opłacalnych ekonomicznie gruntownych renowacji, które prowadzą do modernizacji, dzięki której redukowane jest zarówno zużycie energii dostarczonej, jak i zużycie energii końcowej w budynkach o znaczny odsetek w porównaniu z poziomami sprzed renowacji, co daje w efekcie bardzo dobrą charakterystykę energetyczną. Takie gruntowne renowacje mogłyby być przeprowadzane również etapami.
- (17) Niezbędne jest zwiększenie wskaźnika renowacji budynków, gdyż istniejące zasoby budowlane stanowią sektor o najwyższym potencjale w zakresie oszczędności energii. Ponadto budynki mają zasadnicze znaczenie dla osiągnięcia unijnego celu, jakim jest zmniejszenie do 2050 r. emisji gazów cieplarnianych o 80–95 % w porównaniu z 1990 r. Budynki będące własnością instytucji publicznych stanowią znaczną część zasobów budowlanych i są mocno wyeksponowane w życiu publicznym. Należy zatem ustanowić roczny wskaźnik renowacji w odniesieniu do budynków będących własnością instytucji rządowych na terytorium państw członkowskich oraz przez nie zajmowanych w celu poprawy ich charakterystyki energetycznej. Wskaźnik ten nie powinien naruszać obowiązków odnoszących się do budynków o niemal zerowym zużyciu energii, określonych w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków ⁽²⁾. Przewidziany w niniejszej dyrektywie obowiązek przeprowadzania renowacji budynków instytucji rządowych stanowi uzupełnienie wspomnianej dyrektywy, która zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia, aby przy wykonywaniu ważniejszej renowacji istniejących budynków ich charakterystyka energetyczna została poprawiona tak, aby spełniała minimalne wymogi dotyczące charakterystyki energetycznej. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość podejmowania alternatywnych opłacalnych środków, aby osiągnąć równoważną poprawę charakterystyki energetycznej budynków należących do instytucji rządowych. Obowiązek renowacji powierzchni pomieszczeń w budynkach instytucji rządowych dotyczy jednostek administracyjnych, których właściwość rozciąga się na całe terytorium państwa członkowskiego. Jeżeli w danym państwie członkowskim i w przypadku danego uprawnienia nie istnieje odpowiednia jednostka administracyjna, której właściwość obejmowałaby całe terytorium państwa, obowiązek ten powinien dotyczyć tych jednostek administracyjnych, których właściwość łącznie obejmuje całe terytorium państwa.

⁽¹⁾ Dz.U. L 140 z 5.6.2009, s. 16.

⁽²⁾ Dz.U. L 153 z 18.6.2010, s. 13.

- (18) Niektóre gminy i inne instytucje publiczne w państwach członkowskich wdrożyły już zintegrowane podejście do oszczędności energii i zaopatrzenia w energię, na przykład poprzez plany działania w zakresie zrównoważonej energii w rodzaju planów opracowanych w ramach inicjatywy Porozumienie Burmistrzów, jak również zintegrowane podejście w zakresie obszarów miejskich, które wykracza poza jednostkowe interwencje w budynkach lub środkach transportu. Państwa członkowskie powinny zachęcać gminy oraz inne instytucje publiczne do przyjmowania zintegrowanych i zrównoważonych planów na rzecz efektywności energetycznej wraz z jasno określonymi celami, do włączania obywateli w proces opracowywania i wdrażania tych planów oraz do właściwego informowania ich o treści planów i o postępach w realizacji celów. Plany takie mogą przynieść znaczną oszczędność energii, w szczególności, jeżeli są wdrażane w ramach systemów zarządzania energią, które umożliwiają zainteresowanym instytucjom publicznym lepsze zarządzanie swoim zużyciem energii. Należy zachęcać do wymiany doświadczeń pomiędzy miastami i innymi instytucjami publicznymi w przypadku bardziej nowatorskich doświadczeń.
- (19) W odniesieniu do nabywania niektórych produktów i usług oraz nabywania i wynajmowania budynków, instytucje rządowe zawierające umowy na publiczne roboty budowlane, dostawy lub usługi powinny dawać przykład i podejmować decyzje w sprawie zakupu, przy uwzględnieniu kwestii efektywności energetycznej. Powinno dotyczyć to jednostek administracyjnych, których właściwość rozciąga się na całe terytorium państwa członkowskiego. Jeżeli w danym państwie członkowskim i w przypadku danego uprawnienia nie istnieje odpowiednia jednostka administracyjna, której właściwość obejmowałaby całe terytorium państwa, obowiązek ten powinien dotyczyć tych jednostek administracyjnych, których właściwość łącznie obejmuje całe terytorium państwa. Nie należy jednak naruszać przepisów dyrektyw Unii dotyczących zamówień publicznych. W przypadku nabywania produktów innych niż produkty objęte przewidzianymi w niniejszej dyrektywie wymogami stosowania kryteriów efektywności energetycznej przy nabywaniu, państwa członkowskie powinny zachęcać instytucje publiczne, by przy nabywaniu brały pod uwagę efektywność energetyczną.
- (20) Przeprowadzona ocena możliwości ustanowienia na poziomie Unii systemu „białych certyfikatów” wykazała, że w obecnej sytuacji system taki doprowadziłby do nadmiernych kosztów administracyjnych, a ponadto istnieje ryzyko, że oszczędność energii byłaby skoncentrowana tylko w pewnej liczbie państw członkowskich, a nie na terytorium całej Unii. Cele takiego systemu na poziomie Unii można osiągnąć w lepszy sposób, przynajmniej na obecnym etapie, za pomocą krajowych systemów zobowiązujących przedsiębiorstwa użyteczności publicznej sektora energetycznego do poprawy efektywności energetycznej lub innych alternatywnych środków z dziedziny polityki, pozwalających na uzyskanie takiej samej oszczędności energii. Wskazane jest, aby poziom ambicji tego rodzaju systemów był ustanawiany we wspólnych ramach na poziomie Unii, przy jednoczesnym zapewnieniu państwom członkowskim elastyczności wystarczającej do pełnego uwzględnienia krajowej organizacji podmiotów działających na rynku, specyfiki sektora energetycznego oraz przyzwyczajeń odbiorców końcowych. Wspólne ramy powinny zapewnić przedsiębiorstwom użyteczności publicznej sektora energetycznego możliwość oferowania usług energetycznych wszystkim odbiorcom końcowym, a nie tylko tym, którym sprzedają one energię. Prowadzi to do nasilenia konkurencji na rynku energii, gdyż przedsiębiorstwa użyteczności publicznej sektora energetycznego mogą wyróżnić swój produkt poprzez świadczenie dodatkowych usług energetycznych. Wspólne ramy powinny umożliwić państwom członkowskim uwzględnienie w swoim krajowym programie wymogów służących osiągnięciu celu społecznego, w szczególności, aby zapewnić, by słabi ekonomicznie odbiorcy mieli dostęp do korzyści wynikających ze zwiększonej efektywności energetycznej. Państwa członkowskie powinny określić, w oparciu o obiektywne i niedyskryminacyjne kryteria, którzy dystrybutorzy energii lub które przedsiębiorstwa prowadzące detaliczną sprzedaż energii powinny mieć obowiązek osiągnięcia docelowej wielkości oszczędności energii u użytkowników końcowych, określonej w niniejszej dyrektywie.
- Państwa członkowskie powinny w szczególności mieć możliwość nienakładania tego obowiązku na małych dystrybutorów energii, na małe przedsiębiorstwa prowadzące detaliczną sprzedaż energii obrotu energią i małe sektory energetyczne, tak aby uniknąć nieproporcjonalnych obciążeń administracyjnych. Komunikat Komisji z dnia 25 czerwca 2008 r. określa zasady, jakie powinny zostać uwzględnione przez państwa członkowskie, które nie zdecydują się skorzystać z tej możliwości. Na zasadzie wspierania krajowych inicjatyw w dziedzinie efektywności energetycznej strony zobowiązane w ramach krajowych systemów zobowiązujących do poprawy efektywności energetycznej mogłyby wypełniać swoje zobowiązania poprzez coroczne wpłacanie na krajowy fundusz efektywności energetycznej kwoty równej wartości inwestycji wymaganych w ramach wspomnianych systemów.
- (21) W związku z nadrzędną koniecznością przywrócenia stabilności finansów publicznych i dokonania konsolidacji fiskalnej, przy realizacji szczególnych środków objętych zakresem stosowania niniejszej dyrektywy należy zwrócić należytą uwagę na szereblu państw członkowskich na opłacalność realizacji środków w zakresie efektywności energetycznej na podstawie odpowiedniego poziomu analizy i oceny.
- (22) Wymóg osiągnięcia oszczędności w zakresie rocznej wartości sprzedaży energii odbiorcom końcowym w porównaniu z poziomem, jaki mogłaby osiągnąć sprzedaż energii, nie stanowi pułapu sprzedaży lub zużycia energii. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość wyłączenia całości lub części wolumenu sprzedaży energii, wykorzystywanej do rodzajów działalności przemysłowej wymienionych w załączniku I do dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiającej system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych we Wspólnocie⁽¹⁾ na potrzeby wyliczania sprzedaży energii odbiorcom końcowym, gdyż wiadomo, że pewne sektory lub podsektory zajmujące się takim rodzajem działalności mogą być narażone na znaczące ryzyko ucieczki emisji. Państwa członkowskie powinny mieć świadomość kosztów systemów, tak by mogły odpowiednio oceniać koszty środków.

⁽¹⁾ Dz.U. L 275 z 25.10.2003, s. 32.

- (23) Bez uszczerbku dla wymogów w art. 7 i w celu ograniczenia obciążeń administracyjnych, każde państwo członkowskie może zebrać wszystkie poszczególne środki z dziedziny polityki, służące realizacji art. 7, w kompleksowym programie krajowym na rzecz efektywności energetycznej.
- (24) Mając na uwadze wykorzystanie potencjału w zakresie oszczędności energii w niektórych segmentach rynku, dla których w zasadzie nie istnieje oferta handlowa audytów energetycznych (np. małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP)), państwa członkowskie powinny opracować programy zachęcające MŚP do poddawania się audytom energetycznym. W przypadku dużych przedsiębiorstw audyty energetyczne powinny być obowiązkowe i regularne, gdyż w ich przypadku oszczędność energii może być znaczna. Audyty energetyczne powinny uwzględniać odpowiednie normy europejskie lub międzynarodowe, jak np. EN ISO 50001 (systemy zarządzania energią) lub EN 16247-1 (audyty energetyczne) lub jeżeli obejmują audyt energetyczny, EN ISO 14000 (systemy zarządzania środowiskiem), a zatem powinny być zgodne z przepisami załącznika VI do niniejszej dyrektywy, ponieważ nie wykraczają poza wymogi tych odpowiednich norm. Obecnie trwają prace nad szczegółową normą europejską dotyczącą audytów energetycznych.
- (25) W przypadku gdy audyty energetyczne są przeprowadzane przez ekspertów wewnętrznych, zachowanie koniecznej niezależności wymaga, by tacy eksperci nie byli bezpośrednio zaangażowani w audytowaną działalność.
- (26) Przy projektowaniu środków poprawy efektywności energetycznej należy uwzględnić zwiększoną efektywność i oszczędności uzyskane w wyniku powszechnego stosowania opłacalnych innowacji technologicznych, np. inteligentnych liczników. W przypadku montażu inteligentnych liczników przedsiębiorstwa nie powinny ich wykorzystywać do nieuzasadnionego rozliczania z mocą wsteczną.
- (27) W odniesieniu do energii elektrycznej, i zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/72/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotyczącą wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej⁽¹⁾, w przypadkach, w których rozpowszechnianie inteligentnych liczników zostanie ocenione pozytywnie, w inteligentne systemy pomiarowe należy wyposażać do 2020 r. co najmniej 80 % odbiorców. W odniesieniu do gazu i zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/73/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotyczącą wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego⁽²⁾, w przypadkach, w których rozpowszechnianie inteligentnych systemów pomiarowych zostanie ocenione pozytywnie, państwa członkowskie lub dowolny właściwy organ przez nie wskazany powinny przygotować harmonogram wdrożenia inteligentnych systemów pomiarowych.
- (28) Stosowanie indywidualnych liczników lub podzielników kosztów ogrzewania do pomiaru indywidualnego zużycia energii cieplnej w budynkach wielomieszkaniowych obsługiwanych przez systemy ciepłownicze lub wspólne systemy centralnego ogrzewania jest korzystne, jeżeli odbiorcy końcowi mają do dyspozycji środki kontrolowania własnego zużycia. Dlatego też ich stosowanie ma sens jedynie w budynkach, w których grzejniki mają zamontowane zawory termostatyczne.
- (29) W niektórych budynkach wielomieszkaniowych obsługiwanych przez systemy ciepłownicze lub wspólne systemy centralnego ogrzewania zastosowanie dokładnych indywidualnych liczników ciepła byłoby technicznie skomplikowane i kosztowne ze względu na fakt, iż woda grzewcza jest doprowadzana do mieszkań i odprowadzana z nich w kilku różnych punktach. Można założyć, że indywidualne opomiarowanie zużycia ciepła w budynkach wielomieszkaniowych jest jednak technicznie możliwe, w przypadku gdy montaż indywidualnych liczników nie wymaga zmiany istniejącej instalacji wody grzewczej w budynku. W takich budynkach można by przeprowadzać pomiary indywidualnego zużycia energii cieplnej za pomocą podzielników kosztów ogrzewania zamontowanych na każdym grzejniku.
- (30) Dyrektywa 2006/32/WE nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, by odbiorcy końcowi zostali wyposażeni – po konkurencyjnych cenach – w indywidualne liczniki, które będą odpowiednio odzwierciedlały ich rzeczywiste zużycie energii i podawały informacje na temat rzeczywistego czasu zużycia. W większości przypadków obowiązek ten podlega warunkom, że powinno to być technicznie wykonalne, uzasadnione finansowo i proporcjonalne do potencjalnej oszczędności energii. W przypadku podłączania liczników w nowych budynkach lub przy przeprowadzaniu ważniejszych renowacji budynków, zgodnie z dyrektywą 2010/31/UE, należy zawsze montować takie indywidualne liczniki. Dyrektywa 2006/32/WE zawiera również wymóg zapewnienia jasnych rozliczeń na podstawie rzeczywistego zużycia, o wystarczającej częstotliwości pozwalającej odbiorcom na regulowanie ich własnego zużycia energii.
- (31) Dyrektywy 2009/72/WE i 2009/73/WE nakładają na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia wdrożenia inteligentnych systemów pomiarowych wspomagających aktywne uczestnictwo odbiorców w rynkach dostaw energii elektrycznej i gazu. W odniesieniu do energii elektrycznej, jeżeli rozpowszechnienie inteligentnych liczników okaże się opłacalne, wówczas co najmniej 80 % odbiorców trzeba będzie wyposażać w inteligentne systemy pomiarowe do 2020 r. W odniesieniu do gazu ziemnego nie podaje się terminów, ale wymagane jest przygotowanie harmonogramu. W dyrektywach tych stwierdza się również, że odbiorcy końcowi muszą być odpowiednio informowani o rzeczywistym zużyciu energii elektrycznej / gazu oraz o kosztach, z częstotliwością pozwalającą im na regulowanie własnego zużycia.

(¹) Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 55.

(²) Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 94.

- (32) Wpływ przepisów w sprawie opomiarowania i rozliczeń zawartych w dyrektywach 2006/32/WE, 2009/72/WE i 2009/73/WE na oszczędność energii jest ograniczony. W wielu częściach Unii przepisy te nie doprowadziły do tego, że odbiorcy otrzymują aktualne informacje na temat swojego zużycia energii, ani że otrzymują rozliczenia w oparciu o rzeczywiste zużycie z częstotliwością, która zgodnie z badaniami jest potrzebna, by umożliwić odbiorcom regulowanie ich zużycia energii. W sektorach ogrzewania pomieszczeń i ciepłej wody w budynkach wielomieszkaniowych niewystarczająca jasność tych przepisów również doprowadziła do licznych skarg obywateli.
- (33) Aby zwiększyć uprawnienia odbiorców końcowych w odniesieniu do dostępu do informacji na temat opomiarowania i rozliczeń ich indywidualnego zużycia energii, pamiętając o możliwościach związanych z procesem realizacji inteligentnych systemów pomiarowych i z rozpowszechnianiem inteligentnych liczników w państwach członkowskich, należy zwiększyć jasność wymogów prawa unijnego w tym obszarze. Powinno to pomóc w zmniejszaniu kosztów realizacji inteligentnych systemów pomiarowych wyposażonych w funkcje zwiększające oszczędność energii oraz wspierać rozwój rynków usług energetycznych i zarządzania popytem. Wdrożenie inteligentnych systemów pomiarowych umożliwi częste rozliczanie w oparciu o rzeczywiste zużycie. Trzeba jednak także sprecyzować wymogi dotyczące dostępu do informacji oraz sprawiedliwego i dokładnego rozliczania w oparciu o rzeczywiste zużycie w przypadkach, gdy inteligentne liczniki nie będą dostępne do 2020 r., w tym wymogi związane z opomiarowaniem i rozliczaniem indywidualnego zużycia w budynkach wielolokalowych ciepła, chłodu i ciepłej wody dostarczanych przez systemy ciepłownicze i chłodnicze lub własny wspólny system ogrzewania zainstalowany w takich budynkach.
- (34) Opracowując środki służące poprawie efektywności energetycznej, państwa członkowskie powinny należycie uwzględnić konieczność zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego oraz spójnego wdrażania dorobku prawnego, zgodnie z Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.
- (35) Wysokosprawna kogeneracja oraz stosowanie systemów ciepłowniczych i chłodniczych mają znaczny potencjał w zakresie oszczędności energii pierwotnej, który jest w Unii w dużym stopniu niewykorzystywany. Państwa członkowskie powinny przeprowadzić kompleksową ocenę potencjału wysokosprawnej kogeneracji oraz stosowania systemów ciepłowniczych i chłodniczych. Oceny te powinny być aktualizowane na żądanie Komisji, aby udostępniać inwestorom informacje na temat krajowych planów rozwoju i przyczyniać się do tworzenia stabilnego i wspierającego klimatu inwestycyjnego. Nowe instalacje wytwórcze energii elektrycznej oraz istniejące instalacje poddawane znacznej modernizacji lub takie, których zezwolenie lub koncesja są aktualizowane, powinny – w przypadku gdy analiza kosztów i korzyści wskaże na nadwyżkę korzyści – być wyposażane w wysokosprawne jednostki kogeneracji w celu odzyskiwania ciepła odpadowego powstałego przy wytwarzaniu energii elektrycznej. Odzyskane ciepło odpadowe można by następnie przysyłać zgodnie z potrzebami za pośrednictwem sieci ciepłowniczych. Przyczyny zastosowania kryteriów dotyczących zezwoleń będą zwykle takie same jak przyczyny zastosowania wymogów dotyczących zezwoleń na mocy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie emisji przemysłowych⁽¹⁾ oraz dotyczących zezwoleń na mocy dyrektywy 2009/72/WE.
- (36) Może okazać się celowe, by instalacje energetyki jądrowej lub instalacje wytwarzania energii elektrycznej, które mają korzystać ze składowania geologicznego, dozwolonego na mocy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/31/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie geologicznego składowania dwutlenku węgla⁽²⁾, były lokalizowane w miejscach, w których odzyskiwanie ciepła odpadowego za pomocą wysokosprawnej kogeneracji lub poprzez zasilanie sieci ciepłowniczej lub chłodniczej nie jest opłacalne. Dlatego też państwa członkowskie powinny mieć możliwość zwalniania tych instalacji z obowiązku przeprowadzania analizy kosztów i korzyści na potrzeby zamontowania w nich urządzeń umożliwiających odzyskiwanie ciepła odpadowego za pomocą wysokosprawnych jednostek kogeneracyjnych. Powinna być również przewidziana możliwość zwolnienia z wymogu jednoczesnego dostarczania energii cieplnej instalacji wytwarzających energię elektryczną w okresach szczytowego obciążenia i rezerwowych instalacji wytwarzających energię elektryczną, które mają zgodnie z planami pracować przez 1 500 godzin roboczych w roku, jako średnia krocząca z pięciu lat.
- (37) Państwa członkowskie powinny zachęcać do wprowadzania środków i procedur wspierających instalacje kogeneracyjne o całkowitej znamionowej mocy cieplnej dostarczonej w paliwie wynoszącej mniej niż 20 MW, tak aby zachęcać do rozproszonego wytwarzania energii.
- (38) Wysokosprawna kogeneracja powinna być zdefiniowana w oparciu o oszczędność energii uzyskaną dzięki wytwarzaniu skojarzonemu, a nie na podstawie produkcji energii cieplnej i energii elektrycznej z osobna. Definicje kogeneracji i wysokosprawnej kogeneracji stosowane w ustawodawstwie unijnym nie powinny wykluczać stosowania odmiennych definicji w ustawodawstwie krajowym do celów innych niż określone w ustawodawstwie unijnym. Aby maksymalnie zwiększyć oszczędność energii i nie dopuścić do zaprzepaszczenia możliwości oszczędności energii, należy w jak największym stopniu zwrócić uwagę na warunki eksploatacji jednostek kogeneracyjnych.

(1) Dz.U. L 334 z 17.12.2010, s. 17.

(2) Dz.U. L 140 z 5.6.2009, s. 114.

- (39) Mając na względzie zwiększenie przejrzystości, tak by odbiorca końcowy miał możliwość dokonania wyboru pomiędzy energią elektryczną z kogeneracji a energią elektryczną wytworzoną w oparciu o inne technologie, należy zagwarantować – na podstawie zharmonizowanych wartości referencyjnych efektywności – pochodzenie energii z wysokosprawnej kogeneracji. Systemy gwarancji pochodzenia nie uprawniają automatycznie do korzystania z krajowych mechanizmów wsparcia. Ważne jest, aby wszystkie formy energii elektrycznej wytworzonej w procesie wysokosprawnej kogeneracji mogły być objęte gwarancjami pochodzenia. Należy wyraźnie odróżnić gwarancje pochodzenia od świadectw wymieniających.
- (40) Należy uwzględnić specyficzną strukturę sektora kogeneracji oraz sektora ciepłowniczego i chłodniczego, które obejmują wielu małych i średnich producentów, w szczególności przy dokonywaniu przeglądu procedur administracyjnych w zakresie wydawania pozwoleń na budowę obiektów kogeneracji lub przynależnych sieci, stosując zasadę „najpierw myśl na małą skalę”.
- (41) Większość podmiotów gospodarczych w Unii to MŚP. Dla Unii stanowią one olbrzymi potencjał w zakresie oszczędności energii. Aby pomóc im w przyjęciu środków w zakresie efektywności energetycznej, państwa członkowskie powinny ustanowić sprzyjające ramy mające na celu udzielanie MŚP pomocy technicznej i przekazywanie im ukierunkowanych informacji.
- (42) Dyrektywa 2010/75/UE umieszcza efektywność energetyczną w wykazie kryteriów ustalania najlepszych dostępnych technik, które powinny stanowić odniesienie dla określenia warunków pozwolenia w odniesieniu do instalacji objętych jego zakresem, w tym instalacji energetycznego spalania, których całkowita znamionowa moc cieplna dostarczona w paliwie wynosi co najmniej 50 MW. Powyższa dyrektywa zapewnia jednak państwom członkowskim możliwość zdecydowania o nienakładaniu wymogów odnoszących się do efektywności energetycznej na jednostki energetycznego spalania lub inne jednostki emitujące dwutlenek węgla z obiektu w przypadku działań ujętych w wykazie w załączniku I do dyrektywy 2003/87/WE. Państwa członkowskie mogłyby zawrzeć informacje dotyczące poziomów efektywności energetycznej w swoich sprawozdaniach sporządzanych na mocy dyrektywy 2010/75/UE.
- (43) Państwa członkowskie powinny ustanowić, w oparciu o obiektywne, przejrzyste i niedyskryminacyjne kryteria, przepisy obowiązujące w odniesieniu do ponoszenia i podziału kosztów przyłączenia do sieci czy wzmocnienia sieci, oraz w odniesieniu do dostosowań technicznych koniecznych w celu włączenia nowych producentów energii elektrycznej wytwarzanej w procesie wysokosprawnej kogeneracji, przy uwzględnieniu wytycznych i przepisów opracowanych zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 714/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci w odniesieniu do transgranicznej wymiany energii elektrycznej⁽¹⁾ oraz z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 715/2009 z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie warunków dostępu do sieci przesyłowych gazu ziemnego⁽²⁾. Producenci energii elektrycznej wytwarzanej z wysokosprawnej kogeneracji powinni mieć możliwość ogłoszenia zaproszenia do składania ofert na roboty przyłączeniowe. Należy ułatwić dostęp energii elektrycznej wytwarzanej w procesie wysokosprawnej kogeneracji do systemu sieci elektroenergetycznych, szczególnie w przypadku małoskalowych jednostek kogeneracyjnych lub jednostek mikrokogeneracji. Zgodnie z art. 3 ust. 2 dyrektywy 2009/72/WE oraz art. 3 ust. 2 dyrektywy 2009/73/WE państwa członkowskie mogą nałożyć obowiązek świadczenia usług publicznych, w tym związanych z efektywnością energetyczną, na przedsiębiorstwa prowadzące działalność w sektorach energii elektrycznej i gazu.
- (44) Reagowanie na zapotrzebowanie jest ważnym instrumentem poprawy efektywności energetycznej, gdyż znacznie zwiększa możliwości odbiorców lub wskazanych przez nich stron trzecich do podejmowania działań na podstawie informacji o zużyciu i rozliczeniach, co stanowi mechanizm zmniejszania lub zmiany zużycia, dający oszczędność energii w końcowym zużyciu, oraz – poprzez optymalizację wykorzystania sieci i zasobów wytwórczych – w wytwarzaniu energii, jej przesył i rozdziale.
- (45) Reagowanie na zapotrzebowanie może być oparte na reakcji odbiorców końcowych na sygnały cenowe lub na automatyzacji budynków. Należy poprawić warunki do takiego reagowania oraz dostęp do takich działań, również w przypadku małych odbiorców końcowych. Z tego względu i z uwzględnieniem systematycznego wdrażania inteligentnych sieci, państwa członkowskie powinny zapewnić, by krajowe organy regulacyjne sektora energetycznego były w stanie zapewnić, by taryfy dla sieci elektroenergetycznych i regulacje zachęcały do poprawy efektywności energetycznej i wspierały dynamiczne ustalanie cen na potrzeby stosowanych przez odbiorców końcowych środków reagowania na zapotrzebowanie. Należy – równolegle do wytwarzania – nadal działać na rzecz integracji rynku i równych szans wejścia na rynek w odniesieniu do środków związanych z zapotrzebowaniem (podaż i obciążenia po stronie odbiorcy). Ponadto państwa członkowskie powinny zapewnić, by krajowe organy regulacyjne sektora energetycznego przyjmowały zintegrowane podejście uwzględniające ewentualne oszczędności w sektorze zaopatrzenia w energię oraz w sektorach końcowego jej wykorzystywania.
- (46) Należy zapewnić dostępność dostatecznej liczby wiarygodnych profesjonalistów, mających kompetencje w dziedzinie efektywności energetycznej, w celu zagwarantowania skutecznego i terminowego wdrożenia niniejszej dyrektywy, na przykład w zakresie zgodności z wymogami odnoszącymi się do audytów energetycznych oraz wdrażania systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej. Państwa członkowskie powinny zatem wprowadzić systemy certyfikacji w odniesieniu do dostawców usług energetycznych, audytów energetycznych i innych środków poprawy efektywności energetycznej.

⁽¹⁾ Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 15.

⁽²⁾ Dz.U. L 211 z 14.8.2009, s. 36.

- (47) Niezbędne jest kontynuowanie rozwoju rynku usług energetycznych w celu zapewnienia dostępności zarówno zapotrzebowania na usługi energetyczne, jak i dostaw takich usług. Przyczynić się do tego może przejrzystość, na przykład w formie wykazów dostawców usług energetycznych. Wzory umów, wymiana najlepszych praktyk i wytyczne, w szczególności odnoszące się do umów o poprawę efektywności energetycznej, także mogą pomóc w pobudzaniu zapotrzebowania. Tak jak w przypadku innych form finansowania przez stronę trzecią, w przypadku umowy o poprawę efektywności energetycznej beneficjent usługi energetycznej nie ponosi kosztów inwestycji, wykorzystując część finansowej wartości oszczędności energii na to, by spłacić inwestycję zrealizowaną w całości lub częściowo przez osobę trzecią.
- (48) Niezbędne jest rozpoznanie i usunięcie regulacyjnych i pozaregulacyjnych barier na drodze do wykorzystywania umów o poprawę efektywności energetycznej oraz innych form finansowania przez stronę trzecią w zakresie oszczędności energii. Należą do nich także zasady prowadzenia rachunkowości oraz praktyki, w których wyniku inwestycje kapitałowe i roczne oszczędności finansowe uzyskane w wyniku stosowania środków poprawy efektywności energetycznej nie są właściwie ujmowane w księgach rachunkowych przez cały okres trwania inwestycji. Na szczeblu krajowym także należy usuwać przeszkody na drodze do przeprowadzania renowacji istniejących zasobów budowlanych na podstawie rozdziału środków zachęcających pomiędzy poszczególne zainteresowane podmioty.
- (49) Należy zachęcać państwa członkowskie oraz regiony do wykorzystywania w pełni funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności w celu stymulowania inwestycji w środki mające na celu poprawę efektywności energetycznej. Inwestycje w efektywność energetyczną mogą się przyczynić do wzrostu gospodarczego, zwiększenia zatrudnienia, innowacji i zmniejszenia ubóstwa energetycznego w gospodarstwach domowych i tym samym wnoszą pozytywny wkład w spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. Do potencjalnych obszarów finansowania należą środki w zakresie efektywności energetycznej w budynkach publicznych i mieszkalnych, a także zapewnienie nowych umiejętności w celu wspierania zatrudnienia w sektorze związanym z efektywnością energetyczną.
- (50) Państwa członkowskie powinny zachęcać do stosowania instrumentów finansowania, by ułatwiać realizację celów niniejszej dyrektywy. Takie instrumenty finansowania mogą obejmować wkłady finansowe oraz grzywny za nieprzestrzeganie niektórych przepisów niniejszej dyrektywy; środki przeznaczone na efektywność energetyczną na mocy art. 10 ust. 3 dyrektywy 2003/87/WE; środki przeznaczone na efektywność energetyczną w wieloletnich ramach finansowych, zwłaszcza Funduszu Spójności, funduszach strukturalnych i funduszach rozwoju obszarów wiejskich oraz specjalnych europejskich instrumentach finansowych, takich jak Europejski Fundusz na rzecz Efektywności Energetycznej.
- (51) Instrumenty finansowe mogą być oparte, w stosownych przypadkach, na środkach przeznaczonych na efektywność energetyczną pochodzących z unijnych obligacji projektowych; środkach przeznaczonych na efektywność energetyczną przez Europejski Bank Inwestycyjny i inne europejskie instytucje finansowe, w szczególności Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju oraz Bank Rozwoju Rady Europy; środkach zwiększonych przez efekt dźwigni dzięki wykorzystaniu środków instytucji finansowych; środkach krajowych, w tym poprzez utworzenie ram regulacyjnych i prawnych zachęcających do wdrażania inicjatyw i programów w zakresie efektywności energetycznej; dochodów z rocznych limitów emisji zgodnie z decyzją nr 406/2009/WE.
- (52) Instrumenty finansowania mogą w szczególności wykorzystywać te wkłady, środki i dochody, by ułatwić i wspierać zaangażowanie prywatnego kapitału, opierając się zwłaszcza na inwestorach instytucjonalnych, a jednocześnie przy przyznawaniu środków stosować kryteria zapewniające osiągnięcie celów w zakresie ochrony środowiska i celów społecznych; wykorzystywać innowacyjne mechanizmy finansowe (np. gwarancje pożyczkowe dla kapitału prywatnego, gwarancje pożyczkowe zachęcające do zawierania umów o poprawę efektywności energetycznej, dotacje, pożyczki o obniżonym oprocentowaniu i specjalne linie kredytowe, systemy finansowania przez podmioty trzecie), które zmniejszają ryzyko projektów służących efektywności energetycznej, oraz umożliwiają przeprowadzenie opłacalnej ekonomicznie renowacji nawet w gospodarstwach domowych o niskich i średnich dochodach; być związane z programami lub agencjami, które będą gromadzić projekty służące oszczędności energii i oceniać ich jakość, dostarczać pomoc techniczną, promować rynek usług energetycznych i wspierać generowanie wśród odbiorców popytu na te usługi.
- (53) Takie instrumenty finansowania mogą również zapewniać odpowiednie środki na wspieranie programów szkoleń i certyfikacji, podnoszących i potwierdzających kwalifikacje w zakresie efektywności energetycznej; zapewniać środki na badania nad technologiami małej skali i mikrotechnologiami do wytwarzania energii oraz na demonstracje i przyspieszenie ich wykorzystania, a także na optymalizację przyłączeń tych producentów do sieci; mogą być powiązane z programami, w ramach których podejmowane są działania mające na celu promowanie efektywności energetycznej we wszystkich lokalach mieszkalnych, aby zapobiec ubóstwu energetycznemu oraz zachęcić właścicieli wynajmujących lokale mieszkalne do zapewnienia jak największej efektywności energetycznej ich nieruchomości; dostarczać odpowiednich środków na wspieranie dialogu społecznego i norm w celu poprawy efektywności energetycznej oraz zapewnienia dobrych warunków pracy, a także bezpieczeństwa i higieny pracy.
- (54) Aby realizować w praktyce cel, jakim jest poprawa charakterystyki energetycznej budynków instytucji publicznych, należy wykorzystywać dostępne unijne instrumenty finansowe i innowacyjne mechanizmy finansowania. W tym względzie państwa członkowskie mogą wykorzystywać swoje dochody z rocznych limitów emisji na mocy decyzji nr 406/2009/WE do celów wypracowywania takich mechanizmów na zasadach dobrowolności i z uwzględnieniem krajowych przepisów budżetowych.

- (55) Realizując cel, jakim jest wzrost efektywności energetycznej o 20 %, Komisja będzie musiała monitorować skutki, jakie nowe środki będą miały dla dyrektywy 2003/87/WE ustanawiającej unijny system handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych, aby utrzymać środki zachęty w ramach systemu handlu uprawnieniami do emisji, nagradzające za inwestowanie z myślą o obniżeniu emisji dwutlenku węgla oraz przygotowujące sektory objęte unijnym systemem handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych na niezbędne w przyszłości innowacje. Komisja będzie musiała monitorować wpływ na sektory przemysłowe, które są narażone na znaczące ryzyko ucieczki emisji, określone w decyzji Komisji 2010/2/UE z dnia 24 grudnia 2009 r. ustalającej, zgodnie z dyrektywą 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, wykaz sektorów i podsektorów uważanych za narażone na znaczące ryzyko ucieczki emisji⁽¹⁾, tak aby zapewnić, aby niniejsza dyrektywa propagowała rozwój tych sektorów i by go nie utrudniała.
- (56) Dyrektywa 2006/32/WE zobowiązuje państwa członkowskie do przyjęcia oraz dążenia do osiągnięcia do 2016 r. ogólnego krajowego celu orientacyjnego w zakresie oszczędności energii w wysokości 9 %, który będzie realizowany za pomocą usług energetycznych i innych środków poprawy efektywności energetycznej. Wspomniana dyrektywa stanowi, że w stosownych przypadkach i w razie potrzeby po przyjęciu przez państwa członkowskie drugiego planu na rzecz efektywności energetycznej Komisja przedstawi wnioski w sprawie dodatkowych środków obejmujących przedłużenie okresu zastosowania celów. Jeżeli w sprawozdaniu zostanie stwierdzone, że poczyniono niewystarczające postępy w realizacji krajowych celów orientacyjnych określonych we wspomnianej dyrektywie, wnioski te mają się odnosić do poziomu i charakteru celów. W ocenie skutków towarzyszącej niniejszej dyrektywie stwierdzono, że państwa członkowskie są na właściwej drodze do osiągnięcia celu 9 %, który jest znacznie mniej ambitny niż przyjęty w terminie późniejszym cel dotyczący oszczędności energii w wysokości 20 % na 2020 r., a zatem nie ma potrzeby rozpatrywania kwestii poziomu celów.
- (57) Program Inteligentna energia – Europa ustanowiony decyzją nr 1639/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r. ustanawiającą Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (2007–2013)⁽²⁾ posłużył stworzeniu otoczenia wspomagającego właściwą realizację unijnych polityk zrównoważonej energii przez usunięcie barier rynkowych, takich jak: niewystarczająca wiedza i niewystarczające zdolności podmiotów i instytucji rynkowych, krajowe techniczne lub administracyjne bariery dla właściwego funkcjonowania wewnętrznego rynku energii lub rynku pracy rozwinięte za słabo, by sprostać wyzwaniu, jakim jest gospodarka niskoemisyjna. Wiele z tych barier wciąż istnieje.
- (58) Aby wykorzystać znaczny potencjał w zakresie oszczędności energii w przypadku produktów związanych z energią, należy przyspieszyć i rozszerzyć realizację dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią⁽³⁾ oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/30/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie wskazania poprzez etykietowanie oraz standardowe informacje o produkcie, zużycia energii oraz innych zasobów przez produkty związane z energią⁽⁴⁾. Priorytetowo należy się zająć produktami oferującymi największy potencjał w zakresie oszczędności energii, zgodnie z planem działania w zakresie ekoprojektu oraz, w stosownych przypadkach, przeglądem istniejących środków.
- (59) W celu wyjaśnienia warunków, na jakich państwa członkowskie mogą określać wymogi w zakresie efektywności energetycznej na mocy dyrektywy 2010/31/UE przy zachowaniu przepisów dyrektywy 2009/125/WE i aktów ją wdrażających, dyrektywa 2009/125/WE powinna zostać odpowiednio zmieniona.
- (60) Z uwagi na fakt, że cel niniejszej dyrektywy, mianowicie osiągnięcie unijnego celu polegającego na wzroście efektywności energetycznej do 2020 r. o 20 % oraz stworzenie warunków dla dalszego polepszania efektywności energetycznej po 2020 r., nie może zostać w wystarczającym stopniu osiągnięty przez państwa członkowskie, jeżeli nie zostaną przyjęte dodatkowe środki w zakresie efektywności energetycznej, natomiast cel ten może zostać łatwiej osiągnięty na poziomie Unii, Unia może przyjąć środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, określoną we wspomnianym artykule, niniejsza dyrektywa nie wykracza poza zakres konieczny do osiągnięcia zamierzonego celu.
- (61) Aby umożliwić dostosowanie do postępu technicznego i zmian w rozkładzie źródeł energii, należy przekazać Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w odniesieniu do przeglądu zharmonizowanych wartości referencyjnych efektywności określonych na podstawie dyrektywy 2004/8/WE i w odniesieniu do wartości, metod obliczeniowych, domyślnego współczynnika energii pierwotnej i wymogów zawartych w załącznikach do niniejszej dyrektywy. Szczególnie ważne jest, aby w czasie prac przygotowawczych Komisja przeprowadziła stosowne konsultacje, w tym na szczeblu ekspertów. Przygotowując i opracowując akty delegowane, Komisja powinna zapewnić jednocześnie, terminowe i odpowiednie przekazywanie stosownych dokumentów Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.
- (62) W celu zapewnienia jednolitych warunków wykonywania niniejszej dyrektywy należy powierzyć Komisji uprawnienia wykonawcze. Uprawnienia te powinny być wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiającym przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Dz.U. L 1 z 5.1.2010, s. 10.

⁽²⁾ Dz.U. L 310 z 9.11.2006, s. 15.

⁽³⁾ Dz.U. L 285 z 31.10.2009, s. 10.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 153 z 18.6.2010, s. 1.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 13.

(63) Należy uchylić wszystkie przepisy materialne dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE, z wyłączeniem art. 4 ust. 1–4 oraz załączników I, III i IV do dyrektywy 2006/32/WE. Przepisy, których dotyczy to wyłączenie, powinny mieć w dalszym ciągu zastosowanie aż do ostatecznego terminu osiągnięcia celu na poziomie 9 %. Należy uchylić art. 9 ust. 1 i 2 dyrektywy 2010/30/UE, który przewiduje zobowiązanie państw członkowskich do zamawiania jedynie produktów należących do najwyższej klasy efektywności energetycznej.

(64) Obowiązek transpozycji niniejszej dyrektywy do prawa krajowego powinien być ograniczony do tych przepisów, które stanowią istotną zmianę w porównaniu z dyrektywami 2004/8/WE i 2006/32/WE. Obowiązek transpozycji przepisów, które nie uległy zmianie, wynika ze wspomnianych dyrektyw.

(65) Niniejsza dyrektywa powinna pozostać bez uszczerbku dla obowiązków państw członkowskich odnoszących się do terminów transpozycji do prawa krajowego i stosowania dyrektyw 2004/8/WE i 2006/32/WE.

(66) Zgodnie ze wspólną deklaracją polityczną państw członkowskich i Komisji z dnia 28 września 2011 r. dotyczącą dokumentów wyjaśniających, państwa członkowskie zobowiązały się w uzasadnionych przypadkach dołączyć do zawiadomienia o swoich środkach transpozycji jeden lub więcej dokumentów wyjaśniających związek między elementami dyrektywy a odpowiadającymi im częściami krajowych instrumentów transpozycyjnych. W odniesieniu do niniejszej dyrektywy ustawodawca uznaje, że przekazanie takich dokumentów jest uzasadnione,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ;

ROZDZIAŁ I

PRZEDMIOT, ZAKRES STOSOWANIA, DEFINICJE I WARTOŚCI DOCELOWE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ

Artykuł 1

Przedmiot i zakres stosowania

1. Niniejsza dyrektywa ustanawia wspólną strukturę ramową dla środków służących wspieraniu efektywności energetycznej w Unii, aby zapewnić osiągnięcie głównego unijnego celu zakładającego zwiększenie efektywności energetycznej o 20 % do 2020 r., a także stworzyć warunki dla dalszego polepszania efektywności energetycznej po wspomnianej dacie docelowej.

Niniejsza dyrektywa ustanawia przepisy, których celem jest usunięcie barier na rynku energii oraz przezwyciężenie nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku, które ograniczają efektywność dostaw i wykorzystywania energii, a także przewiduje ustalenie orientacyjnych krajowych celów w zakresie efektywności energetycznej na 2020 r.

2. Wymogi zawarte w niniejszej dyrektywie są wymogami minimalnymi i nie uniemożliwiają państw członkowskich utrzy-

mywania lub wprowadzania surowszych środków. Środki takie są zgodne z prawem unijnym. W przypadku gdy przepisy krajowe przewidują surowsze środki, państwa członkowskie informują o nich Komisję.

Artykuł 2

Definicje

Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

- 1) „energia” oznacza wszelkie formy nośników energii, paliwa, energię cieplną, energię ze źródeł odnawialnych, energię elektryczną lub każdą inną formę energii określone w art. 2 lit. d) rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1099/2008 z dnia 22 października 2008 r. w sprawie statystyki energii⁽¹⁾;
- 2) „zużycie energii pierwotnej” oznacza zużycie krajowe brutto z wyłączeniem zastosowań pozaenergetycznych;
- 3) „zużycie energii końcowej” oznacza całość energii dostarczonej sektorom przemysłu, transportu, gospodarstw domowych, usług i rolnictwa. Wyłącza się z niego dostawy dla sektora przemiany energetycznej oraz samego przemysłu energetycznego;
- 4) „efektywność energetyczna” oznacza stosunek uzyskanych wyników, usług, towarów lub energii do wkładu energii;
- 5) „oszczędność energii” oznacza ilość zaoszczędzonej energii ustaloną w drodze pomiaru lub oszacowania zużycia przed wdrożeniem środka mającego na celu poprawę efektywności energetycznej i po jego wdrożeniu, z jednoczesnym zapewnieniem normalizacji warunków zewnętrznych wpływających na zużycie energii;
- 6) „poprawa efektywności energetycznej” oznacza zwiększenie efektywności energetycznej w wyniku zmian w technologicznych, zachowań lub ekonomicznych;
- 7) „usługa energetyczna” oznacza fizyczną korzyść, udogodnienie lub pożytek pochodzące z połączenia zużycia energii z wykorzystywaniem technologii energooszczędnych lub działania, które mogą obejmować czynności, utrzymanie i kontrolę niezbędne do świadczenia danej usługi, która jest świadczona na podstawie umowy i która w normalnych okolicznościach prowadzi do sprawdzalnej i wymiernej lub możliwej do oszacowania poprawy efektywności energetycznej lub do oszczędności energii pierwotnej;
- 8) „instytucje publiczne” oznaczają każdą instytucję zamawiającą w rozumieniu dyrektywy 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi⁽²⁾;
- 9) „instytucje rządowe” oznaczają wszelkie jednostki administracyjne, których właściwość obejmuje całe terytorium państwa członkowskiego;

⁽¹⁾ Dz.U. L 304 z 14.11.2008, s. 1.

⁽²⁾ Dz.U. L 134 z 30.4.2004, s. 114.

- 10) „całkowita powierzchnia użytkowa” oznacza powierzchnię pomieszczeń budynku lub części budynku, gdzie energia jest wykorzystywana do regulowania wewnętrznych warunków klimatycznych;
- 11) „system zarządzania energią” oznacza zbiór wzajemnie powiązanych lub wzajemnie oddziałujących elementów planu, który wyznacza cel w zakresie efektywności energetycznej oraz określa strategię osiągnięcia tego celu;
- 12) „norma europejska” oznacza normę przyjętą przez Europejski Komitet Normalizacyjny, Europejski Komitet Normalizacyjny Elektrotechniki lub Europejski Instytut Norm Telekomunikacyjnych i udostępnioną do użytku publicznego;
- 13) „norma międzynarodowa” oznacza normę przyjętą przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną i udostępnioną do użytku publicznego;
- 14) „strona zobowiązana” oznacza dystrybutora energii lub przedsiębiorstwo prowadzące detaliczną sprzedaż energii, objęte krajowymi systemami zobowiązującymi do efektywności energetycznej, o których mowa w art. 7;
- 15) „strona uprawniona” oznacza podmiot prawny, któremu rząd lub inna instytucja publiczna przekazały uprawnienia do opracowywania, prowadzenia lub realizowania planu finansowego w imieniu tego rządu lub tej instytucji publicznej;
- 16) „strona uczestnicząca” oznacza przedsiębiorstwo lub instytucję publiczną, które zobowiązało się lub która zobowiązała się do osiągnięcia pewnych celów w ramach dobrowolnej umowy lub jest objęte(-a) krajowym instrumentem polityki regulacyjnej;
- 17) „wykonujący organ publiczny” oznacza podmiot prawa publicznego odpowiedzialny za realizację lub nadzorowanie opodatkowania, planów i instrumentów finansowych, zachęt podatkowych, standardów i norm, systemów znakowania energetycznego, szkoleń lub kształcenia w dziedzinie energii lub emisji dwutlenku węgla;
- 18) „środek z dziedziny polityki” oznacza instrument o charakterze regulacyjnym, finansowym, fiskalnym, dobrowolnym lub informacyjnym, który został formalnie ustanowiony i wdrożony w państwie członkowskim, aby stworzyć ramy wsparcia, wymóg lub zachętę dla uczestników rynku do oferowania i nabywania usług energetycznych i do podejmowania innych środków poprawy efektywności energetycznej;
- 19) „działanie indywidualne” oznacza działanie, które prowadzi do sprawdzalnej i wymiernej lub dającej się oszacować poprawy efektywności energetycznej i które jest podejmowane w wyniku środka z dziedziny polityki;
- 20) „dystrybutor energii” oznacza osobę fizyczną lub prawną, w tym operatora systemu dystrybucyjnego, odpowiedzialną za przesył energii w celu jej dostarczenia do odbiorców końcowych lub do elementów systemów dystrybucyjnych, które sprzedają energię odbiorcom końcowym;
- 21) „operator systemu dystrybucyjnego” oznacza „operatora systemu dystrybucyjnego” określonego, odpowiednio, w dyrektywie 2009/72/WE i dyrektywie 2009/73/WE;
- 22) „przedsiębiorstwo prowadzące detaliczną sprzedaż energii” oznacza osobę fizyczną lub prawną sprzedającą energię odbiorcom końcowym;
- 23) „odbiorca końcowy” oznacza osobę fizyczną lub prawną, która dokonuje zakupu energii do własnego użytku;
- 24) „dostawca usług energetycznych” oznacza osobę fizyczną lub prawną, która świadczy usługi energetyczne lub realizuje inne środki mające na celu poprawę efektywności energetycznej w obiekcie lub w lokalach odbiorcy końcowego;
- 25) „audyt energetyczny” oznacza systematyczną procedurę, której celem jest uzyskanie odpowiedniej wiedzy o profilu istniejącego zużycia energii danego budynku lub zespołu budynków, działalności lub instalacji przemysłowej bądź handlowej lub usługi prywatnej lub publicznej, określenie, w jaki sposób i w jakiej ilości możliwe jest uzyskanie opłacalnej oszczędności energii, oraz poinformowanie o wynikach;
- 26) „małe i średnie przedsiębiorstwa” lub „MŚP” oznaczają przedsiębiorstwa zdefiniowane w tytule I załącznika do zalecenia Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczącego definicji mikro- oraz małych i średnich przedsiębiorstw⁽¹⁾; do kategorii mikro- oraz małych i średnich przedsiębiorstw należą przedsiębiorstwa, które zatrudniają mniej niż 250 pracowników i których roczny obrót nie przekracza 50 milionów EUR lub całkowita roczna kwota bilansowa nie przekracza 43 milionów EUR;
- 27) „umowa o poprawę efektywności energetycznej” oznacza umowę pomiędzy beneficjentem a dostawcą realizującym środek poprawy efektywności energetycznej, weryfikowaną i monitorowaną w trakcie całego okresu jej obowiązywania, zgodnie z którą inwestycje (roboty, dostawa lub usługi) w ten środek są spłacane w relacji do uzgodnionego w umowie poziomu poprawy efektywności energetycznej lub innego uzgodnionego kryterium charakterystyki energetycznej, na przykład oszczędności finansowych;
- 28) „inteligentny system pomiarowy” oznacza system elektroniczny, za pomocą którego można zmierzyć zużycie energii, uzyskując więcej informacji niż w przypadku konwencjonalnego licznika, a także przysyłać i otrzymywać dane przy wykorzystaniu łączności elektronicznej;
- 29) „operator systemu przesyłowego” oznacza „operatora systemu przesyłowego” w rozumieniu, odpowiednio, dyrektywy 2009/72/WE i dyrektywy 2009/73/WE;
- 30) „kogeneracja” oznacza równoczesne wytwarzanie energii cieplnej i energii elektrycznej lub mechanicznej w trakcie tego samego procesu;
- 31) „ekonomicznie uzasadnione zapotrzebowanie” oznacza zapotrzebowanie, które nie przekracza potrzeb w zakresie ogrzewania lub chłodzenia i które w innej sytuacji zostałyby zaspokojone w warunkach rynkowych przy zastosowaniu procesów wytwarzania energii innych niż kogeneracja;

⁽¹⁾ Dz.U. L 124 z 20.5.2003, s. 36.

- 32) „ciepło użytkowe” oznacza ciepło wytwarzane w procesie kogeneracji w celu zaspokojenia ekonomicznie uzasadnionego zapotrzebowania na ogrzewanie lub chłodzenie;
- 33) „energia elektryczna z kogeneracji” oznacza energię elektryczną wytwarzaną w procesie skojarzonym z produkcją ciepła użytkowego i obliczoną zgodnie z metodą określoną w załączniku I;
- 34) „wysokosprawna kogeneracja” oznacza kogenerację spełniającą kryteria przedstawione w załączniku II;
- 35) „sprawność ogólna” oznacza sumę rocznej produkcji energii elektrycznej i mechanicznej oraz ciepła użytkowego podzieloną przez ilość paliwa zużytego do produkcji ciepła w procesie kogeneracji oraz do produkcji brutto energii elektrycznej i mechanicznej;
- 36) „stosunek energii elektrycznej do ciepła” oznacza stosunek energii elektrycznej z kogeneracji do ciepła użytkowego wytworzonych w pełnym trybie kogeneracji, z zastosowaniem danych eksploatacyjnych konkretnej jednostki;
- 37) „jednostka kogeneracyjna” oznacza jednostkę, która może działać w trybie kogeneracji;
- 38) „małoskalowa jednostka kogeneracyjna” oznacza jednostkę kogeneracyjną o mocy zainstalowanej mniejszej niż 1 MW_e;
- 39) „jednostka mikrokogeneracji” oznacza jednostkę kogeneracyjną o maksymalnej mocy niższej niż 50 kW_e;
- 40) „wskaźnik intensywności zabudowy” oznacza stosunek powierzchni budynków do powierzchni gruntu na danym terenie;
- 41) „efektywny system ciepłowniczy i chłodniczy” oznacza system ciepłowniczy lub chłodniczy, w którym do produkcji ciepła lub chłodu wykorzystuje się w co najmniej 50 % energię ze źródeł odnawialnych, lub w co najmniej 50 % ciepło odpadowe, lub w co najmniej 75 % ciepło pochodzące z kogeneracji, lub w co najmniej 50 % wykorzystuje się połączenie takiej energii i ciepła;
- 42) „efektywne ogrzewanie i chłodzenie” oznacza rozwiązanie w zakresie ogrzewania i chłodzenia, które dla podstawowego scenariusza odzwierciedlającego działalność w niezmiennych warunkach wymiennie zmniejsza wkład energii pierwotnej wymaganej, aby dostarczyć jedną jednostkę energii dla potrzeb odnośnego systemu w sposób opłacalny, zgodnie z oceną w ramach analizy kosztów i korzyści, o której mowa w niniejszej dyrektywie, z uwzględnieniem energii niezbędnej do wydobycia, przetwarzania, przesyłu i rozdziału;
- 43) „efektywne indywidualne ogrzewanie i chłodzenie” oznacza rozwiązanie w zakresie indywidualnego zaopatrzenia w energię ciepłą i chłodniczą, które w porównaniu z efektywnym systemem ciepłowniczym i chłodniczym wymiennie zmniejsza wkład energii pierwotnej ze źródła nieodnawialnego wymaganej, aby dostarczyć jedną jednostkę energii dla potrzeb odnośnego systemu, lub wymaga takiego samego wkładu energii pierwotnej ze źródła nieodnawialnego, lecz po mniejszym koszcie, z uwzględnieniem energii niezbędnej do wydobycia, przetwarzania, przesyłu i rozdziału;
- 44) „znacząca modernizacja” oznacza modernizację, której koszt przekracza 50 % kosztu inwestycyjnego nowej porównywalnej jednostki;
- 45) „koncentrator” oznacza dostawcę usług po stronie zapotrzebowania, który łączy wiele krótkotrwałych obciążeń po stronie odbiorców, by sprzedawać lub wystawiać je na aukcjach na zorganizowanych rynkach energii.

Artykuł 3

Wartości docelowe efektywności energetycznej

1. Każde państwo członkowskie ustala orientacyjną krajową wartość docelową w zakresie efektywności energetycznej w oparciu o swoje zużycie energii pierwotnej lub końcowej, oszczędność energii pierwotnej lub końcowej albo energochłonność. Państwa członkowskie powiadamiają o tych wartościach docelowych Komisję zgodnie z art. 24 ust. 1 i załącznikiem XIV część 1. Wyrażają one te wartości docelowe również w kategoriach bezwzględnego poziomu zużycia energii pierwotnej i końcowej w roku 2020 i wyjaśniają, w jaki sposób i na podstawie jakich danych został on obliczony.

Ustalając te wartości docelowe, państwa członkowskie uwzględniają:

- że główny cel unijny w dziedzinie zużycia energii do 2020 r. może być nie większy niż 1 474 Mtoe energii pierwotnej lub nie większy niż 1 078 Mtoe energii końcowej;
- środki przewidziane w niniejszej dyrektywie;
- środki przyjęte, aby osiągnąć krajowe cele w zakresie oszczędności energii przyjęte na mocy art. 4 ust. 1 dyrektywy 2006/32/WE; oraz
- inne środki wspierania efektywności energetycznej w państwach członkowskich i na szczeblu Unii.

Ustalając te wartości docelowe, państwa członkowskie mogą uwzględnić również warunki krajowe, które mają wpływ na zużycie energii pierwotnej, takie jak:

- a) dodatkowy potencjał w zakresie oszczędności energii w sposób opłacalny;
- b) zmiany PKB i jego prognoza;
- c) zmiany w zakresie importu i eksportu energii;
- d) rozwój wszystkich odnawialnych źródeł energii, energia jądrowa, wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla; oraz
- e) wczesne działania.

2. Do dnia 30 czerwca 2014 r. Komisja oceni poczynione postępy i to, czy Unia ma szanse osiągnąć poziom zużycia energii nie wyższy niż 1 474 Mtoe energii pierwotnej lub nie wyższy niż 1 078 Mtoe energii końcowej do 2020 r.

3. Przeprowadzając przegląd, o którym mowa w ust. 2, Komisja:

- a) podsumuje orientacyjne krajowe wartości docelowe efektywności energetycznej podane przez państwa członkowskie;
- b) oceni, czy sumę tych wartości docelowych można uznać za wiarygodny wskaźnik tego, czy Unia jako całość jest na właściwej drodze, uwzględniając ocenę zawartą w pierwszym sprawozdaniu rocznym zgodnie z art. 24 ust. 1 oraz ocenę zawartą w krajowych planach działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zgodnie z art. 24 ust. 2;
- c) uwzględni uzupełniającą analizę wynikającą z:
 - (i) oceny postępów w dziedzinie zużycia energii oraz zużycia energii w odniesieniu do działalności gospodarczej na szczeblu Unii, w tym postępów w zakresie efektywności dostaw energii w państwach członkowskich, które oparły swoje krajowe cele orientacyjne na zużyciu energii końcowej lub na oszczędności energii końcowej, w tym postępów związanych z osiąganiem przez te państwa członkowskie zgodności z rozdziałem III niniejszej dyrektywy;
 - (ii) wyników badań modelowych dotyczących przyszłych tendencji w zakresie zużycia energii na szczeblu Unii;
- d) porówna wyniki uzyskane zgodnie z lit. a)–c) z ilościowo wyrażonym zużyciem, które byłoby potrzebne, by osiągnąć w 2020 r. zużycie energii nie większe niż 1 474 Mtoe energii pierwotnej lub nie większe niż 1 078 Mtoe energii końcowej.

ROZDZIAŁ II

EFEKTYWNOŚĆ WYKORZYSTANIA ENERGII

Artykuł 4

Renowacja budynków

Państwa członkowskie ustanawiają długoterminową strategię wspierania inwestycji w renowację krajowych zasobów

budynków mieszkaniowych i użytkowych, zarówno publicznych, jak i prywatnych. Strategia ta obejmuje:

- a) przegląd krajowych zasobów budowlanych oparty, w stosownych przypadkach, na próbkach statystycznych;
- b) określenie opłacalnych sposobów renowacji właściwych dla typu budynków i strefy klimatycznej;
- c) polityki i środki mające stymulować opłacalne gruntowne renowacje budynków, w tym gruntowne renowacje prowadzone etapami;
- d) przyjęcie przyszłościowej perspektywy w podejmowaniu decyzji inwestycyjnych przez podmioty fizyczne, sektor budowlany i instytucje finansowe;
- e) oparte na faktach szacunki oczekiwanej oszczędności energii i szerszych korzyści.

Państwa członkowskie publikują pierwszą wersję strategii do dnia 30 kwietnia 2014 r. i aktualizują tę strategię co trzy lata oraz przekazują każdą jej wersję Komisji, jako część krajowych planów działania na rzecz efektywności energetycznej.

Artykuł 5

Wzorcowa rola budynków instytucji publicznych

1. Nie naruszając art. 7 dyrektywy 2010/31/UE, każde państwo członkowskie zapewnia, aby od dnia 1 stycznia 2014 r. 3 % całkowitej powierzchni ogrzewanych lub chłodzonych budynków będących własnością jego instytucji rządowych oraz przez nie zajmowanych było poddawane co roku renowacji w celu spełnienia przynajmniej wymogów minimalnych dotyczących charakterystyki energetycznej, które ustaliło przy zastosowaniu art. 4 dyrektywy 2010/31/UE.

Współczynnik 3 % oblicza się w oparciu o całkowitą powierzchnię pomieszczeń w budynkach o całkowitej powierzchni użytkowej wynoszącej ponad 500 m² stanowiących własność instytucji rządowych zainteresowanego państwa członkowskiego oraz przez nie zajmowanych, które na dzień 1 stycznia każdego roku nie spełniają krajowych minimalnych wymogów dotyczących charakterystyki energetycznej ustalonych w stosowaniu art. 4 dyrektywy 2010/31/UE. Ta wartość progowa od dnia 9 lipca 2015 r. zostaje obniżona do 250 m².

W przypadku gdy państwo członkowskie wymaga, by obowiązek renowacji każdego roku 3 % całkowitej powierzchni pomieszczeń rozciągał się na powierzchnię będącą własnością jednostek administracyjnych niższego niż centralny szczebel instytucji rządowych oraz przez nie zajmowanych, wskazane 3 % jest wyliczane w odniesieniu do całkowitej powierzchni pomieszczeń w budynkach o całkowitej powierzchni użytkowej wynoszącej ponad 500 m², a od dnia 9 lipca 2015 r. ponad 250 m², stanowiących własność instytucji rządowych oraz tych jednostek administracyjnych zainteresowanego państwa członkowskiego oraz przez nie zajmowanych, które 1 stycznia każdego roku nie spełniają krajowych wymagań minimalnych dotyczących charakterystyki energetycznej ustalonych w zastosowaniu art. 4 dyrektywy 2010/31/UE.

Podczas wdrażania środków kompleksowej renowacji budynków instytucji rządowych zgodnie z akapitem pierwszym państwa członkowskie mogą wybrać, czy uznawać budynki za całość, w tym przegrody zewnętrzne, wyposażenie, eksploatację i utrzymanie.

Państwa członkowskie wprowadzają wymóg, by budynki instytucji rządowych o najgorszej charakterystyce energetycznej były traktowane priorytetowo w odniesieniu do środków w zakresie efektywności energetycznej, jeżeli jest to opłacalne i technicznie wykonalne.

2. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o nieokreślanu lub niestosowaniu wymogów, o których mowa w ust. 1, do następujących kategorii budynków:

- a) urzędowo chronionych jako część wyznaczonego środowiska lub z powodu ich szczególnych wartości architektonicznych lub historycznych, o ile zgodność z pewnymi minimalnymi wymogami dotyczącymi charakterystyki energetycznej zmieniłaby w sposób niedopuszczalny ich charakter lub wygląd;
- b) stanowiących własność sił zbrojnych lub instytucji rządowych oraz służących celom obrony narodowej, z wyłączeniem kwater jednoosobowych i budynków biurowych sił zbrojnych i innego personelu zatrudnionego przez organy krajowych sił zbrojnych;
- c) używanych jako miejsca kultu i do działalności religijnej.

3. Jeżeli państwo członkowskie dokonuje renowacji więcej niż 3 % całkowitej powierzchni budynków instytucji rządowych w danym roku, może zaliczyć nadwyżkę na poczet rocznego wskaźnika renowacji za dowolny rok z trzech poprzednich lub następnych lat.

4. Państwa członkowskie mogą zaliczyć w poczet ich rocznego wskaźnika renowacji budynków instytucji rządowych nowe budynki zajmowane przez nie i będące ich własnością w zamian za konkretne budynki instytucji rządowych rozebrane w dowolnym z dwóch poprzednich lat lub budynki sprzedane, zburzone lub wycofane z użycia w dowolnym z dwóch poprzednich lat z uwagi na intensywniejsze wykorzystanie innych budynków.

5. Do celów ust. 1 w terminie do dnia 31 grudnia 2013 r. państwa członkowskie utworzą i podadzą do wiadomości publicznej wykaz ogrzewanych lub chłodzonych budynków instytucji rządowych o całkowitej powierzchni użytkowej wynoszącej ponad 500 m², a od dnia 9 lipca 2015 r. – ponad 250 m², z wyłączeniem budynków zwolnionych na mocy ust. 2. Wykaz ten zawiera następujące dane:

- a) powierzchnię pomieszczeń w m²; oraz
- b) charakterystykę energetyczną każdego budynku lub właściwe dane dotyczące energii.

6. Bez uszczerbku dla art. 7 dyrektywy 2010/31/UE – państwa członkowskie mogą zdecydować o przyjęciu alternatywnego do ust. 1–5 niniejszego artykułu podejścia, polegającego na podjęciu innych opłacalnych środków, w tym gruntow-

nych renowacji i środków wpływających na zmianę zachowań użytkowników, aby do roku 2020 osiągnąć wartość oszczędności energii w stosownych budynkach będących własnością instytucji rządowych oraz zajmowanych przez nie, która jest przynajmniej równa wymogowi ust. 1; corocznie składa się sprawozdania z takich środków.

Do celów realizacji tego alternatywnego podejścia państwa członkowskie mogą oszacować oszczędność energii, do której doprowadziłyby ust. 1–4, przy zastosowaniu odpowiednich standardowych wartości zużycia energii w referencyjnych budynkach instytucji rządowych przed renowacją i po niej oraz zgodnie z szacunkami powierzchni ich zasobów. Kategorie referencyjnych budynków instytucji rządowych są reprezentatywne dla zasobów takich budynków.

Państwa członkowskie, które wybrały podejście alternatywne, powiadamiają Komisję, do dnia 31 grudnia 2013 r., o alternatywnych środkach, które planują przedsięwziąć, określając sposób, w jaki zamierzają uzyskać równoważną poprawę charakterystyki energetycznej budynków stanowiących własność ich instytucji rządowych.

7. Państwa członkowskie zachęcają instytucje publiczne, w tym na szczeblu regionalnym i lokalnym, oraz podmioty z sektora mieszkalnictwa socjalnego podlegające prawu publicznemu – z należyтым uwzględnieniem ich odnośnych kompetencji i struktury administracyjnej – aby:

- a) przyjęły plan na rzecz efektywności energetycznej – odrębny lub stanowiący część większego planu w dziedzinie klimatu lub środowiska – zawierający szczegółowe cele i działania w zakresie oszczędności energii i jej efektywności, z myślą o naśladowaniu wzorcowej roli budynków instytucji rządowych, o której mowa w ust. 1, 5 i 6;
- b) wprowadziły system zarządzania energią, obejmujący audyty energetyczne, w ramach wdrażania ich planu;
- c) w stosownych przypadkach korzystały z przedsięwzięcia usług energetycznych i umów o poprawę efektywności energetycznej do finansowania renowacji i wdrażania planów utrzymania lub poprawy efektywności energetycznej w perspektywie długoterminowej.

Artykuł 6

Dokonywanie zakupów przez instytucje publiczne

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby instytucje rządowe nabywały jedynie produkty, usługi i budynki o bardzo dobrej charakterystyce energetycznej, o ile zapewniona jest przez to opłacalność, wykonalność ekonomiczna, większe zrównoważenie, przydatność techniczna, a także odpowiedni poziom konkurencji, o których mowa w załączniku III.

Obowiązek określony w akapicie pierwszym ma zastosowanie do umów kupna produktów, usług i budynków przez instytucje publiczne w zakresie, w jakim te umowy mają wartość równą lub większą niż poziomy ustalony w art. 7 dyrektywy 2004/18/WE.

2. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, ma zastosowanie do zamówień sił zbrojnych tylko w zakresie, w jakim stosowanie go nie spowoduje konfliktu z charakterem i pierwotnym celem działalności sił zbrojnych. Obowiązek ten nie ma zastosowania do umów na dostawy wyposażenia wojskowego zdefiniowanego w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/81/WE z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania niektórych zamówień na roboty budowlane, dostawy i usługi przez instytucje lub podmioty zamawiające w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa ⁽¹⁾.

3. Państwa członkowskie zachęcają instytucje publiczne, w tym na szczeblu regionalnym i lokalnym, z należytym uwzględnieniem ich odpowiednich kompetencji i struktury administracyjnej, aby naśladowały wzorcowe postępowanie ich instytucji rządowych polegające na nabywaniu jedynie produktów, usług i budynków o bardzo dobrych właściwościach w zakresie efektywności energetycznej. Państwa członkowskie zachęcają instytucje publiczne, by podczas przeprowadzania przetargów na zamówienia na usługi o istotnym znaczeniu z punktu widzenia zużycia energii oceniały możliwość podpisywania długoterminowych umów o poprawę efektywności energetycznej zapewniających długoterminową oszczędność energii.

4. Bez uszczerbku dla ust. 1, przy zakupie pakietu produktów objętych jako całość aktem delegowanym przyjętym na mocy dyrektywy 2010/30/UE państwa członkowskie mogą wymagać, by łączna efektywność energetyczna była uznawana za ważniejszą niż efektywność energetyczna poszczególnych produktów pakietu poprzez zakup pakietu produktów, który jest zgodny z kryteriami najwyższej klasy efektywności energetycznej.

Artykuł 7

Systemy zobowiązujące do efektywności energetycznej

1. Każde państwo członkowskie ustanawia system zobowiązujący do efektywności energetycznej. System ten zapewnia osiągnięcie przez dystrybutorów energii lub przedsiębiorstwa prowadzące detaliczną sprzedaż energii, które zostały wyznaczone jako strony zobowiązane na podstawie ust. 4 i które prowadzą działalność na terytorium danego państwa członkowskiego, łącznego celu w zakresie oszczędności energii końcowej do dnia 31 grudnia 2020 r., bez uszczerbku dla ust. 2.

Cel ten jest co najmniej równoważny osiągnięciu przez wszystkich dystrybutorów energii lub wszystkie przedsiębiorstwa prowadzące detaliczną sprzedaż energii nowych oszczędności każdego roku od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r. w wysokości 1,5 % rocznego wolumenu sprzedaży energii odbiorcom końcowym uśrednionej w ostatnim trzyletnim okresie przed dniem 1 stycznia 2013 r. Wolumen sprzedaży energii zużytej w transporcie może być częściowo lub w pełni wyłączony z tego obliczenia.

Państwa członkowskie podejmują decyzję co do sposobu rozłożenia w czasie obliczonej wielkości nowych oszczędności, o której mowa w akapicie drugim.

⁽¹⁾ Dz.U. L 216 z 20.8.2009, s. 76.

2. Z zastrzeżeniem ust. 3 każde państwo członkowskie może:

- a) przeprowadzać obliczenia wymagane na mocy ust. 1 akapit drugi, stosując wartości 1 % w 2014 i 2015 r.; 1,25 % w 2016 i 2017 r.; oraz 1,5 % w 2018, 2019 i 2020 r.;
- b) wyłączyć z obliczeń całość lub część wolumenu sprzedaży energii wykorzystanej w działalności przemysłowej wymienionej w załączniku I do dyrektywy 2003/87/WE;
- c) pozwolić, by oszczędność energii w sektorach przetwarzania, przesyłu i rozdziału energii, w tym w sprawnej infrastrukturze ciepłowniczej i chłodniczej, uzyskana w wyniku wdrożenia wymogów przedstawionych w art. 14 ust. 4, art. 14 ust. 5 lit. b) oraz art. 15 ust. 1–6 i 9, została odliczona od wielkości oszczędności energii wymaganej na mocy ust. 1; oraz
- d) odliczać oszczędność energii wynikającą z działań indywidualnych nowo wdrożonych od dnia 31 grudnia 2008 r., która nadal ma znaczenie w 2020 r. i może być mierzona i weryfikowana, od wielkości oszczędności energii, o której mowa w ust. 1.

3. Zastosowanie ust. 2 nie może prowadzić do zmniejszenia o więcej niż 25 % ilości oszczędności energii, o której mowa w ust. 1. Państwa członkowskie stosujące ust. 2 powiadamiają o tym Komisję do dnia 5 czerwca 2014 r., w tym powiadamiają o elementach wymienionych w ust. 2, które mają być stosowane, oraz o obliczeniach, wykazując ich wpływ na wielkość oszczędności energii, o której mowa w ust. 1.

4. Bez uszczerbku dla wyliczenia oszczędności energii w ramach celu zgodnie z ust. 1 akapit drugi, każde państwo członkowskie, na użytek ust. 1 akapit pierwszy, wyznacza, na podstawie obiektywnych i niedyskryminacyjnych kryteriów, spośród dystrybutorów energii lub przedsiębiorstw prowadzących detaliczną sprzedaż energii działających na jego terytorium strony zobowiązane i może przy tym uwzględnić przedsiębiorstwa prowadzące dystrybucję lub sprzedaż detaliczną paliw transportowych działające na jego terytorium. Wielkość oszczędności energii, jaka jest wymagana do spełnienia zobowiązania, jest osiągana przez strony zobowiązane wśród odbiorców końcowych, wyznaczone, w stosownych przypadkach, przez państwa członkowskie, niezależnie od wyliczeń zgodnie z ust. 1 lub, jeśli zdecydują o tym państwa członkowskie, przez udokumentowane oszczędności osiągnięte przez inne strony, jak określono w ust. 7 lit. b).

5. Państwa członkowskie wyrażają wielkość oszczędności energii wymaganą od każdej strony zobowiązanej w kategoriach zużycia energii końcowej lub pierwotnej. Metodę wybraną w celu wyrażenia wymaganej wielkości oszczędności energii wykorzystuje się także do obliczania oszczędności zgłaszanych przez strony zobowiązane. Zastosowanie mają współczynniki konwersji określone w załączniku IV.

6. Państwa członkowskie zapewniają, by oszczędności wynikające z ust. 1, 2 i 9 niniejszego artykułu i art. 20 ust. 6 były obliczane zgodnie z pkt 1 i 2 załącznika V. Tworzą one systemy pomiaru, kontroli i weryfikacji, w ramach których weryfikacji poddaje się przynajmniej statystycznie istotną i reprezentatywną próbę środków poprawy efektywności energetycznej wdrożonych przez strony zobowiązane. Ten pomiar, kontrola i weryfikacja są dokonywane w sposób niezależny przez strony zobowiązane.

7. W ramach systemu zobowiązującego do efektywności energetycznej państwa członkowskie mogą:

- a) włączać do nakładanych przez siebie obowiązków oszczędności wymogi uwzględniające aspekt społeczny, w tym poprzez zobowiązanie do priorytetowego wdrożenia części środków w zakresie efektywności energetycznej w gospodarstwach domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym lub w mieszkaniach socjalnych;
- b) zezwolić stronom zobowiązanym na zaliczanie na poczet ich zobowiązań poświadczonych oszczędności energii osiągniętej przez dostawców usług energetycznych lub inne strony trzecie, w tym w przypadkach, gdy strony zobowiązane promują środki za pośrednictwem innych akredytowanych przez państwo podmiotów lub za pośrednictwem organów publicznych, które mogą obejmować formalne partnerstwa i mogą się łączyć z innymi źródłami finansowania. Jeżeli państwa członkowskie na to zezwalają, muszą zapewnić, aby istniał proces akredytacji, który jest jasno określony, przejrzysty i otwarty dla wszystkich podmiotów działających na rynku, a także jest ukierunkowany na minimalizację kosztów certyfikacji;
- c) zezwolić stronom zobowiązanym na zaliczenie oszczędności osiągniętych w danym roku, tak jakby zostały one osiągnięte w dowolnym z czterech poprzednich lub trzech następnych lat.

8. Raz do roku państwa członkowskie podają do publicznej wiadomości oszczędność energii osiągniętą przez każdą stronę zobowiązaną, lub każdą podkategorię stron zobowiązanych, oraz ilość łączną osiągniętą w ramach tego systemu.

Państwa członkowskie zapewniają, by strony zobowiązane przedstawiały na żądanie:

- a) zagregowane informacje statystyczne dotyczące ich odbiorców końcowych (zaznaczając istotne zmiany w stosunku do uprzednio przedłożonych informacji); oraz
- b) bieżące informacje dotyczące zużycia energii przez odbiorców końcowych, w tym – w odpowiednich przypadkach – profili obciążenia, segmentacji odbiorców oraz lokalizacji geograficznej odbiorców, przy czym musi zostać zachowana wiarygodność i ochrona prywatnych lub poufnych informacji handlowych zgodnie z mającym zastosowanie prawem Unii.

Żądanie takie może zostać zgłoszone nie częściej niż raz w roku.

9. Jako rozwiązanie alternatywne względem ustanowienia systemu zobowiązującego do efektywności energetycznej

zgodnie z ust. 1, państwa członkowskie mogą postanowić o przyjęciu innych środków z dziedziny polityki w celu uzyskania oszczędności energii wśród odbiorców końcowych, pod warunkiem że takie środki z dziedziny polityki spełniają kryteria przedstawione w ust. 10 i 11. Wielkość nowej oszczędności energii każdego roku dzięki temu podejściu jest równa wielkości nowej oszczędności energii wymaganej w ust. 1, 2 i 3. Pod warunkiem utrzymania tej równowagi państwa członkowskie mogą łączyć systemy zobowiązujące z alternatywnymi środkami z dziedziny polityki, w tym krajowymi programami dotyczącymi efektywności energetycznej.

Środki z dziedziny polityki, o których mowa w akapicie pierwszym, mogą obejmować następujące środki z dziedziny polityki lub ich połączenia – nie ograniczając się jednak do nich:

- a) opodatkowanie energii lub CO₂, które skutkuje zmniejszeniem zużycia energii przez odbiorców końcowych;
- b) plany i instrumenty finansowe lub zachęty podatkowe, które prowadzą do stosowania efektywnych energetycznie technologii lub technik i skutkują zmniejszeniem zużycia energii przez odbiorców końcowych;
- c) regulacje lub porozumienia dobrowolne, które prowadzą do stosowania efektywnych energetycznie technologii lub technik i skutkują zmniejszeniem zużycia energii przez odbiorców końcowych;
- d) standardy i normy, które zmierzają do poprawy efektywności energetycznej produktów i usług, w tym budynków i pojazdów, oprócz sytuacji, w których są one obowiązkowe w państwach członkowskich na mocy prawa unijnego;
- e) systemy znakowania energetycznego z wyłączeniem systemów obowiązkowych i stosowanych w państwach członkowskich na mocy prawa unijnego;
- f) szkolenie i kształcenie, w tym programy doradztwa energetycznego, które prowadzą do stosowania efektywnych energetycznie technologii lub technik i skutkują zmniejszeniem zużycia energii przez odbiorców końcowych.

Państwa członkowskie powiadamiają Komisję w terminie do dnia 5 grudnia 2013 r. o środkach z dziedziny polityki, które planują przyjąć do celów akapitu pierwszego i art. 20 ust. 6, zgodnie ze strukturą ramową przedstawioną w załączniku V pkt 4, wskazując, w jaki sposób zamierzają osiągnąć wymaganą wielkość oszczędności. W przypadku środków z dziedziny polityki, o których mowa w akapicie drugim i w art. 20 ust. 6, powiadomienie to wskazuje, w jaki sposób są spełnione kryteria ust. 10. W przypadku środków z dziedziny polityki innych niż te, o których mowa w akapicie drugim lub w art. 20 ust. 6, państwa członkowskie wyjaśniają, w jaki sposób ma zostać osiągnięty równoważny poziom oszczędności, monitorowania i weryfikacji. Komisja może zasugerować zmiany w terminie 3 miesięcy od powiadomienia.

10. Bez uszczerbku dla ust. 11 kryteria dotyczące środków z dziedziny polityki przyjmowanych na mocy ust. 9 akapit drugi i art. 20 ust. 6 są następujące:

- a) środki z dziedziny polityki przewidują co najmniej dwa okresy pośrednie przed dniem 31 grudnia 2020 r. i prowadzą do osiągnięcia celów na poziomie określonym w ust. 1;
- b) odpowiedzialność każdej strony uprawnionej, strony uczestniczącej lub wykonującego organu publicznego – odpowiednio do okoliczności – jest definiowana;
- c) oszczędności energii, które mają zostać osiągnięte, są określone w sposób przejrzysty;
- d) wielkość oszczędności energii, która jest wymagana lub która ma zostać osiągnięta za pomocą danego środka z dziedziny polityki, jest wyrażana w postaci zużycia energii pierwotnej lub końcowej, z zastosowaniem współczynników przeliczeniowych określonych w załączniku IV;
- e) oszczędność energii jest obliczana z zastosowaniem metod i zasad zawartych w pkt 1 i 2 załącznika V;
- f) oszczędność energii jest obliczana z zastosowaniem metod i zasad zawartych w pkt 3 załącznika V;
- g) strony uczestniczące opracowują i udostępniają publicznie coroczne sprawozdanie na temat oszczędności energii, chyba że nie będzie go można sporządzić;
- h) zapewnia się monitorowanie wyników i przygotowuje się odpowiednie środki, gdyby postęp nie był zadowalający;
- i) zapewnia się system kontroli obejmujący również niezależną weryfikację statystycznie istotnej części środków poprawy efektywności energetycznej; oraz
- j) corocznie publikowane są dane dotyczące rocznych tendencji w dziedzinie oszczędności energii.

11. Państwa członkowskie zapewniają, by podatki, o których mowa w ust. 9 akapit drugi lit. a), były zgodne z kryteriami wymienionymi w ust. 10 lit. a), b), c), d), f), h) i j).

Państwa członkowskie zapewniają, by uregulowania i dobrowolne porozumienia, o których mowa w ust. 9 akapit drugi lit. c), były zgodne z kryteriami wymienionymi w ust. 10 lit. a), b), c), d), e), g), h), i) oraz j).

Państwa członkowskie zapewniają, by inne środki z dziedziny polityki, o których mowa w ust. 9 akapit drugi, oraz krajowe fundusze efektywności energetycznej, o których mowa w art. 20 ust. 6, były zgodne z kryteriami wymienionymi w ust. 10 lit. a), b), c), d), e), h), i) oraz j).

12. Państwa członkowskie zapewniają, by w przypadkach, gdy nakłada się oddziaływanie różnych środków z dziedziny polityki lub działań indywidualnych, oszczędność energii nie była zaliczana podwójnie.

Artykuł 8

Audyty energetyczne i systemy zarządzania energią

1. Państwa członkowskie stwarzają warunki umożliwiające wszystkim końcowym odbiorcom energii dostęp do audytów energetycznych wysokiej jakości, które są opłacalne oraz:

- a) przeprowadzane w sposób niezależny przez ekspertów wykwalifikowanych lub akredytowanych zgodnie z kryteriami kwalifikacji; lub
- b) realizowane i nadzorowane przez niezależne organy na podstawie przepisów krajowych.

Audyty energetyczne, o których mowa w akapicie pierwszym, mogą być przeprowadzane przez ekspertów wewnętrznych lub audytorów energetycznych, pod warunkiem że dane państwo członkowskie wprowadziło system zapewniania i sprawdzania jakości audytów, w tym dokonuje, w stosownych przypadkach, corocznego losowego wyboru statystycznie istotnego odsetka wszystkich audytów energetycznych, które przeprowadzili ci eksperci lub audytorzy.

Aby zagwarantować wysoką jakość audytów energetycznych i systemów zarządzania energią, państwa członkowskie ustalają przejrzyste i niedyskryminacyjne kryteria minimalne dotyczące audytów energetycznych, opierając się na załączniku VI.

Audyty energetyczne nie mogą zawierać klauzul, które zakazują przekazywania wyników audytów wykwalifikowanemu/akredytowanemu dostawcy usług energetycznych, pod warunkiem że odbiorca nie wyraża sprzeciwu.

2. Państwa członkowskie opracowują programy zachęt dla MŚP do poddawania się audytom energetycznym, a następnie do wdrażania zaleceń sporządzonych w trakcie tych audytów.

Kierując się przejrzystymi i niedyskryminacyjnymi kryteriami i nie naruszając przepisów UE o pomocy państwa, państwa członkowskie mogą ustanowić systemy wsparcia dla MŚP, także wtedy, gdy zawarły dobrowolne porozumienia o pokryciu kosztów audytu energetycznego i wdrożenia realizacji wysoko opłacalnych zaleceń wynikających z audytów energetycznych, jeżeli zastosowano zaproponowane środki.

Państwa członkowskie zwracają uwagę MŚP, m.in. korzystając z pośrednictwa odpowiednich organizacji przedstawicielskich, na konkretne przykłady pokazujące, w jaki sposób systemy zarządzania energią mogą im pomóc prowadzić działalność. Komisja udziela pomocy państwom członkowskim poprzez wspieranie wymiany sprawdzonych rozwiązań w tej dziedzinie.

3. Państwa członkowskie opracowują także programy mające na celu informowanie – przy pomocy odpowiednich instytucji doradczych – gospodarstw domowych o korzyściach wynikających z takich audytów.

Aby ułatwić zapewnienie wystarczającej liczby ekspertów, państwa członkowskie zachęcają do realizacji programów szkoleniowych, w ramach których uzyskuje się kwalifikacje audytora energetycznego.

4. Państwa członkowskie zapewniają, aby przedsiębiorstwa niebędące MŚP zostały poddane audytowi energetycznemu przeprowadzonemu w niezależny i opłacalny sposób przez wykwalifikowanych lub akredytowanych ekspertów lub zrealizowane i nadzorowane przez niezależne organy na podstawie przepisów krajowych, do dnia 5 grudnia 2015 r. oraz co najmniej co cztery lata od daty poprzedniego audytu energetycznego.

5. Audyty energetyczne uważa się za spełniające wymogi określone w ust. 4, gdy przeprowadzane są one w niezależny sposób na podstawie kryteriów minimalnych opartych na załączniku VI i realizowane na podstawie dobrowolnych porozumień między organizacjami zainteresowanych stron a wyznaczonym podmiotem, poddane nadzorowi danego państwa członkowskiego lub innych podmiotów, którym właściwe organy przekazały odnośne obowiązki, lub Komisji.

Dostęp uczestników rynku oferujących usługi energetyczne jest oparty na przejrzystych i niedyskryminacyjnych kryteriach.

6. Przedsiębiorstwa niebędące MŚP i realizujące system zarządzania energią lub środowiskiem certyfikowany przez niezależny podmiot zgodnie z właściwymi normami europejskimi lub międzynarodowymi są zwolnione z wymogów ust. 4, pod warunkiem że państwa członkowskie zapewnią, by dany system zarządzania obejmował audyt energetyczny na podstawie kryteriów minimalnych opartych na załączniku VI.

7. Audyty energetyczne mogą być samodzielne lub stanowić część szerszej zakrojonego audytu środowiskowego. Państwa członkowskie mogą wprowadzić wymóg, by częścią audytu energetycznego była ocena technicznej i ekonomicznej wykonalności przyłączenia do istniejącej lub planowanej sieci ciepłowniczej lub chłodniczej.

Nie naruszając przepisów unijnych dotyczących pomocy państwa, państwa członkowskie mogą ustanowić systemy zachęt i wsparcia do celów wdrożenia zaleceń wynikających z audytów energetycznych i podobnych środków.

Artykuł 9

Opomiarowanie

1. Państwa członkowskie zapewniają, by na tyle, na ile jest to technicznie wykonalne, uzasadnione finansowo i proporcjonalne do potencjalnej oszczędności energii, odbiorcy końcowi energii elektrycznej, gazu ziemnego, ciepła sieciowego, chłodu sieciowego oraz ciepłej wody użytkowej mieli możliwość nabycia po konkurencyjnych cenach indywidualnych liczników, które dokładnie oddają rzeczywiste zużycie energii przez odbiorcę końcowego i podają informacje o rzeczywistym czasie korzystania z energii.

Taka możliwość nabycia liczników indywidualnych po konkurencyjnych cenach jest zapewniana w przypadku:

- a) wymiany liczników, chyba że jest to technicznie niewykonalne lub nieopłacalne w stosunku do szacowanych potencjalnych oszczędności w perspektywie długoterminowej;
- b) podłączania nowych liczników w nowych budynkach lub przy wykonaniu ważniejszych renowacji budynków, zgodnie z dyrektywą 2010/31/UE.

2. W przypadku gdy państwa członkowskie wprowadzają inteligentne systemy pomiarowe i rozpowszechniają inteligentne

liczniki gazu ziemnego lub energii elektrycznej zgodnie z dyrektywami 2009/72/WE i 2009/73/WE oraz w zakresie, w jakim tego dokonują:

- a) zapewniają, by systemy pomiarowe dawały odbiorcom końcowym informacje na temat rzeczywistego czasu użytkowania i by przy ustalaniu minimalnych parametrów funkcjonalnych liczników i obowiązków nakładanych na uczestników rynku w pełni wzięto pod uwagę cele efektywności energetycznej i korzyści dla odbiorców końcowych;
- b) zapewniają bezpieczeństwo inteligentnych liczników i przekazywania danych, a także prywatność odbiorców końcowych zgodnie ze stosownymi przepisami unijnymi o ochronie danych i prywatności;
- c) w przypadku dostarczania energii elektrycznej i na wniosek odbiorcy końcowego wymagają od operatorów liczników, aby zapewnili, aby licznik lub liczniki były w stanie dokonywać rozliczeń ilości energii elektrycznej wysyłanej do sieci z obiektów odbiorcy końcowego;
- d) zapewniają, by – jeżeli odbiorcy końcowi zwrócą się z takim wnioskiem – dane pomiarowe dotyczące wprowadzanej i zbywanej przez nich energii elektrycznej były udostępniane im lub stronie trzeciej działającej w imieniu odbiorcy końcowego w łatwo zrozumiałym formacie umożliwiającym porównywanie podobnych transakcji;
- e) wprowadzają wymóg przekazywania odbiorcom stosownych porad i informacji w momencie montażu inteligentnych liczników; porady i informacje dotyczą w szczególności pełnych możliwości liczników, jeżeli chodzi o zarządzanie odczytem liczników oraz monitorowanie zużycia energii.

3. W przypadku gdy energia cieplna i chłodnicza lub ciepła woda są dostarczane do budynku z sieci ciepłowniczej lub z centralnego źródła obsługującego większą liczbę budynków, na wymienniku ciepła lub na granicy dostawy zostaje zamontowany licznik energii cieplnej lub ciepłej wody.

W budynkach wielomieszkaniowych i wielofunkcyjnych z własnym źródłem centralnego ogrzewania/chłodzenia lub zaopatrywanych z sieci ciepłowniczej lub z centralnego źródła obsługującego większą liczbę budynków do dnia 31 grudnia 2016 r. zostaną zamontowane – tam gdzie jest to technicznie wykonalne i opłacalne – również liczniki zużycia indywidualnego do pomiaru zużycia energii cieplnej lub chłodniczej lub ciepłej wody dostarczanej do każdego lokalu. W przypadku gdy zastosowanie indywidualnych liczników nie jest technicznie wykonalne lub nie jest opłacalne, do pomiarów zużycia energii cieplnej na każdym grzejniku stosowane są indywidualne podzielniki kosztów ciepła, chyba że dane państwo członkowskie wykaże, że montaż takich podzielników kosztów ciepła nie byłby opłacalny. W takich przypadkach można rozważyć alternatywne opłacalne sposoby pomiaru zużycia energii cieplnej.

W przypadku gdy przeważającym rodzajem zabudowy są budynki wielomieszkaniowe, które zaopatrywane są z systemu ciepłowniczego lub chłodniczego lub które posiadają własne wspólne systemy ogrzewania lub chłodzenia obsługujące takie budynki, państwa członkowskie mogą wprowadzić przejrzyste zasady podziału kosztów zużycia energii cieplnej lub ciepłej wody w takich budynkach, aby zapewnić przejrzystość i dokładność rozliczania indywidualnego zużycia. W stosownych przypadkach zasady takie obejmują wytyczne w sprawie sposobu podziału kosztów energii cieplnej lub ciepłej wody, jak następuje:

- a) ciepła woda na potrzeby bytowe;
- b) straty energii cieplnej w instalacji w budynku oraz energia cieplna do celów ogrzewania powierzchni wspólnych (jeżeli klatki schodowe i korytarze są wyposażone w grzejniki);
- c) energia cieplna do celów ogrzewania mieszkań.

Artykuł 10

Informacje o rozliczeniach

1. W przypadku gdy odbiorcy końcowi nie mają inteligentnych liczników, o których mowa w dyrektywach 2009/72/WE i 2009/73/WE, państwa członkowskie zapewniają, w terminie do dnia 31 grudnia 2014 r., by informacje o rozliczeniach były dokładne oraz oparte na rzeczywistym zużyciu, zgodnie z pkt 1.1 załącznika VII, w odniesieniu do wszystkich sektorów objętych zakresem niniejszej dyrektywy, w tym dystrybutorów energii, operatorów systemów dystrybucyjnych oraz przedsiębiorstw prowadzących detaliczną sprzedaż energii, w przypadkach gdy jest to technicznie możliwe i ekonomicznie uzasadnione.

Obowiązek ten można wypełnić przez wprowadzenie systemu dokonywania odczytów przez samych odbiorców końcowych i przekazywania odczytów licznika dostawcy energii. Jedynie w przypadku gdy odbiorca końcowy nie poda odczytu licznika za dany okres rozliczeniowy, rozliczanie jest oparte na zużyciu szacunkowym lub na stawce ryczałtowej.

2. Liczniki zamontowane zgodnie z dyrektywami 2009/72/WE i 2009/73/WE podają dokładne informacje o rozliczeniach oparte na rzeczywistym zużyciu. Państwa członkowskie zapewniają, aby odbiorcy końcowi mieli możliwość łatwego dostępu do uzupełniających informacji dotyczących zużycia w przeszłości pozwalających na szczegółową samokontrolę.

Informacje uzupełniające dotyczące zużycia w przeszłości obejmują:

- a) dane sumaryczne za co najmniej trzy poprzedzające lata lub za okres od rozpoczęcia umowy na dostawę, jeżeli jest on krótszy. Dane te muszą odpowiadać okresom, za które podawano informacje dotyczące poszczególnych rozliczeń; oraz
- b) szczegółowe dane według czasu użytkowania dla dowolnego dnia, tygodnia, miesiąca i roku. Dane te są udostępniane odbiorcy końcowemu przez internet lub interfejs licznika za co najmniej poprzednie 24 miesiące lub okres od rozpoczęcia umowy na dostawę, jeżeli jest on krótszy.

3. Niezależnie od tego, czy inteligentne liczniki zostały zamontowane, państwa członkowskie:

- a) wprowadzają wymóg, aby – w zakresie, w jakim dostępne są informacje na temat rozliczeń za energię i zużycia przez odbiorców końcowych w przeszłości – na życzenie odbiorcy końcowego były one udostępniane dostawcy usług energetycznych wskazanemu przez odbiorcę końcowego;
- b) zapewniają, aby odbiorcom końcowym zaoferowano opcję elektronicznej formy informacji o rozliczeniach i rachunków oraz aby odbiorcy końcowi otrzymywali, na żądanie, jasne i zrozumiałe wyjaśnienie, w jaki sposób wyliczono ich rachunek, szczególnie w przypadkach, gdy rachunki nie są oparte na rzeczywistym zużyciu;
- c) zapewniają, aby odbiorcom końcowym wraz z rachunkiem udostępniane były odpowiednie informacje pozwalające na całościowe zapoznanie się z bieżącymi kosztami energii, zgodnie z załącznikiem VII;
- d) mogą postanowić, że na życzenie odbiorcy końcowego informacje zawarte w tych rachunkach nie stanowią wezwania do zapłaty. W takich przypadkach państwa członkowskie zapewniają, by dostawcy źródeł energii oferowali elastyczne formy dokonywania płatności;
- e) wprowadzają wymóg, zgodnie z którym informacje i szacunki dotyczące kosztów energii mają być przekazywane odbiorcom na ich wniosek, terminowo i w łatwo zrozumiałym formacie, umożliwiającym odbiorcom porównanie podobnych transakcji.

Artykuł 11

Koszt dostępu do informacji o opomiarowaniu i rozliczeniach

1. Państwa członkowskie zapewniają, by odbiorcy końcowi otrzymywali wszystkie rachunki i informacje o rozliczeniach za zużycie energii nieodpłatnie oraz by odbiorcy końcowi mieli również odpowiedni i bezpłatny dostęp do swoich danych dotyczących zużycia.

2. Niezależnie od ust. 1 podział kosztów informacji o rozliczeniach indywidualnego zużycia energii cieplnej i chłodniczej dostarczanej w budynkach wielomieszkaniowych i wielofunkcyjnych na mocy art. 9 ust. 3 dokonywany jest nieodpłatnie. Koszty zlecenia tego zadania stronie trzeciej, takiej jak dostawca usług lub lokalny dostawca energii, obejmujące opomiarowanie, przydział i rozliczanie rzeczywistego indywidualnego zużycia w takich budynkach mogą ponosić odbiorcy końcowi, w zakresie, w jakim wysokość tych kosztów jest uzasadniona.

Artykuł 12

Program informowania i wzmacniania pozycji odbiorców

1. Państwa członkowskie podejmują stosowne działania promujące i umożliwiające efektywne wykorzystanie energii przez małych odbiorców energii, w tym gospodarstwa domowe. Działania te mogą być częścią strategii krajowej.

2. Do celów ust. 1 działania te obejmują co najmniej jeden z elementów wymienionych w lit. a) lub b):

a) instrumenty i strategie promujące zmianę zachowań, w tym ewentualnie:

(i) zachęty podatkowe;

(ii) dostęp do finansowania, grantów lub dotacji;

(iii) dostarczanie informacji;

(iv) wzorcowe projekty;

(v) działania w miejscu pracy;

b) sposoby i warunki udziału odbiorców i organizacji konsumentów podczas ewentualnego rozpowszechniania inteligentnych liczników poprzez powiadamianie o:

(i) opłacalnych i łatwych do osiągnięcia zmianach w wykorzystaniu energii;

(ii) informacjach o środkach w zakresie efektywności energetycznej.

Artykuł 13

Sankcje

Państwa członkowskie ustanawiają przepisy dotyczące sankcji nakładanych w przypadku nieprzestrzegania przepisów krajowych przyjętych na podstawie art. 7–11 oraz art. 18 ust. 3, a także podejmują środki niezbędne do zapewnienia ich wykonania. Przewidziane sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające. W terminie do dnia 5 czerwca 2014 r. państwa członkowskie powiadamiają o tych przepisach Komisję, a także bezzwłocznie powiadamiają Komisję o wszystkich późniejszych zmianach, które tych przepisów dotyczą.

ROZDZIAŁ III

EFEKTYWNOŚĆ ZAOPATRZENIA W ENERGIĘ

Artykuł 14

Promowanie efektywności ogrzewania i chłodzenia

1. Do dnia 31 grudnia 2015 r. państwa członkowskie dokonają kompleksowej oceny potencjału zastosowania wysokosprawnej kogeneracji oraz efektywnych systemów ciepłowniczych i chłodniczych, zawierającej informacje określone w załączniku VIII, i powiadamiają o niej Komisję. Jeśli przeprowadziły już równoważną ocenę, powiadamiają o niej Komisję.

W kompleksowej ocenie w pełni uwzględnia się analizę krajowego potencjału w zakresie wysokosprawnej kogeneracji, przeprowadzaną na mocy dyrektywy 2004/8/WE.

Na żądanie Komisji ocenę aktualizuje się co pięć lat oraz powiadamia o niej Komisję. Komisja zgłasza takie żądanie co najmniej rok przed terminem.

2. Państwa członkowskie przyjmują polityki stwarzające warunki odpowiedniego uwzględniania na szczeblu lokalnym i regionalnym potencjału stosowania efektywnego ogrzewania i chłodzenia, w szczególności z wykorzystaniem wysokosprawnej kogeneracji. Uwzględnia się możliwości rozwoju lokalnych i regionalnych rynków energii cieplnej.

3. Na użytek oceny, o której mowa w ust. 1, państwa członkowskie przeprowadzają analizę kosztów i korzyści, której zakres obejmuje ich terytorium i która uwzględnia warunki klimatyczne, wykonalność ekonomiczną i poprawność techniczną, zgodnie z załącznikiem IX część 1. Analiza kosztów i korzyści umożliwia łatwiejsze określenie najbardziej efektywnych pod względem zasobów i najbardziej opłacalnych rozwiązań, umożliwiających spełnienie wymogów w zakresie ogrzewania i chłodzenia. Ta analiza kosztów i korzyści może być częścią oceny wpływu na środowisko, przewidzianej w dyrektywie 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko ⁽¹⁾.

4. W przypadku gdy w wyniku przeprowadzenia oceny, o której mowa w ust. 1, oraz analizy, o której mowa w ust. 3, wskazany zostaje potencjał stosowania wysokosprawnej kogeneracji lub efektywnych systemów ciepłowniczych i chłodniczych, których korzyści przewyższają koszty, państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania na rzecz rozbudowy sprawnej infrastruktury ciepłowniczej i chłodniczej lub ich dostosowania do rozwoju wysokosprawnej kogeneracji oraz wykorzystywania ogrzewania i chłodzenia z ciepła odpadowego oraz energii ze źródeł odnawialnych zgodnie z ust. 1, 5 i 7.

W przypadku gdy w wyniku przeprowadzenia oceny, o której mowa w ust. 1, i analizy, o której mowa w ust. 3, nie zostanie wskazany potencjał, którego korzyści przewyższają koszty, w tym koszty administracyjne przeprowadzenia analizy kosztów i korzyści przewidzianej w ust. 5, dane państwo członkowskie może zwolnić instalacje z wymogów określonych w tym ustępie.

5. Państwa członkowskie zapewniają, by analiza kosztów i korzyści zgodna z załącznikiem IX część 2 została przeprowadzona w przypadku, gdy po dniu 5 czerwca 2014 r.:

a) planuje się nową ciepłą instalację elektroenergetyczną, której całkowita znamionowa moc cieplna dostarczona w paliwie przekracza 20 MW; analiza służy ocenie kosztów i korzyści zrealizowania tej instalacji jako wysokosprawnej instalacji kogeneracyjnej;

⁽¹⁾ Dz.U. L 197 z 21.7.2001, s. 30.

- b) istniejąca ciepła instalacja elektroenergetyczna, której całkowita znamionowa moc ciepła dostarczona w paliwie przekracza 20 MW, jest poddawana znacznej modernizacji; analiza służy ocenie kosztów i korzyści przekształcenia tej instalacji w wysokosprawną instalację kogeneracyjną;
- c) planuje się budowę lub znaczną modernizację instalacji przemysłowej, której całkowita znamionowa moc ciepła dostarczona w paliwie przekracza 20 MW i która generuje ciepło odpadowe na użytecznym poziomie temperatury; analiza służy ocenie kosztów i korzyści wykorzystywania ciepła odpadowego w celu zaspokojenia ekonomicznie uzasadnionego zapotrzebowania, w tym poprzez kogenerację, oraz przyłączenia tej instalacji do sieci ciepłowniczej i chłodniczej;
- d) planuje się nową sieć ciepłowniczą i chłodniczą lub w istniejącej sieci planuje się nową instalację wytwarzającą energię o całkowitej znamionowej mocy cieplnej dostarczonej w paliwie przekraczającej 20 MW lub planuje się znaczną modernizację istniejącej instalacji w celu oceny kosztów i korzyści wykorzystania ciepła odpadowego z pobliskich instalacji przemysłowych.

Montaż urządzeń do wychwytywania dwutlenku węgla z instalacji energetycznego spalania w celu składowania geologicznego zgodnie z dyrektywą 2009/31/WE nie jest uznawany za modernizację do celów lit. b), c) i d) niniejszego ustępu.

Państwa członkowskie mogą wprowadzić wymóg, zgodnie z którym analiza kosztów i korzyści, o której mowa w lit. c) i d), ma być przeprowadzana we współpracy z przedsiębiorstwami odpowiedzialnymi za eksploatację sieci ciepłowniczych i chłodniczych.

6. Państwa członkowskie mogą zwolnić z wymogów ust. 5:

- a) instalacje wytwarzające energię elektryczną w okresach szczytowego obciążenia i instalacje rezerwowe, które mają zgodnie z planami pracować przez mniej niż 1 500 godzin roboczych w roku jako średnia krocząca w ciągu pięciu lat, na podstawie procedury weryfikacji określonej przez państwa członkowskie, zapewniającej spełnienie tego kryterium zwolnienia;
- b) instalacje energetyki jądrowej;
- c) instalacje, które muszą być lokalizowane w pobliżu miejsca składowania geologicznego zatwierdzonego na mocy dyrektywy 2009/31/WE.

Państwa członkowskie mogą również ustanowić wartości progowe, wyrażone jako ilość dostępnego użytecznego ciepła odpadowego, zapotrzebowanie na ciepło lub odległości instalacji przesyłowych od sieci ciepłowniczych w celu wyłączenia poszczególnych instalacji z zastosowania ust. 5 lit. c) i d).

Do dnia 31 grudnia 2013 r. państwa członkowskie powiadamiają Komisję o zwolnieniach, przyjętych na mocy niniejszego

ustępu, a następnie o wszelkich zmianach dotyczących tych zwolnień.

7. Państwa członkowskie przyjmują kryteria udzielania zezwoleń, o których mowa w art. 7 dyrektywy 2009/72/WE, lub równoważne kryteria udzielania pozwoleń w celu:

- a) uwzględniania wyniku kompleksowej oceny, o której mowa w ust. 1;
- b) zapewnienia, by wymogi ust. 5 zostały spełnione; oraz
- c) uwzględniania wyniku analizy kosztów i korzyści, o której mowa w ust. 5.

8. Państwa członkowskie mogą zwolnić poszczególne instalacje z wymogu – zgodnie z kryteriami udzielania zezwoleń i pozwoleń, o których mowa w ust. 7 – wdrażania opcji, których korzyści przewyższają koszty, jeżeli wystąpią nadrzędne przyczyny prawne, związane z własnością lub finansami. W tych przypadkach dane państwo członkowskie przekazuje Komisji powiadomienie o swojej decyzji wraz z uzasadnieniem w terminie trzech miesięcy od daty podjęcia decyzji.

9. Ust. 5, 6, 7 i 8 niniejszego artykułu mają zastosowanie do instalacji objętych dyrektywą 2010/75/UE bez uszczerbku dla wymogów tej dyrektywy.

10. Na podstawie zharmonizowanych wartości referencyjnych efektywności, o których mowa w załączniku II lit. f), państwa członkowskie zapewniają, aby można było zagwarantować pochodzenie energii elektrycznej wytworzonej w procesie wysokosprawnej kogeneracji zgodnie z obiektywnymi, przejrzystymi i niedyskryminacyjnymi kryteriami określonymi przez każde państwo członkowskie. Państwa członkowskie zapewniają, aby wspomniana gwarancja pochodzenia spełniała wymogi i zawierała co najmniej informacje określone w załączniku X. Państwa członkowskie uznają wzajemnie swoje gwarancje pochodzenia, wyłącznie jako dowód na potwierdzenie informacji, o których mowa w niniejszym ustępie. Wszelka odmowa uznania gwarancji pochodzenia za taki dowód, w szczególności z przyczyn związanych z zapobieganiem nadużyciom finansowym, musi się opierać na obiektywnych, przejrzystych i niedyskryminacyjnych kryteriach. Państwa członkowskie powiadamiają Komisję o wspomnianej odmowie i przedstawiają jej uzasadnienie. W przypadku odmowy uznania gwarancji pochodzenia Komisja może przyjąć decyzję zmuszającą stronę odmawiającą do uznania gwarancji, szczególnie w odniesieniu do stosowania obiektywnych, przejrzystych i niedyskryminacyjnych kryteriów, na podstawie których takie uznanie następuje.

Komisja jest uprawniona do dokonania do dnia 31 grudnia 2014 r., w drodze aktów delegowanych zgodnie z art. 23 niniejszej dyrektywy, przeglądu zharmonizowanych wartości referencyjnych efektywności określonych w decyzji wykonawczej Komisji 2011/877/UE⁽¹⁾ przyjętej na podstawie dyrektywy 2004/8/WE.

⁽¹⁾ Dz.U. L 343 z 23.12.2011, s. 91.

11. Państwa członkowskie zapewniają, aby wszelkie dostępne wsparcie dla kogeneracji było uzależnione od tego, czy energia elektryczna wytwarzana i pochodząca z wysokosprawnej kogeneracji oraz ciepło odpadowe są efektywnie wykorzystywane w celu osiągnięcia oszczędności energii pierwotnej. Wsparcie ze środków publicznych dla kogeneracji oraz dla wytwarzania w ramach systemów ciepłowniczych i dla sieci ciepłowniczych podlega w stosownych przypadkach zasadom dotyczącym pomocy państwa.

Artykuł 15

Przetwarzanie, przesył i rozdział energii

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby krajowe organy regulacyjne sektora energetycznego należycie uwzględniały efektywność energetyczną, wykonując zadania regulacyjne określone w dyrektywach 2009/72/WE i 2009/73/WE w odniesieniu do swoich decyzji dotyczących eksploatacji infrastruktury gazowej i elektroenergetycznej.

Państwa członkowskie zapewniają w szczególności, aby krajowe organy regulacyjne sektora energetycznego poprzez opracowanie taryf sieciowych i regulacji dotyczących sieci, w ramach dyrektywy 2009/72/WE i z uwzględnieniem kosztów i korzyści poszczególnych środków, dostarczały operatorom sieci zachęt do udostępniania użytkownikom sieci usług systemowych, umożliwiających im wdrażanie środków poprawy efektywności energetycznej w kontekście systematycznego wdrażania inteligentnych sieci.

Takie usługi systemowe mogą być określone przez operatora systemu i nie wpływają negatywnie na bezpieczeństwo systemu.

W odniesieniu do energii elektrycznej państwa członkowskie zapewniają, aby regulacje dotyczące sieci oraz taryfy sieciowe spełniały kryteria określone w załączniku XI przy uwzględnieniu wytycznych i kodeksów opracowanych zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 714/2009.

2. Państwa członkowskie zapewniają, by do dnia 30 czerwca 2015 r.:

- a) przeprowadzono ocenę potencjału w zakresie efektywności energetycznej ich infrastruktur gazowych i elektroenergetycznych, w szczególności w odniesieniu do przesyłu, rozdziału, zarządzania obciążeniem i interoperacyjności, a także przyłączenia do energetycznych instalacji wytwórczych, w tym możliwości dostępu dla mikroproducentów energii;
- b) określono konkretne środki i inwestycje na rzecz wprowadzenia opłacalnej poprawy efektywności energetycznej w infrastrukturze sieciowej, wraz z harmonogramem ich wprowadzenia.

3. Państwa członkowskie mogą zezwolić na uwzględnianie w systemach i strukturach taryf aspektu społecznego w odniesieniu do przesyłu i rozdziału energii sieciowej, pod warunkiem że jakiegokolwiek negatywny wpływ tych elementów na system

przesyłowy i system dystrybucyjny będzie sprowadzony do niezbędnego minimum i że wpływ ten nie będzie nieproporcjonalny do osiąganego celu społecznego.

4. Państwa członkowskie zapewniają, by z taryf przesyłu i rozdziału wyeliminowano zachęty, które są szkodliwe dla ogólnej efektywności (w tym efektywności energetycznej) wytwarzania, przesyłu, rozdziału i dostaw energii elektrycznej, lub zachęty, które mogłyby ograniczać udział działań podejmowanych w odpowiedzi na zapotrzebowanie w rynkach bilansujących i w zamawianiu usług pomocniczych. Państwa członkowskie zapewniają, by stwarzano zachęty dla operatorów sieci do poprawy efektywności w projektowaniu i funkcjonowaniu infrastruktury i, w ramach dyrektywy 2009/72/WE, by taryfy pozwalały dostawcom zwiększyć udział odbiorców w efektywności systemu, w tym odpowiedź na zapotrzebowanie zależnie od warunków krajowych.

5. Bez uszczerbku dla art. 16 ust. 2 dyrektywy 2009/28/WE i z uwzględnieniem art. 15 dyrektywy 2009/72/WE oraz potrzeby zapewnienia ciągłości dostaw energii cieplnej, państwa członkowskie zapewniają, aby stosownie do wymogów dotyczących zachowania niezawodności i bezpieczeństwa sieci, w oparciu o przejrzyste i niedyskryminacyjne kryteria określone przez właściwe organy krajowe, operatorzy systemów przesyłowych oraz operatorzy systemów dystrybucyjnych, jeżeli są odpowiedzialni za realizację funkcji dysponenckiej w odniesieniu do instalacji wytwórczych na ich terytorium:

- a) gwarantowali przesył i rozdział energii elektrycznej z wysokosprawnej kogeneracji;
- b) zapewnili energii elektrycznej z wysokosprawnej kogeneracji priorytetowy lub gwarantowany dostęp do sieci;
- c) przy realizacji funkcji dysponenckiej w odniesieniu do instalacji wytwórczych energii elektrycznej zapewniali priorytetowy przesył energii elektrycznej z wysokosprawnej kogeneracji w zakresie, w jakim zezwala na to bezpieczna eksploatacja krajowego systemu elektroenergetycznego.

Państwa członkowskie zapewniają, by przepisy dotyczące hierarchii priorytetów dostępu i przesyłu przyznawanych w ich systemach elektroenergetycznych były wyraźnie i szczegółowo wyjaśnione i podane do wiadomości publicznej. Gwarantując priorytetowy dostęp lub przesył dla wysokosprawnej kogeneracji, państwa członkowskie mogą ustalić rankingi różnych rodzajów energii ze źródeł odnawialnych i wysokosprawnej kogeneracji w relacji pomiędzy nimi i w ich obrębie, a w każdym razie zapewniają, aby nie był utrudniany priorytetowy dostęp do energii lub jej przesył z różnych źródeł odnawialnych.

Oprócz obowiązków ustanowionych w akapicie pierwszym operatorzy systemów przesyłowych oraz operatorzy systemów dystrybucyjnych spełniają wymogi określone w załączniku XII.

Państwa członkowskie mogą szczególnie ułatwiać przyłączenie do systemu sieci elektroenergetycznych energii elektrycznej wytworzonej w procesie wysokosprawnej kogeneracji w małoskalowych jednostkach kogeneracyjnych i jednostkach mikrokogeneracji. Państwa członkowskie podejmują, w stosownych przypadkach, działania mające zachęcić operatorów sieci do wprowadzania procesu „zainstaluj i poinformuj” w odniesieniu do instalacji jednostek mikrokogeneracji, tak aby uprościć i skrócić procedury wydawania zezwoleń dla indywidualnych obywateli i instalatorów.

6. Z zastrzeżeniem wymogów dotyczących zachowania niezawodności i bezpieczeństwa sieci, państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania w celu zapewnienia, aby operatorzy wysokosprawnej kogeneracji mogli zaoferować usługi bilansowania oraz inne usługi eksploatacyjne na poziomie operatorów systemów przesyłowych lub operatorów systemów dystrybucyjnych, jeżeli jest to technicznie i ekonomicznie wykonalne i zgodne z trybem eksploatacji wysokosprawnej instalacji kogeneracyjnej. Operatorzy systemów przesyłowych i operatorzy systemów dystrybucyjnych zapewniają, aby wspomniane usługi były częścią przetargu na usługi, który jest przejrzysty, niedyskryminacyjny i dostępny dla kontroli procedur.

W stosownych przypadkach państwa członkowskie mogą zobowiązać operatorów systemów przesyłowych i operatorów systemów dystrybucyjnych, aby zachęcali, poprzez obniżanie opłat za przyłączenie i za korzystanie z systemu, do lokalizowania wysokosprawnych jednostek kogeneracyjnych w pobliżu obszarów zapotrzebowania.

7. Państwa członkowskie mogą zezwolić producentom energii elektrycznej z wysokosprawnej kogeneracji, którzy wyrażają chęć przyłączenia do sieci elektroenergetycznej, na ogłoszenie zaproszenia do składania ofert na roboty przyłączeniowe.

8. Państwa członkowskie zapewniają, by krajowe organy regulacyjne sektora energetycznego zachęcały do tego, by na rynkach hurtowych i detalicznych obok podaży wykorzystywane były również środki po stronie popytu, takie jak reagowanie na zapotrzebowanie.

Z zastrzeżeniem ograniczeń technicznych występujących podczas zarządzania sieciami, państwa członkowskie zapewniają, aby operatorzy systemów przesyłowych i operatorzy systemów dystrybucyjnych, spełniając wymogi związane z usługami bilansującymi i pomocniczymi, traktowali usługodawców reagujących na zapotrzebowanie, w tym koncentratorów, w sposób niedyskryminacyjny, w oparciu o ich zdolności techniczne.

Z zastrzeżeniem ograniczeń technicznych występujących podczas zarządzania sieciami, państwa członkowskie wspierają dostęp energii wyprodukowanej w odpowiedzi na zapotrzebowanie do rynków usług bilansowania, rezerwowania i innych systemów oraz udział w tych rynkach, m.in. poprzez nałożenie na krajowe organy regulacyjne lub – jeżeli wymagają tego krajowe systemy regulacyjne – na operatorów systemów przesyłowych i operatorów systemów dystrybucyjnych w ścisłej współpracy z usługodawcami reagującymi na zapotrzebowanie i z odbiorcami, w celu określenia warunków technicznych udziału w tych rynkach na podstawie wymogów technicznych tych rynków oraz zdolności odpowiedzi na zapotrzebowanie. Specyfikacje takie przewidują udział koncentratorów.

9. Składając sprawozdania zgodnie z dyrektywą 2010/75/UE i nie naruszając art. 9 ust. 2 tej dyrektywy, państwa członkowskie rozważają ujęcie w sprawozdaniach informacji dotyczących poziomów efektywności energetycznej instalacji, w których spalane są paliwa, o całkowitej znamionowej mocy cieplnej dostarczonej w paliwie wynoszącej 50 MW lub więcej, w świetle odpowiednich najlepszych dostępnych technik opracowanych zgodnie z dyrektywą 2010/75/UE i dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotyczącą zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli⁽¹⁾.

Państwa członkowskie mogą stwarzać zachęty dla operatorów instalacji, o których mowa w akapicie pierwszym, do poprawy swych rocznych średnich wskaźników eksploatacyjnych netto.

ROZDZIAŁ IV

PRZEPISY HORYZONTALNE

Artykuł 16

Dostęp do systemów kwalifikacji, akredytacji i certyfikacji

1. W przypadku gdy państwo członkowskie uważa, że krajowy poziom kompetencji technicznych, obiektywności i niezawodności jest niewystarczający, zapewnia, aby do dnia 31 grudnia 2014 r. systemy certyfikacji lub akredytacji lub równoważne systemy kwalifikacji, w tym w razie konieczności stosowne programy szkoleniowe, zostały udostępnione lub były dostępne dla dostawców usług energetycznych i audytów energetycznych, dla zarządców energii oraz dla podmiotów instalujących związane z energią elementy budynków określone w art. 2 ust. 9 dyrektywy 2010/31/UE.

2. Państwa członkowskie zapewniają, by systemy, o których mowa w ust. 1, gwarantowały odbiorcom przejrzystość, były niezawodne i ułatwiały realizację krajowych celów efektywności energetycznej.

3. Państwa członkowskie udostępniają publicznie systemy certyfikacji lub akredytacji lub równoważne systemy kwalifikacji, o których mowa w ust. 1, a także współpracują między sobą i z Komisją przy porównywaniu oraz uznawaniu systemów.

Państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania, by informować odbiorców o dostępności systemów kwalifikacji lub certyfikacji, zgodnie z art. 18 ust. 1.

Artykuł 17

Informacje i szkolenia

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby informacje na temat dostępnych mechanizmów efektywności energetycznej oraz ram finansowych i prawnych były przejrzyste oraz szeroko upowszechniane wśród wszystkich odpowiednich uczestników rynku, w tym odbiorców, przedsiębiorców budowlanych, architektów, inżynierów, audytorów środowiskowych i energetycznych oraz instalatorów elementów budowlanych, jak określono w dyrektywie 2010/31/UE.

Państwa członkowskie zachęcają do informowania banków i innych instytucji finansowych o możliwościach udziału – w tym poprzez tworzenie partnerstw publiczno-prywatnych – w finansowaniu środków na rzecz poprawy efektywności energetycznej.

⁽¹⁾ Dz.U. L 24 z 29.1.2008, s. 8.

2. Państwa członkowskie zapewniają odpowiednie warunki dla podmiotów rynkowych, aby mogły one dostarczać odbiorcom energii odpowiednie i ukierunkowane informacje oraz porady na temat efektywności energetycznej.

3. Komisja weryfikuje wpływ swoich działań mających wspierać rozwój platform, angażując między innymi uczestników europejskiego dialogu społecznego w promowanie programów szkoleniowych z zakresu efektywności energetycznej, i w stosownych przypadkach proponuje kolejne działania. Komisja zachęca europejskich partnerów społecznych do dyskusji nad efektywnością energetyczną.

4. Państwa członkowskie przy udziale zainteresowanych stron, w tym władz lokalnych i regionalnych, propagują odpowiednie inicjatywy informacyjne, uświadamiające i szkoleniowe, aby przedstawiać obywatelom korzyści i praktyczne rozwiązania związane z przyjęciem środków na rzecz poprawy efektywności energetycznej.

5. Komisja zachęca do wymiany i szerokiego rozpowszechniania informacji o sprawdzonych rozwiązaniach w dziedzinie efektywności energetycznej w państwach członkowskich.

Artykuł 18

Usługi energetyczne

1. Państwa członkowskie wspierają rynek usług energetycznych oraz dostęp MŚP do tego rynku poprzez:

- a) rozpowszechnianie jasnych i łatwo dostępnych informacji:
 - (i) na temat dostępnych umów na usługi energetyczne oraz klauzul, które należy uwzględnić w takich umowach, aby zagwarantować oszczędności energii i prawa odbiorców końcowych;
 - (ii) na temat instrumentów finansowych, zachęt, dotacji i kredytów na wspieranie projektów w zakresie usług związanych z efektywnością energetyczną;
- b) stwarzanie warunków do rozwoju znaków jakości, m.in. przez organizacje branżowe;
- c) publiczne udostępnianie i regularne aktualizowanie wykazu dostępnych dostawców usług energetycznych, którzy są wykwalifikowani lub certyfikowani, oraz ich kwalifikacji lub certyfikatów zgodnie z art. 16 lub poprzez udostępnienie interfejsu, w którym dostawcy usług energetycznych mogą przedstawiać informacje;
- d) wspieranie sektora publicznego w przyjmowaniu ofert usług energetycznych, w szczególności w odniesieniu do modernizacji budynków poprzez:
 - (i) udostępnianie wzorów umów o poprawę efektywności energetycznej, które zawierają co najmniej punkty wymienione w załączniku XIII;
 - (ii) udostępnianie informacji o sprawdzonych rozwiązaniach w dziedzinie umów o poprawę efektywności energetycznej, w tym, jeżeli jest dostępna, analizę kosztów i korzyści przeprowadzoną z uwzględnieniem cyklu życia;

e) przeprowadzanie przeglądu jakościowego w ramach krajowego planu działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii odnośnie do obecnego i przyszłego rozwoju rynku usług energetycznych.

2. Państwa członkowskie, w stosownych przypadkach, ułatwiają należyte funkcjonowanie rynku usług energetycznych poprzez:

- a) wyznaczanie i reklamowanie punktu kontaktowego lub punktów kontaktowych, w których odbiorcy końcowi mogą uzyskać informacje, o których mowa w ust. 1;
- b) podejmowanie w razie konieczności działań w celu usunięcia barier regulacyjnych i pozaregulacyjnych, które utrudniają korzystanie z umów o poprawę efektywności energetycznej i innych modeli usług z zakresu efektywności energetycznej do celów określenia lub zrealizowania działań na rzecz oszczędności energii;
- c) rozważenie wprowadzenia niezależnego mechanizmu lub utworzenia funkcji niezależnego mechanizmu, np. rzecznika praw, w celu zapewnienia skutecznego rozpatrywania skarg i pozasądowego rozstrzygania sporów powstałych w związku z umowami o usługi energetyczne;
- d) umożliwienie niezależnym pośrednikom rynkowym odgrywania pewnej roli w stymulowaniu rozwoju rynku po stronie popytu i podaży.

3. Państwa członkowskie zapewniają, aby dystrybutorzy energii, operatorzy systemów dystrybucyjnych oraz przedsiębiorstwa prowadzące detaliczną sprzedaż energii powstrzymali się od wszelkich działań, które mogłyby stworzyć bariery dla popytu na usługi energetyczne i dla świadczenia takich usług, lub innych środków poprawy efektywności energetycznej, lub utrudnić rozwój rynków takich usług lub środków, w tym od zamykania dostępu do rynku dla konkurentów lub nadużywania pozycji dominującej.

Artykuł 19

Inne środki mające na celu promowanie efektywności energetycznej

1. Państwa członkowskie oceniają oraz w razie konieczności podejmują stosowne środki w celu usunięcia regulacyjnych i pozaregulacyjnych barier w uzyskiwaniu efektywności energetycznej, bez uszczerbku dla podstawowych przepisów prawa państw członkowskich regulujących własność i najem, zwłaszcza w odniesieniu do:

- a) rozdziału zachęt pomiędzy właściciela a najemcę budynku lub pomiędzy właścicieli, w celu zapewnienia, aby fakt, że strony te nie uzyskają indywidualnie pełnych korzyści, lub brak zasad dotyczących dzielenia pomiędzy nich kosztów i korzyści – w tym zasad i środków krajowych regulujących procesy decyzyjne w przypadku nieruchomości należącej do kilku właścicieli – nie zniechęcał ich do dokonywania inwestycji na rzecz poprawy efektywności, których w innym wypadku by dokonali;

b) przepisów ustawowych i wykonawczych oraz praktyk administracyjnych dotyczących dokonywania zakupów przez instytucje publiczne oraz sporządzania budżetu i rachunkowości w ujęciu rocznym, w celu zapewnienia, aby poszczególne instytucje publiczne nie były zniechęcane do dokonywania inwestycji na rzecz poprawy efektywności energetycznej i minimalizacji przewidywanych kosztów w całym cyklu życia ani do zawierania umów o poprawę efektywności energetycznej i do stosowania innych mechanizmów finansowania przez stronę trzecią w oparciu o umowy długoterminowe.

Takie działania na rzecz usunięcia barier mogą obejmować tworzenie zachęt, uchylanie lub zmianę przepisów ustawowych lub wykonawczych, przyjmowanie wytycznych oraz komunikatów wyjaśniających lub upraszczanie procedur administracyjnych. Działania można połączyć z organizacją kształcenia, szkoleń oraz dostarczaniem szczegółowych informacji i pomocy technicznej w zakresie efektywności energetycznej.

2. Ocenę barier i środków, o których mowa w ust. 1, notyfikuje się Komisji w pierwszym krajowym planie działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii, o którym mowa w art. 24 ust. 2. Komisja stwarza zachęty do wymiany sprawdzonych rozwiązań krajowych w tym względzie.

Artykuł 20

Krajowy fundusz efektywności energetycznej, finansowanie i wsparcie techniczne

1. Nie naruszając postanowień art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, państwa członkowskie ułatwiają tworzenie instrumentów finansowych lub korzystanie z istniejących instrumentów dotyczących środków poprawy efektywności energetycznej w celu zmaksymalizowania korzyści wynikających z finansowania wieloźródłowego.

2. W stosownych przypadkach Komisja bezpośrednio lub za pośrednictwem europejskich instytucji finansowych wspiera państwa członkowskie w tworzeniu instrumentów finansowania oraz systemów pomocy technicznej w celu zwiększenia efektywności energetycznej w poszczególnych sektorach.

3. Komisja ułatwia wymianę sprawdzonych rozwiązań między właściwymi władzami lub organami krajowymi i regionalnymi, np. w ramach dorocznych spotkań organów regulacyjnych oraz za pomocą publicznych baz danych zawierających informacje dotyczące wdrażania środków przez państwa członkowskie i porównywania krajów.

4. Państwa członkowskie mogą utworzyć krajowy fundusz efektywności energetycznej. Fundusz ten ma wspierać krajowe inicjatywy w zakresie efektywności energetycznej.

5. Państwa członkowskie mogą zezwolić, by obowiązki określone w art. 5 ust. 1 wypełniano, przekazując roczne składki na rzecz krajowego funduszu efektywności energetycznej w wysokości równej wartości inwestycji, które są wymagane, by wypełnić te obowiązki.

6. Państwa członkowskie mogą postanowić, że strony zobowiązane mogą wypełniać swoje obowiązki, o których mowa w ust. 7 ust. 1, przekazując roczne składki na rzecz krajowego funduszu efektywności energetycznej w wysokości równej wartości inwestycji, które są wymagane, by wypełnić te obowiązki.

7. Państwa członkowskie mogą wykorzystywać dochody wynikające z rocznych limitów emisji przewidzianych w decyzji nr 406/2009/WE na tworzenie innowacyjnych mechanizmów finansowania, aby realizować w praktyce cel określony w art. 5, jakim jest poprawa charakterystyki energetycznej budynków.

Artykuł 21

Współczynniki konwersji

Do celów porównywania oszczędności energii i konwersji do porównywalnej jednostki zastosowanie mają współczynniki konwersji ustanowione w załączniku IV, chyba że możliwe jest uzasadnienie wykorzystania innych współczynników konwersji.

ROZDZIAŁ V

PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 22

Akty delegowane

1. Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 23 w celu dokonania przeglądu zharmonizowanych wartości referencyjnych efektywności, o których mowa w art. 14 ust. 10 akapit drugi.

2. Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 23 w celu dostosowania do postępu technicznego wartości, metod obliczeniowych, domyślnego współczynnika energii pierwotnej oraz wymogów zamieszczonych w załącznikach I, II, III, IV, V, VII, VIII, IX, X i XII.

Artykuł 23

Wykonywanie przekazanych uprawnień

1. Powierzenie Komisji uprawnień do przyjęcia aktów delegowanych podlega warunkom określonym w niniejszym artykule.

2. Uprawnienia do przyjęcia aktów delegowanych, o których mowa w art. 22, powierza się Komisji na okres pięciu lat od dnia 4 grudnia 2012 r.

3. Przekazanie uprawnień, o których mowa w art. 22, może zostać w dowolnym momencie odwołane przez Parlament Europejski lub Radę. Decyzja o odwołaniu kończy przekazanie określonych w niej uprawnień. Decyzja o odwołaniu staje się skuteczna od następnego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* lub w określonym w tej decyzji późniejszym terminie. Nie wpływa ona na ważność jakichkolwiek już obowiązujących aktów delegowanych.

4. Niezwłocznie po przyjęciu aktu delegowanego Komisja przekazuje go równocześnie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.

5. Akt delegowany przyjęty zgodnie z art. 22 wchodzi w życie tylko wtedy, jeśli Parlament Europejski lub Rada nie wyraziły sprzeciwu w terminie 2 miesięcy od przekazania tego aktu Parlamentowi Europejskiemu i Radzie lub jeśli, przed upływem tego terminu, zarówno Parlament Europejski, jak i Rada poinformowały Komisję, że nie wniosą sprzeciwu. Termin ten przedłuża się o dwa miesiące z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

Artykuł 24

Przegląd i monitorowanie wdrażania

1. Począwszy od 2013 r., do dnia 30 kwietnia każdego roku państwa członkowskie składają sprawozdania w sprawie postępów osiągniętych w realizacji krajowych wartości docelowych efektywności energetycznej, zgodnie z częścią 1 załącznika XIV. Sprawozdanie to może być częścią krajowych programów reform, o których mowa w zaleceniu Rady 2010/410/UE z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie ogólnych wytycznych polityk gospodarczych państw członkowskich i Unii ⁽¹⁾.

2. Do dnia 30 kwietnia 2014 r., a następnie co trzy lata, państwa członkowskie przedkładają krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii. Krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii obejmują znaczne środki mające na celu poprawę efektywności energetycznej oraz oczekiwaną lub osiągniętą oszczędność energii, w tym w dziedzinie dostawy, przesyłu i rozdziału energii oraz końcowego zużycia energii pod kątem osiągnięcia krajowych wartości docelowych efektywności energetycznej, o których mowa w art. 3 ust. 1. Krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii są uzupełniane o zaktualizowane szacunki spodziewanego całkowitego zużycia energii pierwotnej w roku 2020, jak również o szacunkowe poziomy zużycia energii pierwotnej w sektorach wskazanych w części 1 załącznika XIV.

Komisja przedstawia – w terminie do dnia 31 grudnia 2012 r. – szablon przedstawiający zalecany format krajowych planów działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii. Szablon ten jest przyjmowany zgodnie z procedurą doradcą, o której mowa w art. 26 ust. 2. Krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii w każdym przypadku zawierają informacje określone w załączniku XIV.

3. Komisja dokonuje oceny rocznych sprawozdań i krajowych planów działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii, a także szacuje zakres, w jakim państwa członkowskie poczyniły postępy w osiąganiu krajowych wartości docelowych efektywności energetycznej wymaganych na podstawie art. 3 ust. 1, a także we wdrażaniu niniejszej dyrektywy. Komisja przesyła swoją ocenę Parlamentowi Europejskiemu i Radzie. W oparciu o swoją ocenę sprawozdań i krajowych planów działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii Komisja może wystosować zalecenia skierowane do państw członkowskich.

4. Komisja monitoruje wpływ wdrożenia niniejszej dyrektywy na dyrektywy 2003/87/WE, 2009/28/WE oraz 2010/31/UE, a także decyzję nr 406/2009/WE i na sektory przemysłowe, w szczególności te, które są narażone na znaczące ryzyko ucieczki emisji, określone w decyzji 2010/2/UE.

5. Komisja dokonuje przeglądu potrzeby utrzymywania możliwości zwolnień określonych w art. 14 ust. 6 po raz pierwszy w ocenie pierwszego krajowego planu działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii, a następnie co trzy lata. W przypadku gdy przegląd wykaże, że jakiegokolwiek z kryteriów stosowania tych zwolnień nie może już być uzasadnione – z uwzględnieniem dostępności obciążenia cieplnego i rzeczywistych warunków roboczych zwolnionych instalacji – Komisja proponuje odpowiednie środki.

6. Państwa członkowskie przedkładają Komisji w terminie do dnia 30 kwietnia każdego roku statystykę dotyczącą krajowego wytwarzania energii elektrycznej i ciepła z wysoko- i niskosprawnej kogeneracji, zgodnie z metodą przedstawioną w załączniku I, w odniesieniu do całkowitej produkcji ciepła i energii elektrycznej. Przedkładają one również roczną statystykę dotyczącą mocy wytwórczych ciepła i energii elektrycznej w procesie kogeneracji oraz paliw wykorzystanych do celów kogeneracji, jak również dotyczącą produkcji i mocy wytwórczych w systemach ciepłowniczych i chłodniczych, w odniesieniu do całkowitej produkcji i mocy wytwórczych ciepła i energii elektrycznej. Państwa członkowskie przedkładają statystykę dotyczącą oszczędności energii pierwotnej osiągniętej dzięki zastosowaniu kogeneracji zgodnie z metodą przedstawioną w załączniku II.

7. Do dnia 30 czerwca 2014 r. Komisja przedstawi ocenę, o której mowa w art. 3 ust. 2, Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, wraz, w razie konieczności, z wnioskami dotyczącymi dodatkowych środków.

8. Komisja dokona przeglądu skuteczności wdrażania art. 6 do dnia 5 grudnia 2015 r., biorąc pod uwagę wymogi określone w dyrektywie 2004/18/WE, oraz przedłoży sprawozdanie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie. W stosownych przypadkach sprawozdaniu temu będą towarzyszyć wnioski dotyczące dodatkowych środków.

9. Do dnia 30 czerwca 2016 r. Komisja przedłoży Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie w sprawie wdrożenia art. 7. W stosownych przypadkach sprawozdaniu towarzyszy wniosek ustawodawczy w odniesieniu do co najmniej jednego z poniższych celów:

- a) zmiany terminu końcowego określonego w art. 7 ust. 1;
- b) przeglądu wymogów określonych w art. 7 ust. 1, 2 i 3;
- c) ustanowienia dodatkowych wspólnych wymogów, w szczególności w zakresie kwestii, o których mowa w art. 7 ust. 7.

⁽¹⁾ Dz.U. L 191 z 23.7.2010, s. 28.

10. Do dnia 30 czerwca 2018 r. Komisja oceni postępy dokonane przez państwa członkowskie w usuwaniu barier regulacyjnych i pozaregulacyjnych, o których mowa w art. 19 ust. 1. W stosownych przypadkach, po dokonaniu tej oceny sporządza się wnioski dotyczące dodatkowych środków.

11. Komisja podaje do wiadomości publicznej sprawozdania, o których mowa w ust. 1 i 2.

Artykuł 25

Platforma on-line

Komisja tworzy platformę *on-line* służącą wspieraniu praktycznego wdrażania niniejszej dyrektywy na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Platforma ta wspiera wymianę doświadczeń w zakresie praktyk, analizy porównawczej, działań służących tworzeniu sieci, a także innowacyjnych działań.

Artykuł 26

Procedura komitetowa

1. Komisję wspomaga komitet. Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 4 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

Artykuł 27

Zmiany i uchylenia

1. Dyrektywa 2006/32/WE traci moc z dniem 5 czerwca 2014 r., z wyłączeniem jej art. 4 ust. 1–4 i załączników I, III oraz IV do niej, bez uszczerbku dla obowiązków państw członkowskich dotyczących terminów jej transpozycji do prawa krajowego. Artykuł 4 ust. 1–4 dyrektywy 2006/32/WE oraz załączniki I, III i IV do niej tracą moc ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2017 r.

Dyrektywa 2004/8/WE traci moc z dniem 5 czerwca 2014 r. bez uszczerbku dla obowiązków państw członkowskich dotyczących terminów jej transpozycji do prawa krajowego.

Odesłania do dyrektyw 2006/32/WE i 2004/8/WE rozumie się jako odesłania do niniejszej dyrektywy i odczytuje zgodnie z tabelą korelacji zamieszczoną w załączniku XV.

2. Art. 9 ust. 1 i 2 dyrektywy 2010/30/UE traci moc z dniem 5 czerwca 2014 r..

3. W dyrektywie 2009/125/WE wprowadza się następujące zmiany:

1) dodaje się motyw w brzmieniu:

„(35a) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (*) zobowiązuje państwa członkowskie do określenia wymagań dotyczących charakterystyki energetycznej wobec elementów budynków stanowiących część przegród zewnętrznych oraz wymagań dotyczących ogólnej charakterystyki energetycznej systemów, odpowiedniej instalacji i właściwego zwymiarowania, regulacji i kontroli systemów technicznych zainstalowanych w istniejących budynkach. Jest zgodne z celami niniejszej dyrektywy, by wspomniane wymagania mogły w niektórych okolicznościach ograniczyć instalację produktów związanych z energią, które są zgodne z niniejszą dyrektywą i środkami wykonawczymi do niej, pod warunkiem że takie wymagania nie stanowią nieuzasadnionej bariery rynkowej.

(*) Dz.U. L 153 z 18.6.2010, s. 13.”;

2) na końcu art. 6 ust. 1 dodaje się zdanie w brzmieniu:

„Pozostaje to bez uszczerbku dla wymagań dotyczących charakterystyki energetycznej oraz wymagań dotyczących systemów określonych przez państwa członkowskie zgodnie z art. 4 ust. 1 oraz art. 8 dyrektywy 2010/31/UE.”.

Artykuł 28

Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy do dnia 5 czerwca 2014 r.

Niezależnie od akapitu pierwszego państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania art. 4, art. 5 ust. 1 akapit pierwszy, art. 5 ust. 5, art. 5 ust. 6, art. 7 ust. 9 akapit ostatni, art. 14 ust. 6, art. 19 ust. 2, art. 24 ust. 1 i art. 24 ust. 2 oraz załącznika V pkt 4 w terminach w nich określonych.

Państwa członkowskie niezwłocznie przekazują Komisji teksty tych przepisów.

Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie to towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określane są przez państwa członkowskie.

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego przyjętych w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.

*Artykuł 29***Wejście w życie**

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

*Artykuł 30***Adresaci**

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Strasburgu dnia 25 października 2012 r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego

M. SCHULZ

Przewodniczący

W imieniu Rady

A. D. MAVROYIANNIS

Przewodniczący

ZAŁĄCZNIK I

OGÓLNE ZASADY OBLICZANIA IŁOŚCI ENERGII ELEKTRYCZNEJ Z KOGENERACJI

Część I

Zasady ogólne

Wartości stosowane do obliczania ilości energii elektrycznej z kogeneracji określone są na podstawie przewidywanego lub rzeczywistego funkcjonowania jednostki w normalnych warunkach jej pracy. Dla jednostek mikrokogeneracyjnych obliczenie to może być wykonane na podstawie wartości certyfikowanych.

- a) Produkcję energii elektrycznej z kogeneracji uważa się za równą całkowitej rocznej produkcji energii elektrycznej wytworzonej przez daną jednostkę, mierzonej na wyjściu głównych generatorów;
- (i) w jednostkach kogeneracyjnych typu b), d), e), f), g) i h), o których mowa w części II, o rocznej sprawności ogólnej ustalonej przez państwa członkowskie na poziomie co najmniej 75 %; oraz
- (ii) w jednostkach kogeneracyjnych typu a) i c), o których mowa w części II, o rocznej sprawności ogólnej ustalonej przez państwa członkowskie na poziomie co najmniej 80 %.
- b) W jednostkach kogeneracyjnych o rocznej sprawności ogólnej poniżej wartości wymienionej w lit. a) ppkt (i) (jednostki kogeneracyjne typu b), d), e), f), g) i h), o których mowa w części II) lub o rocznej sprawności ogólnej poniżej wartości wymienionej w lit. a) ppkt (ii) (jednostki kogeneracyjne typu a) i c), o których mowa w części II), kogeneracja obliczana jest według następującego wzoru:

$$E_{\text{CHP}} = H_{\text{CHP}} \cdot C$$

gdzie:

E_{CHP} oznacza ilość energii elektrycznej z kogeneracji;

C oznacza stosunek energii elektrycznej do ciepła;

H_{CHP} oznacza ilość ciepła użytkowego z kogeneracji (obliczanego w tym celu jako całkowita produkcja ciepła pomniejszona o wszelkie ciepło wyprodukowane w oddzielnych kotłach lub poprzez upust pary świeżej z wytwornicy pary przed turbiną).

Obliczanie energii elektrycznej z kogeneracji musi być oparte na rzeczywistym stosunku energii elektrycznej do ciepła. Jeżeli rzeczywisty stosunek energii elektrycznej do ciepła dla jednostki kogeneracyjnej jest nieznan, w przypadku jednostek typu a), b), c), d) i e), o których mowa w części II, można zastosować następujące wartości domyślne, w szczególności do celów statystycznych, pod warunkiem że wyliczona ilość energii elektrycznej z kogeneracji nie przekracza całkowitej produkcji energii elektrycznej tej jednostki:

Typ jednostki	Wartość domyślna stosunku energii elektrycznej do ciepła C
Turbina gazowa w układzie kombinowanym z odzyskiem ciepła	0,95
Turbina parowa przeciwpieżna	0,45
Turbina parowa upustowo-kondensacyjna	0,45
Turbina gazowa z odzyskiem ciepła	0,55
Silnik spalinowy	0,75

Jeżeli państwa członkowskie wprowadzają domyślne wartości stosunku energii elektrycznej do ciepła dla jednostek typu f), g), h), i), j) i k), o których mowa w części II, wartości te są publikowane i podawane do wiadomości Komisji.

- c) Jeżeli część energii zawartej w użytym do procesu kogeneracji wsadzie paliwowym jest odzyskiwana w postaci substancji chemicznych i wprowadzana ponownie do użytku, część tę można przed obliczeniem sprawności ogólnej odjąć od doprowadzonego wsadu paliwowego, według zasad przedstawionych w lit. a) i b).
- d) Państwa członkowskie mogą określić stosunek energii elektrycznej do ciepła jako stosunek energii elektrycznej do ciepła użytkowego podczas działania w trybie kogeneracji przy niższej mocy jednostki wytwórczej z zastosowaniem danych eksploatacyjnych konkretnej jednostki.
- e) Do celów obliczeń według lit. a) i b) państwa członkowskie mogą stosować okresy sprawozdawcze inne niż jeden rok.

Część II

Technologie kogeneracyjne objęte niniejszą dyrektywą

- a) turbina gazowa w układzie kombinowanym z odzyskiem ciepła;
- b) turbina parowa przeciwpiętna;
- c) turbina parowa upustowo-kondensacyjna;
- d) turbina gazowa z odzyskiem ciepła;
- e) silnik spalinowy;
- f) mikroturbiny;
- g) silniki Stirlinga;
- h) ogniwa paliwowe;
- i) silniki parowe;
- j) organiczny obieg Rankine'a;
- k) pozostałe rodzaje technologii lub ich kombinacje spełniające definicję przedstawioną w art. 2 pkt 30.

Przy wdrażaniu i stosowaniu ogólnych zasad obliczania ilości energii elektrycznej z kogeneracji państwa członkowskie korzystają z wytycznych ustanowionych decyzją Komisji 2008/952/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie określenia szczegółowych wytycznych dotyczących wykonania i stosowania przepisów załącznika II do dyrektywy 2004/8/WE Parlamentu Europejskiego i Rady ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Dz.U. L 338 z 17.12.2008, s. 55.

ZAŁĄCZNIK II

METODA OKREŚLANIA SPRAWNOŚCI PROCESU KOGENERACJI

Wartości stosowane do obliczania sprawności kogeneracji i oszczędności energii pierwotnej określone są na podstawie przewidywanego lub rzeczywistego funkcjonowania jednostki w normalnych warunkach jej pracy.

a) Wysokosprawna kogeneracja

Do celów niniejszej dyrektywy wysokosprawna kogeneracja spełnia następujące kryteria:

- produkcja kogeneracyjna w jednostkach kogeneracyjnych zapewnia oszczędność energii pierwotnej obliczoną według lit. b) w wysokości co najmniej 10 % w porównaniu z wartościami referencyjnymi dla rozdzielonej produkcji ciepła i energii elektrycznej,
- produkcja w małoskalowych jednostkach kogeneracyjnych i jednostkach mikrokogeneracyjnych zapewniająca oszczędność energii pierwotnej może kwalifikować się jako wysokosprawna kogeneracja.

b) Obliczanie oszczędności energii pierwotnej

Wielkość oszczędności energii pierwotnej uzyskanej dzięki produkcji kogeneracyjnej określonej zgodnie z załącznikiem I oblicza się według następującego wzoru:

$$PES = \left(1 - \frac{1}{\frac{CHP H_{\eta}}{Ref H_{\eta}} + \frac{CHP E_{\eta}}{Ref E_{\eta}}} \right) \times 100 \%$$

Gdzie:

PES oznacza oszczędność energii pierwotnej.

CHP H_{η} oznacza sprawność cieplną produkcji kogeneracyjnej definiowaną jako roczna produkcja ciepła użytkowego podzielona przez wsad paliwa wykorzystany do wyprodukowania sumy ciepła użytkowego i energii elektrycznej z kogeneracji.

Ref H_{η} oznacza wartość referencyjną sprawności dla produkcji ciepła w układzie rozdzielonym.

CHP E_{η} oznacza sprawność elektryczną produkcji kogeneracyjnej definiowaną jako roczna produkcja energii elektrycznej z kogeneracji podzielona przez wsad paliwa wykorzystany do wyprodukowania sumy ciepła użytkowego i energii elektrycznej z kogeneracji. Jeżeli dana jednostka kogeneracyjna wytwarza energię mechaniczną, roczna produkcja energii elektrycznej z kogeneracji może zostać zwiększona o dodatkowy element stanowiący ilość energii elektrycznej równą ilości tej energii mechanicznej. Ten dodatkowy element nie uprawnia do wydania gwarancji pochodzenia zgodnie z art. 14 ust. 10.

Ref E_{η} oznacza wartość referencyjną sprawności dla produkcji energii elektrycznej w układzie rozdzielonym.

c) Obliczanie oszczędności energii z wykorzystaniem metod alternatywnych

Państwa członkowskie mogą obliczać oszczędność energii pierwotnej z produkcji ciepła i energii elektrycznej oraz mechanicznej w niżej podany sposób, nie korzystając z załącznika I w celu wyłączenia ciepła i energii elektrycznej niepochodzących z kogeneracji, ale będących częścią tego samego procesu. Taką produkcję można uznać za wysokosprawną kogenerację, pod warunkiem że spełnia ona kryteria sprawności zawarte w niniejszym załączniku lit. a), a w przypadku jednostek kogeneracyjnych o mocy elektrycznej przekraczającej 25 MW, pod warunkiem że ich sprawność ogólna jest wyższa niż 70 %. Jednakże dla celów wydania gwarancji pochodzenia i dla celów statystycznych ilość energii elektrycznej z kogeneracji wytworzonej w takiej produkcji określana jest zgodnie z załącznikiem I.

Jeżeli oszczędność energii pierwotnej dla danego procesu oblicza się z wykorzystaniem metod alternatywnych w sposób opisany powyżej, dla obliczenia oszczędności energii pierwotnej stosuje się wzór przedstawiony w lit. b) niniejszego załącznika po podstawieniu: „H_η” za „CHP H_η” oraz „E_η” za „CHP E_η”, gdzie:

H_η oznacza sprawność cieplną procesu definiowaną jako roczna produkcja ciepła podzielona przez wsad paliwa wykorzystany do wyprodukowania sumy ciepła użytkowego i energii elektrycznej.

E_η oznacza sprawność elektryczną procesu definiowaną jako roczna produkcja energii elektrycznej podzielona przez wsad paliwa wykorzystany do wyprodukowania sumy ciepła i energii elektrycznej. Jeżeli dana jednostka kogeneracyjna wytwarza energię mechaniczną, roczna produkcja energii elektrycznej z kogeneracji może zostać zwiększona o dodatkowy element stanowiący ilość energii elektrycznej równą ilości tej energii mechanicznej. Ten dodatkowy element nie uprawnia do wydania gwarancji pochodzenia zgodnie z art. 14 ust. 10.

- d) Państwa członkowskie mogą stosować okresy sprawozdawcze inne niż rok do celów obliczeń dokonywanych według lit. b) i c) niniejszego załącznika.
- e) Dla jednostek mikrokogeneracji obliczanie oszczędności energii pierwotnej może być wykonane na podstawie wartości certyfikowanych.
- f) Wartości referencyjne sprawności dla rozdzielonej produkcji ciepła i energii elektrycznej

Zharmonizowane wartości referencyjne sprawności składają się z zestawienia wartości zróżnicowanych według odpowiednich czynników, takich jak rok zbudowania jednostki i stosowane paliwa, i muszą być oparte na właściwie udokumentowanej analizie uwzględniającej, między innymi, dane eksploatacyjne w rzeczywistych warunkach, stosowane mieszanki paliw i warunki klimatyczne, jak również stosowane technologie kogeneracyjne.

Wartości referencyjne sprawności dla rozdzielonej produkcji energii elektrycznej i ciepła zgodne ze wzorem przedstawionym w lit. b) ustanawiają sprawność operacyjną rozdzielonej produkcji ciepła i energii elektrycznej, którą ma zastąpić kogeneracja.

Wartości referencyjne sprawności oblicza się według następujących zasad:

1. Dla jednostek kogeneracyjnych przy porównywaniu z produkcją energii elektrycznej w układzie rozdzielonym obowiązuje zasada porównywania paliw tej samej kategorii.
 2. Każda jednostka kogeneracyjna porównywana jest z najlepszą dostępną i ekonomicznie uzasadnioną technologią dla rozdzielonej produkcji ciepła i energii elektrycznej obecną na rynku w roku zbudowania danej jednostki kogeneracyjnej.
 3. Wartości referencyjne sprawności dla jednostek kogeneracyjnych starszych niż 10 lat będą ustalane według wartości referencyjnych sprawności dla jednostek mających 10 lat.
 4. Wartości referencyjne sprawności dla rozdzielonej produkcji energii elektrycznej i ciepła odzwierciedlają różnice klimatyczne pomiędzy państwami członkowskimi.
-

ZAŁĄCZNIK III

WYMAGANIA W ZAKRESIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ W ODNIESIENIU DO ZAKUPU PRODUKTÓW, USŁUG I BUDYNKÓW PRZEZ INSTYTUCJE RZĄDOWE

Instytucje rządowe dokonujące zakupu produktów, usług lub budynków muszą spełniać następujące wymogi, pod warunkiem że zachowana jest zgodność z kryteriami opłacalności, uzasadnienia ekonomicznego, szeroko pojętej zrównoważoności, technicznej przydatności oraz odpowiedniego poziomu konkurencji:

- a) w przypadku gdy produkt jest objęty aktem delegowanym przyjętym na podstawie dyrektywy 2010/30/UE lub powiązaną dyrektywą wykonawczą Komisji, nabywają jedynie takie produkty, które spełniają kryterium zaliczenia do najwyższej klasy efektywności energetycznej, jaka możliwa jest do osiągnięcia, zważywszy na potrzebę zapewnienia odpowiedniego poziomu konkurencji;
- b) w przypadku gdy produkt nieobjęty lit. a) wchodzi w zakres środka wykonawczego przyjętego na podstawie dyrektywy 2009/125/WE po wejściu w życie niniejszej dyrektywy, nabywają jedynie takie produkty, które spełniają wymogi poziomów referencyjnych efektywności energetycznej określonych w ramach przedmiotowego środka wykonawczego;
- c) nabywają produkty wyposażenia biurowego objęte decyzją Rady 2006/1005/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. dotyczącą zawarcia Umowy między rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki a Wspólnotą Europejską w sprawie koordynacji programów znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych⁽¹⁾, które spełniają wymogi efektywności energetycznej co najmniej odpowiadające wymienionym w załączniku C do umowy dołączonej do tej decyzji;
- d) nabywają jedynie opony spełniające kryterium posiadania najwyższej klasy efektywności paliwowej zgodnie z definicją podaną w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1222/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie etykietowania opon pod kątem efektywności paliwowej i innych zasadniczych parametrów⁽²⁾. Wymóg ten nie zabrania instytucjom publicznym nabywania opon o najwyższej klasie przyczepności na mokrej nawierzchni lub zewnętrznego hałasu toczenia, w przypadku gdy jest to uzasadnione względami bezpieczeństwa lub zdrowia publicznego;
- e) w przetargach na umowy o świadczenie usług zamieszczają obowiązek stosowania przez dostawców usług do celów świadczenia przedmiotowych usług jedynie produktów spełniających wymogi określone w lit. a)–d), w trakcie świadczenia tych usług. Powyższy wymóg ma zastosowanie wyłącznie do nowych produktów nabywanych przez dostawców usług częściowo lub w całości na potrzeby świadczenia danej usługi;
- f) nabywają lub zawierają nowe umowy najmu obejmujące jedynie budynki spełniające co najmniej minimalne wymogi dotyczące charakterystyki energetycznej określone w art. 5 ust. 1, chyba że ich nabycie ma na celu:
 - (i) gruntowną renowację lub rozbiórkę;
 - (ii) w przypadku instytucji publicznych – odsprzedaż budynku bez użytkowania go do własnych celów; lub
 - (iii) zachowanie go jako budynku urzędowo chronionego jako element wyznaczonego środowiska lub z powodu jego szczególnych wartości architektonicznych lub historycznych.

Zgodność z tymi wymogami weryfikuje się przy pomocy świadectw charakterystyki energetycznej budynku, o których mowa w art. 11 dyrektywy 2010/31/UE.

⁽¹⁾ Dz.U. L 381 z 28.12.2006, s. 24.

⁽²⁾ Dz.U. L 342 z 22.12.2009, s. 46.

ZAŁĄCZNIK IV

ZAWARTOŚĆ ENERGII W WYBRANYCH PALIWACH DO WYKORZYSTANIA KOŃCOWEGO – TABELA PRZELICZENIOWA ⁽¹⁾

Nośnik energii	kJ (wartość opałowa netto)	kgoe (wartość opałowa netto)	kWh (wartość opałowa netto)
1 kg koksu	28 500	0,676	7,917
1 kg węgla kamiennego	17 200–30 700	0,411–0,733	4,778–8,528
1 kg brykietów z węgla brunatnego	20 000	0,478	5,556
1 kg węgla podbitumicznego	10 500–21 000	0,251–0,502	2,917 –5,833
1 kg węgla brunatnego	5 600–10 500	0,134–0,251	1,556–2,917
1 kg łupka naftowego	8 000–9 000	0,191–0,215	2,222–2,500
1 kg torfu	7 800–13 800	0,186–0,330	2,167–3,833
1 kg brykietów torfowych	16 000–16 800	0,382–0,401	4,444–4,667
1 kg pozostałościowego oleju opałowego (oleju ciężkiego)	40 000	0,955	11,111
1 kg lekkiego oleju opałowego	42 300	1,010	11,750
1 kg benzyny silnikowej	44 000	1,051	12,222
1 kg parafiny	40 000	0,955	11,111
1 kg skroplonego gazu ropopochodnego	46 000	1,099	12,778
1 kg gazu ziemnego ⁽¹⁾	47 200	1,126	13,10
1 kg skroplonego gazu ziemnego	45 190	1,079	12,553
1 kg drewna (o wilgotności 25 %) ⁽²⁾	13 800	0,330	3,833
1 kg granulatu drzewnego/brykietów drzewnych	16 800	0,401	4,667
1 kg odpadów	7 400–10 700	0,177–0,256	2,056–2,972
1 MJ ciepła pochodnego	1 000	0,024	0,278
1 kWh energii elektrycznej	3 600	0,086	1 ⁽³⁾

Źródło: Eurostat.

⁽¹⁾ Zawartość metanu 93 %.⁽²⁾ Państwa członkowskie mogą zastosować inne wartości w zależności od rodzaju drewna najczęściej wykorzystywanego w danym państwie członkowskim.⁽³⁾ Ma zastosowanie w przypadku obliczania oszczędności energii w odniesieniu do energii pierwotnej przy wykorzystaniu podejścia oddolnego opartego na zużyciu energii końcowej. Dla oszczędności wyrażonej w kWh państwa członkowskie mogą zastosować współczynnik domyślny wynoszący 2,5. Państwa członkowskie mogą zastosować inny współczynnik, o ile jest to uzasadnione.⁽¹⁾ Państwa członkowskie mogą stosować inne współczynniki konwersji, o ile jest to uzasadnione.

ZAŁĄCZNIK V

Wspólne metody i zasady obliczania oddziaływania systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej lub innych środków z dziedziny polityki na mocy art. 7 ust. 1, 2 i 9 oraz art. 20 ust. 6

1. Metody obliczania oszczędności energii na potrzeby art. 7 ust. 1 i 2, art. 7 ust. 9 akapit drugi lit. b), c), d), e) i f) oraz art. 20 ust. 6

Strony zobowiązane, uczestniczące lub uprawnione lub wykonujące organy publiczne mogą korzystać z jednej lub większej liczby następujących metod obliczania oszczędności energii:

- a) szacowana oszczędność odnosząca się do wyników wcześniejszej poprawy efektywności energetycznej, monitorowanej w sposób niezależny, w podobnych instalacjach. Takie ogólne podejście jest nazywane podejściem „*ex ante*”;
 - b) mierzona oszczędność, w przypadku której oszczędność wynikająca z zastosowania środka lub pakietu środków określa się poprzez wskazanie faktycznego zmniejszenia zużycia energii przy odpowiednim uwzględnieniu takich czynników, jak dodatkowość, zajmowanie lokalu, poziomy produkcji i pogoda, które to czynniki mogą wywierać wpływ na zużycie. Takie ogólne podejście jest nazywane podejściem „*ex post*”;
 - c) stopniowa oszczędność, w przypadku której stosuje się techniczne szacunki oszczędności. Podejście to może być stosowane wyłącznie w przypadku, gdy określenie solidnych danych pomiarowych dla konkretnej instalacji jest trudne lub nieproporcjonalnie kosztowne, np. zastąpienie sprężarki lub silnika elektrycznego o innej mocy znamionowej niż moc, na podstawie której dokonany został pomiar niezależnych danych o oszczędnościach, lub w przypadku, gdy dokonują tego na podstawie metod i poziomów referencyjnych ustalonych na szczeblu krajowym wykwalifikowani lub akredytowani eksperci, których działania są niezależne od stron zobowiązanych, uczestniczących lub uprawnionych;
 - d) badana oszczędność, w przypadku której określa się reakcję odbiorców energii na porady, kampanie informacyjne, systemy etykietowania lub certyfikacji lub też inteligentne pomiary zużycia. Takie podejście można stosować wyłącznie w odniesieniu do oszczędności wynikającej ze zmian zachowania odbiorców energii. Nie można go natomiast stosować do oszczędności wynikającej z zastosowania środków fizycznych.
2. Określając wielkość oszczędności energii osiągniętą dzięki środkom w zakresie efektywności energetycznej na potrzeby art. 7 ust. 1 i 2, art. 7 ust. 9 akapit drugi lit. b), c), d), e) i f) oraz art. 20 ust. 6 stosuje się następujące zasady:
- a) uznana mogą zostać wyłącznie oszczędność przekraczająca następujące poziomy:

- (i) unijnych norm emisji dla nowych samochodów osobowych i nowych lekkich samochodów dostawczych w związku z wdrożeniem odpowiednio rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 443/2009 z dnia 23 kwietnia 2009 r. określającego normy emisji dla nowych samochodów osobowych w ramach zintegrowanego podejścia Wspólnoty na rzecz zmniejszenia emisji CO₂ z lekkich pojazdów dostawczych⁽¹⁾ i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 510/2011 z dnia 11 maja 2011 r. określającego normy emisji dla nowych lekkich samochodów dostawczych w ramach zintegrowanego podejścia Unii na rzecz zmniejszenia emisji CO₂ z lekkich pojazdów dostawczych⁽²⁾;

- (ii) wymogów unijnych dotyczących wycofywania z obrotu określonych produktów związanych z energią w następstwie wdrożenia środków wykonawczych na mocy dyrektywy 2009/125/WE; oraz

- b) w celu uwzględnienia różnic klimatycznych między regionami państwa członkowskie mogą wybrać pomiędzy dostosowaniem oszczędności do wartości standardowej a dostosowaniem różnych oszczędności energii odpowiednio do różnic temperaturowych występujących między regionami;

⁽¹⁾ Dz.U. L 140 z 5.6.2009, s. 1.

⁽²⁾ Dz.U. L 145 z 31.5.2011, s. 1.

- c) działania podejmowane przez stronę zobowiązaną, uczestniczącą lub uprawnioną muszą być w sposób oczywisty istotne z punktu widzenia osiągnięcia zgłoszonych oszczędności;
 - d) oszczędności wynikające z działania indywidualnego nie mogą być zgłaszane przez więcej niż jedną stronę;
 - e) przy obliczaniu oszczędności energii bierze się pod uwagę cały czas trwania oszczędności. Można tego dokonać, obliczając oszczędności, jakie zostaną osiągnięte w związku z każdym działaniem indywidualnym w okresie między jego wdrożeniem a dniem 31 grudnia 2020 r. Państwa członkowskie mogą także przyjąć inną metodę, która – według szacunków – pozwoli na osiągnięcie co najmniej takiej samej łącznej wielkości oszczędności. Jeżeli państwa członkowskie stosują inne metody, zapewniają, by łączna wielkość oszczędności energii obliczona za pomocą tych innych metod nie przekraczała wielkości oszczędności energii, która wynikałaby z obliczeń dokonanych przez te państwa członkowskie, gdyby obliczały one oszczędności, jakie zostaną osiągnięte w związku z każdym działaniem indywidualnym w okresie między jego wdrożeniem a dniem 31 grudnia 2020 r. W swoim pierwszym krajowym planie działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zgodnie z załącznikiem XIV do niniejszej dyrektywy państwa członkowskie zamieszczają szczegółowy opis innych metod, których używały, oraz określają przepisy, które zastosowały, by zagwarantować spełnienie tego wiążącego wymogu dotyczącego obliczania; oraz
 - f) dopuszcza się działania podejmowane przez strony zobowiązane, uczestniczące lub uprawnione, indywidualnie lub wspólnie, których celem jest dążenie do trwałego zwiększenia poziomu efektywności energetycznej produktów, urządzeń lub rynków; oraz
 - g) propagując wdrażanie środków w zakresie efektywności energetycznej, państwa członkowskie zapewniają, aby przestrzegane były normy jakości w odniesieniu do produktów, usług i stosowania środków. W przypadku braku tego rodzaju norm państwa członkowskie współpracują ze stronami zobowiązanymi, uczestniczącymi lub uprawnionymi w celu wprowadzenia takich norm.
3. Przy określaniu oszczędności energii wynikającej ze środków z dziedziny polityki stosowanych na mocy art. 7 ust. 9 akapit drugi lit. a) stosuje się następujące zasady:
- a) uznaje się wyłącznie oszczędność energii uzyskaną dzięki środkom podatkowym powyżej minimalnych poziomów opodatkowania mających zastosowanie do paliw zgodnie z wymogami dyrektywy Rady 2003/96/WE z dnia 27 października 2003 r. w sprawie restrukturyzacji wspólnotowych przepisów ramowych dotyczących opodatkowania produktów energetycznych i energii elektrycznej ⁽¹⁾ lub dyrektywy Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej ⁽²⁾; oraz
 - b) do obliczania skutków wykorzystuje się aktualne i reprezentatywne oficjalne dane dotyczące elastyczności cenowej; oraz
 - c) oszczędność energii wynikającą z towarzyszących instrumentów polityki podatkowej, łącznie z zachętami podatkowymi lub wpłatami do funduszy, rozlicza się oddzielnie.

4. Powiadamianie o metodach

Państwa członkowskie w terminie do dnia 5 grudnia 2013 r. powiadamiają Komisję o zaproponowanych przez siebie szczegółowych metodach funkcjonowania systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej oraz do celów art. 7 ust. 9 i art. 20 ust. 6. Tego rodzaju powiadomienie obejmuje, z wyłączeniem podatków, szczegółowe informacje na temat:

- a) stron zobowiązanych, uczestniczących lub uprawnionych lub wykonujących organów publicznych;
- b) odnośnych sektorów;
- c) poziomu celu w zakresie oszczędności energii lub spodziewanych oszczędności w ciągu całego okresu lub okresów pośrednich;
- d) okresu obowiązywania zobowiązania i okresów pośrednich;

⁽¹⁾ Dz.U. L 283 z 31.10.2003, s. 51.

⁽²⁾ Dz.U. L 347 z 11.12.2006, s. 1.

- e) dopuszczalnych kategorii środków;
- f) metody obliczeniowej, w tym sposobów określania dodatkowości i istotności oraz metod i poziomów referencyjnych stosowanych do szacunków technicznych;
- g) okresu obowiązywania środków;
- h) podejścia służącego uwzględnieniu różnych warunków klimatycznych w danym terytorium państwa członkowskiego;
- i) norm jakości;
- j) protokołów z monitorowania i weryfikacji oraz sposobów zapewnienia ich niezależności od stron zobowiązanych, uczestniczących lub uprawnionych;
- k) protokołów z audytów; oraz
- l) sposobu uwzględnienia potrzeby spełnienia wymogu określonego w art. 7 ust. 1 akapit drugi.

W przypadku podatków powiadomienie zawiera szczegółowe informacje na temat:

- a) odnośnych sektorów i segmentu podatników;
 - b) wykonującego organu publicznego;
 - c) spodziewanych oszczędności;
 - d) okresu obowiązywania środka podatkowego i okresów pośrednich; oraz
 - e) metody obliczeniowej, z określeniem zastosowanej elastyczności cenowej.
-

ZAŁĄCZNIK VI

Kryteria minimalne dotyczące audytów energetycznych, w tym audytów przeprowadzanych w ramach systemów zarządzania energią

Audyty energetyczne, o których mowa w art. 8, oparte na następujących wytycznych:

- a) ich podstawą są aktualne, mierzone, możliwe do zidentyfikowania dane operacyjne dotyczące zużycia energii i (w odniesieniu do elektryczności) profili obciążenia;
- b) zawierają szczegółowy przegląd profilu zużycia energii w budynkach lub zespołach budynków, operacjach lub instalacjach przemysłowych, w tym w transporcie;
- c) opierają się, o ile to możliwe, na analizie kosztowej cyklu życia (life-cycle cost analysis – LCCA), a nie na prostym okresie zwrotu nakładów (Simple Payback Periods – SPP), tak aby uwzględnić oszczędności długoterminowe, wartości rezydualne inwestycji długoterminowych oraz stopy dyskonta;
- d) są proporcjonalne i wystarczająco reprezentatywne, aby pozwolić na nakreślenie rzetelnego obrazu ogólnej charakterystyki energetycznej oraz wiarygodne określenie istotnych możliwości poprawy.

Audyty energetyczne umożliwiają przeprowadzenie szczegółowych i potwierdzonych obliczeń dotyczących proponowanych środków, tak aby dostarczyć klarownych informacji o potencjalnych oszczędnościach.

Dane stosowane w audytach energetycznych są przechowywane do celów analizy historycznej i kontroli wyników.

ZAŁĄCZNIK VII

Minimalne wymogi dotyczące rachunków oraz informacji o rozliczeniach na podstawie rzeczywistego zużycia

1. Minimalne wymogi dotyczące rachunków

1.1 Rozliczenia na podstawie rzeczywistego zużycia

Aby umożliwić odbiorcom końcowym regulowanie własnego zużycia energii, co najmniej raz w roku należy dokonać rozliczenia na podstawie rzeczywistego zużycia, a co najmniej raz na kwartał należy udostępnić informacje o rozliczeniach – na żądanie lub w przypadku gdy odbiorcy wybrali opcję otrzymywania elektronicznych rozliczeń – a w innych przypadkach dwa razy do roku. Gaz wykorzystywany wyłącznie do gotowania nie musi spełniać tego wymogu.

1.2. Minimum informacji, jakie należy ująć w rachunku

W stosownych przypadkach państwa członkowskie zapewniają udostępnienie odbiorcom końcowym wraz z rachunkami, umowami, transakcjami lub otrzymanymi ze stacji dystrybucji pokwitowaniami, albo w ich ramach, następujących informacji sformułowanych w jasny i zrozumiały sposób:

- a) rzeczywiste ceny bieżące i rzeczywiste zużycie energii;
- b) porównanie bieżącego zużycia energii przez odbiorcę końcowego ze zużyciem w tym samym okresie poprzedniego roku, najlepiej w formie graficznej;
- c) informacje kontaktowe dotyczące organizacji konsumentów zrzeszających odbiorców końcowych, agencji energetycznych lub podobnych podmiotów, łącznie ze stronami internetowymi, gdzie możliwe jest uzyskanie informacji o dostępnych środkach poprawy efektywności energetycznej, porównaniach profili odbiorców końcowych lub obiektywnych technicznych specyfikacjach urządzeń pobierających energię.

Ponadto, ilekroć jest to możliwe i zasadne, państwa członkowskie zapewniają udostępnienie odbiorcom końcowym sformułowanego w jasny i zrozumiały sposób porównania z przeciętnym znormalizowanym lub referencyjnym odbiorcą końcowym z tej samej kategorii użytkowników w ich rachunkach, umowach, transakcjach lub otrzymanych ze stacji dystrybucyjnych pokwitowaniach lub w załączeniu do nich lub udostępnienie odesłania do tych informacji.

1.3. Zalecenia dotyczące efektywności energetycznej, zamieszczane na rachunkach i innych informacjach zwrotnych przeznaczonych dla odbiorców końcowych

Przy wysyłce umów i zmian w umowach oraz w rachunkach przeznaczonych dla odbiorców lub za pośrednictwem stron internetowych skierowanych do odbiorców indywidualnych dystrybutorzy energii, operatorzy systemów dystrybucyjnych oraz przedsiębiorstwa prowadzące detaliczną sprzedaż energii podają swoim odbiorcom, w jasny i zrozumiały sposób, dane kontaktowe niezależnych urzędów ochrony konsumentów, agencji energetycznych lub podobnych podmiotów, łącznie ze stronami internetowymi, gdzie możliwe jest uzyskanie informacji o dostępnych środkach w zakresie efektywności energetycznej, profilach referencyjnych w zakresie zużycia energii oraz specyfikacjach technicznych urządzeń pobierających energię, z których mogą skorzystać w celu obniżenia zużycia energii przez te urządzenia.

ZAŁĄCZNIK VIII

Potencjał efektywności w zakresie ogrzewania i chłodzenia

1. Kompleksowa ocena krajowych potencjałów w zakresie ogrzewania i chłodzenia, o których mowa w art. 14 ust. 1, zawiera:
 - a) opis zapotrzebowania na ogrzewanie i chłodzenie;
 - b) prognozę zmian tego zapotrzebowania w ciągu najbliższych 10 lat, ze szczególnym uwzględnieniem zmian zapotrzebowania w budynkach i w różnych sektorach przemysłu;
 - c) mapę terytorium kraju z zaznaczeniem, przy zapewnieniu ochrony wrażliwych informacji handlowych:
 - (i) miejsc występowania zapotrzebowania na ciepło i chłodzenie, w tym:
 - gmin i aglomeracji miejskich o wskaźniku intensywności zabudowy wynoszącym co najmniej 0,3, oraz
 - stref przemysłowych, w których całkowite roczne zużycie energii na ogrzewanie i chłodzenie przekracza 20 GWh;
 - (ii) istniejącej i planowanej infrastruktury ciepłowniczej i chłodniczej;
 - (iii) ewentualnych miejsc dostarczania do sieci ciepłowniczej i chłodniczej, w tym:
 - instalacji wytwórczych energii elektrycznej, w których całkowita roczna wielkość produkcji energii elektrycznej przekracza 20 GWh, oraz
 - spalarni odpadów,
 - istniejących i planowanych instalacji kogeneracyjnych, wykorzystujących technologie, o których mowa w części II załącznika I, a także instalacji ciepłowniczych;
 - d) określenie zapotrzebowania na ogrzewanie i chłodzenie, które może być zaspokojone z wysokosprawnej kogeneracji, łącznie z mikrokogeneracją lokalną, oraz przez systemy ciepłownicze i chłodnicze;
 - e) określenie potencjału w zakresie dodatkowej wysokosprawnej kogeneracji, łącznie z renowacją istniejących oraz budową nowych instalacji wytwórczych i instalacji przemysłowych lub innych obiektów wytwarzających ciepło odpadowe;
 - f) identyfikację potencjałów efektywności energetycznej infrastruktury ciepłowniczej i chłodniczej;
 - g) strategię, polityki i działania, jakie można podjąć do 2020 r. i do 2030 r. w celu wykorzystania potencjału określonego w lit. e) dla zaspokojenia zapotrzebowania określonego w lit. d), w tym, w stosownych przypadkach:
 - (i) zwiększenia udziału kogeneracji w ciepłownictwie i chłodzeniu oraz w produkcji energii elektrycznej;
 - (ii) działania na rzecz rozwoju sprawnej infrastruktury ciepłowniczej i chłodniczej w związku z rozwojem wysokosprawnej kogeneracji oraz wykorzystaniem do celów ogrzewania i chłodzenia ciepła odpadowego i odnawialnych źródeł energii;
 - (iii) zachęcanie do lokowania nowych ciepłych instalacji wytwórczych energii elektrycznej oraz zakładów przemysłowych wytwarzających ciepło odpadowe w miejscach, w których możliwe jest odzyskanie maksymalnej ilości dostępnego ciepła odpadowego w celu zaspokojenia istniejącego lub przewidywanego zapotrzebowania na ogrzewanie i chłodzenie;

- (iv) zachęcanie, by nowe strefy zabudowy mieszkaniowej lub nowe zakłady przemysłowe zużywające ciepło w procesach produkcyjnych lokalizowano w miejscach, w których dostępne ciepło odpadowe, zidentyfikowane w ocenie kompleksowej, może zaspokoić część ich zapotrzebowania na ogrzewanie lub chłodzenie. Działania takie mogą obejmować propozycje przewidujące koncentrowanie w danej lokalizacji większej liczby indywidualnych instalacji w celu zapewnienia optymalnego dopasowania zapotrzebowania i podaży w zakresie ciepła i chłodzenia;
 - (v) zachęcanie, by ciepłe instalacje wytwórcze energii elektrycznej, zakłady przemysłowe wytwarzające ciepło odpadowe, spalarnie odpadów i inne obiekty wytwarzające energię z odpadów przyłączały się do lokalnej sieci ciepłowniczej lub chłodniczej;
 - (vi) zachęcanie, by strefy zabudowy mieszkaniowej i zakłady przemysłowe zużywające ciepło w procesach produkcyjnych przyłączały się do lokalnej sieci ciepłowniczej lub chłodniczej;
- h) udział wysokosprawnej kogeneracji oraz potencjał określony zgodnie z dyrektywą 2004/8/WE i osiągnięty zgodnie z nią postęp;
- i) oszacowanie przewidywanych oszczędności w energii pierwotnej;
- j) oszacowanie wsparcia ze środków publicznych przeznaczonego na sieci ciepłownicze i chłodnicze, o ile są stosowane, z podaniem rocznego budżetu oraz określeniem ewentualnego elementu pomocy. Nie przesądza to kwestii oddzielnego powiadomienia o systemach wsparcia publicznego do celów oceny pomocy państwa.
2. W odpowiednim zakresie kompleksową ocenę można sporządzić poprzez zestawienie regionalnych lub lokalnych planów i strategii.
-

ZAŁĄCZNIK IX

ANALIZA KOSZTÓW I KORZYŚCI

Część 1

Zasady ogólne analizy kosztów i korzyści

Wykonanie analizy kosztów i korzyści w odniesieniu do środków na rzecz promowania efektywności w ogrzewaniu i chłodzeniu, o których mowa w art. 14 ust. 3, ma na celu przygotowanie podstawy decyzyjnej dla określenia priorytetów rozdziału ograniczonych zasobów na poziomie społeczeństwa.

Analiza kosztów i korzyści może obejmować ocenę projektu lub grupy projektów w przypadku oceny o szerszym zakresie, tj. lokalnym, regionalnym lub krajowym, w celu ustalenia najbardziej opłacalnego i korzystnego wariantu ciepłowniczego lub chłodniczego dla danego obszaru geograficznego na potrzeby planowania ciepłowniczego.

Do celów art. 14 ust. 3 analizy kosztów i korzyści obejmują analizę ekonomiczną uwzględniającą czynniki socjoekonomiczne i środowiskowe.

W zakres analiz kosztów i korzyści wchodzi następujące etapy i kwestie:

a) Określenie granicy systemowej i granicy geograficznej

Zakres danej analizy kosztów i korzyści określa odnośny system energetyczny. Granica geograficzna obejmuje odpowiednio zdefiniowany obszar geograficzny, np. region lub obszar metropolitalny, w celu uniknięcia wyboru rozwiązań suboptymalnych w przypadku poszczególnych projektów.

b) Zintegrowane podejście w zakresie wariantów zapotrzebowania i podaży

Analiza kosztów i korzyści uwzględnia wszystkie odnośne zasoby dostępne po stronie zaopatrzenia w obrębie granicy systemowej i geograficznej, z wykorzystaniem dostępnych danych, w tym ciepło odpadowe pochodzące z produkcji energii elektrycznej oraz instalacje przemysłowe i energetykę odnawialną, a także charakterystykę i tendencje rozwojowe zapotrzebowania na ciepło i chłodzenie.

c) Określenie wariantu bazowego

Wariant bazowy ma stanowić punkt odniesienia dla oceny scenariuszy alternatywnych.

d) Określenie scenariuszy alternatywnych

Uwzględnia się wszystkie scenariusze alternatywne wobec wariantu bazowego. Scenariusze, które nie są możliwe do realizacji ze względów technicznych, finansowych, z powodu przepisów krajowych lub ograniczeń czasowych, można wykluczyć na wczesnym etapie analizy kosztów i korzyści, pod warunkiem że jest to uzasadnione na podstawie wniosków, jawnych i dobrze udokumentowanych analiz.

Jako scenariusze alternatywne wobec wariantu bazowego bierze się pod uwagę wyłącznie warianty zaopatrzenia oparte na wysokosprawnej kogeneracji, efektywnym systemie ciepłowniczym i chłodniczym lub efektywnym indywidualnym ogrzewaniu lub chłodzeniu.

e) Metoda obliczania nadwyżki korzyści

(i) Dokonuje się oceny i porównania łącznych długookresowych kosztów i korzyści wariantów zaopatrzenia w ciepło lub chłodzenie.

(ii) Kryterium oceny stanowi wartość bieżąca netto (NPV).

(iii) Dobiera się taki horyzont czasowy, by uwzględnione zostały wszystkie istotne koszty i korzyści w ramach danego scenariusza. Przykładowo dla elektrowni gazowych stosowny horyzont czasowy mógłby wynosić 25 lat, dla systemu ciepłowniczego – 30 lat lub dla urządzeń grzewczych, takich jak kotły – 20 lat.

f) Kalkulacja i prognoza cen oraz inne założenia potrzebne do analizy ekonomicznej

(i) Na potrzeby analiz kosztów i korzyści państwa członkowskie przedstawiają założenia dotyczące cen dla głównych czynników wejściowych i wyjściowych oraz stopy dyskonta.

- (ii) Stopa dyskonta zastosowana w analizie ekonomicznej do obliczenia wartości bieżącej netto dobierana jest zgodnie z wytycznymi europejskimi lub krajowymi ⁽¹⁾.
- (iii) Państwa członkowskie wykorzystują krajowe, europejskie lub międzynarodowe prognozy rozwoju cen stosownie do potrzeb w kontekście krajowym lub regionalno-lokalnym.
- (iv) Ceny wykorzystywane w analizie ekonomicznej odzwierciedlają rzeczywiste koszty i korzyści społeczno-ekonomiczne, takie jak skutki środowiskowe i zdrowotne, w możliwie szerokim zakresie, tzn. gdy istnieje cena rynkowa lub gdy jest ona już uwzględniona w regulacjach europejskich lub krajowych.

g) Analiza ekonomiczna: zestawienie skutków

Analizy ekonomiczne uwzględniają wszystkie istotne skutki ekonomiczne.

W analizowanych scenariuszach państwa członkowskie mogą ocenić i uwzględnić w podejmowanych decyzjach koszty i oszczędność energii wynikające ze zwiększonej elastyczności dostaw energii i ze sprawniejszego funkcjonowania sieci elektroenergetycznych, w tym koszty, których udało się uniknąć, a także oszczędności związane z obniżonymi inwestycjami w infrastrukturę.

Uwzględnione koszty i korzyści obejmują co najmniej:

(i) Korzyści

- Wartość wytworzonego dobra dla odbiorcy (energia ciepła i elektryczna)
- Korzyści zewnętrzne, takie jak korzyści środowiskowe i zdrowotne, w możliwie szerokim zakresie

(ii) Koszty

- Koszty kapitałowe rzeczowych aktywów trwałych
- Koszty kapitałowe powiązanych sieci energetycznych
- Zmienne i stałe koszty operacyjne
- Koszty energii
- Koszty środowiskowe i zdrowotne, w możliwie szerokim zakresie

h) Analiza wrażliwości

Analizę wrażliwości uwzględnia się w celu oceny kosztów i korzyści projektu lub grupy projektów w oparciu o różne ceny energii, stopy dyskonta i inne czynniki zmienne o istotnym wpływie na wynik obliczeń.

Państwa członkowskie wyznaczają właściwe organy odpowiedzialne za wykonanie analiz kosztów i korzyści na podstawie art. 14. Państwa członkowskie mogą wymagać, by analizy ekonomiczne i finansowe były wykonywane przez właściwe władze lokalne, regionalne i krajowe lub operatorów indywidualnych instalacji. Zapewniają one szczegółowe metody i założenia, zgodnie z niniejszym załącznikiem, oraz ustalają i podają do publicznej wiadomości procedury analizy ekonomicznej.

Część 2

Zasady do celów art. 14 ust. 5 i 7

Analizy kosztów i korzyści dostarczają informacji do celów środków, o których mowa w art. 14 ust. 5 i 7:

Jeżeli planowana jest instalacja stricte elektryczna lub instalacja bez odzysku ciepła, dokonuje się porównania między planowanymi instalacjami lub planowaną modernizacją a równoważną instalacją wytwarzającą taką samą ilość energii elektrycznej lub ciepła technologicznego, niemniej z odzyskiem ciepła odpadowego i zaopatrującą w ciepło za pomocą wysokosprawnej kogeneracji lub sieci ciepłowniczych i chłodniczych.

W danych granicach geograficznych w ocenie bierze się pod uwagę planowaną instalację oraz wszelkie odpowiednie istniejące lub potencjalne punkty zapotrzebowania na ciepło, które mogą być z niej zaopatrywane, z uwzględnieniem racjonalnych możliwości (np. wykonalności technicznej i odległości).

⁽¹⁾ Krajowa stopa dyskonta wybrana na potrzeby analizy ekonomicznej powinna uwzględniać dane dostarczone przez Europejski Bank Centralny.

Granice systemowe ustala się na poziomie, w którym uwzględniona jest planowana instalacja oraz obciążenia cieplne, takie jak budynek/budynki i proces przemysłowy. W tych granicach ustala się i porównuje łączny koszt dostarczania ciepła i energii elektrycznej w odniesieniu do obu przypadków.

Obciążenia cieplne obejmują istniejące obciążenia cieplne, takie jak instalacja przemysłowa lub istniejący system ciepłowniczy, a także, na obszarach miejskich, obciążenia cieplne i koszty, które istniałyby, gdyby zespół budynków lub część miasta były zaopatrywane przez nową sieć ciepłowniczą lub były do niej podłączone.

Analiza kosztów i korzyści oparta jest na opisie planowanej instalacji i porównaniu instalacji, z uwzględnieniem mocy elektrycznej i cieplnej, odpowiednio do przypadku, rodzaju paliwa, przewidywanego użytkowania oraz planowanej ilości godzin pracy w ciągu roku, lokalizacji oraz zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepłą.

Do celów porównania uwzględnia się zapotrzebowanie na energię cieplną i sposoby ogrzewania i chłodzenia wykorzystywane przez pobliskie punkty zapotrzebowania na ciepło. Porównanie obejmuje koszty związane z infrastrukturą odnoszące się do instalacji planowanej i instalacji porównawczej.

Do celów art. 14 ust. 5 analizy kosztów i korzyści uwzględniają analizę ekonomiczną obejmującą analizę finansową, która odzwierciedla rzeczywiste transakcje przepływów pieniężnych z nakładów inwestycyjnych na indywidualne instalacje i ich eksploatacji.

Projektami o pozytywnym wyniku analizy kosztów i korzyści są projekty, w których suma zdyskontowanych korzyści w analizie ekonomicznej jest większa niż suma zdyskontowanych kosztów (nadwyżka korzyści).

Państwa członkowskie określają zasady przewodnie dotyczące metod, założeń i horyzontu czasowego do celów analizy ekonomicznej.

Państwa członkowskie mogą wymagać, by przedsiębiorstwa odpowiedzialne za eksploatację ciepłych instalacji wytwórczych energii elektrycznej, przedsiębiorstwa przemysłowe, sieci ciepłownicze i chłodnicze lub inne podmioty objęte zakresem określonej granicy systemowej i geograficznej, przekazywały dane do wykorzystania w ocenie kosztów i korzyści indywidualnej instalacji.

ZAŁĄCZNIK X

Gwarancje pochodzenia energii elektrycznej wytwarzanej w procesie wysokosprawnej kogeneracji

- a) Państwa członkowskie podejmują środki mające na celu zapewnienie, by:
- (i) gwarancja pochodzenia energii elektrycznej wytwarzanej w procesie wysokosprawnej kogeneracji:
 - umożliwiała producentom wykazanie, że sprzedawana przez nich energia elektryczna jest wytwarzana w procesie wysokosprawnej kogeneracji; gwarancję wydaje się w tym celu na wniosek producenta,
 - była dokładna, wiarygodna i odporna na fałszerstwa,
 - była wydawana, przesyłana i unieważniana drogą elektroniczną;
 - (ii) dana jednostka energii z wysokosprawnej kogeneracji była brana pod uwagę tylko jeden raz.
- b) Gwarancja pochodzenia, o której mowa w art. 14 ust. 10, zawiera co najmniej następujące informacje:
- (i) oznaczenie, lokalizację, rodzaj i moc (cieplną i elektryczną) instalacji, w której wyprodukowano energię;
 - (ii) daty i miejsca produkcji;
 - (iii) dolną wartość kaloryczną źródła paliwa, z którego wyprodukowano energię elektryczną;
 - (iv) ilość i zastosowanie ciepła wytworzonego wraz z energią elektryczną;
 - (v) ilość energii elektrycznej z wysokosprawnej kogeneracji, której dotyczy gwarancja, zgodnie z załącznikiem II;
 - (vi) oszczędność energii pierwotnej obliczoną zgodnie z załącznikiem II na podstawie zharmonizowanych wartości referencyjnych efektywności wskazanych w lit. f) załącznika II;
 - (vii) nominalną sprawność elektryczną i cieplną zakładu;
 - (viii) to, czy i w jakim stopniu instalacja korzystała ze wsparcia inwestycyjnego;
 - (ix) to, czy i w jakim stopniu jednostka energii korzystała w jakikolwiek inny sposób z krajowego systemu wsparcia, oraz rodzaj systemu wsparcia;
 - (x) datę oddania instalacji do eksploatacji; oraz
 - (xi) datę wydania, kraj wydający oraz niepowtarzalny numer identyfikacyjny.

Gwarancja pochodzenia jest wystawiana dla standardowej jednostki 1 MWh. Odnosi się do produkcji energii elektrycznej netto mierzonej na granicy stacji i wysyłanej do sieci.

ZAŁĄCZNIK XI

Kryteria efektywności energetycznej dotyczące regulacji sieci energetycznej oraz taryf sieci elektroenergetycznych

1. Taryfy sieciowe odzwierciedlają oszczędności kosztów w sieci uzyskane dzięki działaniom po stronie zapotrzebowania, zarządzaniu zapotrzebowaniem oraz rozproszonemu wytwarzaniu, łącznie z oszczędnościami wynikającymi z obniżenia kosztu dostawy lub inwestycji sieciowych oraz optymalizacji funkcjonowania sieci.
 2. Regulacja sieci i taryfy sieciowe nie uniemożliwiają operatorom sieciowym ani przedsiębiorstwom prowadzącym sprzedaż detaliczną energii udostępniania usług systemowych w ramach działań po stronie zapotrzebowania, zarządzania zapotrzebowaniem i rozproszonego wytwarzania na zorganizowanych rynkach energii elektrycznej, w szczególności:
 - a) przesunięcie obciążenia po stronie odbiorców końcowych z godzin szczytu na godziny poza szczytem, z uwzględnieniem dostępności energii ze źródeł odnawialnych, energii z kogeneracji i rozproszonego wytwarzania;
 - b) oszczędność energii uzyskaną przez koncentratorów energii w wyniku działań po stronie popytu wśród użytkowników rozproszonych;
 - c) obniżenie zapotrzebowania w wyniku podjęcia przez dostawców usług energetycznych, w tym przedsiębiorstw usług energetycznych, środków w zakresie efektywności energetycznej;
 - d) przyłączanie i dysponowanie jednostkami wytwórczymi przy niższych poziomach napięcia;
 - e) przyłączenie jednostek wytwórczych znajdujących się bliżej punktów odbioru; oraz
 - f) magazynowanie energii.

Do celów niniejszego przepisu wyrażenie „zorganizowane rynki energii elektrycznej” obejmuje rynki pozagiełdowe i giełdy energii elektrycznej na potrzeby obrotu energią, mocą, bilansowaniem i usługami systemowymi w dowolnych ramach czasowych, w tym na rynkach terminowych, dnia następnego i dnia bieżącego.
 3. Taryfy sieciowe lub detaliczne mogą wspierać cenotwórstwo dynamiczne w zakresie działań po stronie popytu podejmowanych przez odbiorców końcowych, takie jak:
 - a) taryfy strefowe;
 - b) ustalanie krytycznych cen szczytowych;
 - c) ustalanie cen w czasie rzeczywistym; oraz
 - d) rabaty w godzinach szczytu.
-

ZAŁĄCZNIK XII

WYMOGI W ZAKRESIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ OBOWIĄZUJĄCE OPERATORÓW SYSTEMÓW PRZESYŁOWYCH I OPERATORÓW SYSTEMÓW DYSTRYBUCYJNYCH

Operatorzy systemów przesyłowych i operatorzy systemów dystrybucyjnych:

- a) ustanawiają i podają do publicznej wiadomości regulamin dotyczący ponoszenia i podziału kosztów dostosowań technicznych, takich jak przyłączenia do sieci czy wzmocnienia sieci, poprawa funkcjonowania sieci oraz zasady niedyskryminacyjnego wprowadzania w życie kodeksów sieciowych, koniecznych w celu włączenia do połączonych sieci nowych producentów wprowadzających do systemu energię elektryczną wytwarzaną w procesie wysokosprawnej kogeneracji;
- b) przedstawiają nowym producentom energii elektrycznej wytwarzanej w procesie wysokosprawnej kogeneracji, pragnącym przyłączyć się do systemu, wymagane wyczerpujące i niezbędne informacje, w tym:
 - (i) wyczerpujące i szczegółowe oszacowanie kosztów związanych z przyłączeniem;
 - (ii) rozsądny i precyzyjny harmonogram przyjęcia i rozpatrzenia wniosku o przyłączenie do sieci;
 - (iii) rozsądny orientacyjny harmonogram każdego proponowanego przyłączenia do sieci. Pełny proces przyłączenia do sieci nie powinien trwać dłużej niż 24 miesiące, mając przy tym na uwadze względy praktycznej wykonalności i niedyskryminację;
- c) znormalizowane i uproszczone procedury przyłączenia rozproszonych producentów energii z wysokosprawnej kogeneracji w celu ułatwienia im przyłączenia do sieci.

Regulamin, o którym mowa w lit. a), opiera się na obiektywnych, przejrzystych i niedyskryminacyjnych kryteriach, ze szczególnym uwzględnieniem wszystkich kosztów i korzyści związanych z przyłączeniem tych producentów do sieci. Może on odnosić się do różnych rodzajów przyłączeń.

ZAŁĄCZNIK XIII

Minimalne wymagania, jakie powinny znajdować się w umowach dotyczących poprawy efektywności energetycznej zawieranych z sektorem publicznym lub w odnośnych specyfikacjach przetargowych

- Jednoznaczny i przejrzysty wykaz działań w zakresie efektywności, jakie należy podjąć lub wyniki w zakresie efektywności, jakie mają zostać uzyskane.
 - Gwarantowane oszczędności, jakie mają zostać uzyskane w wyniku wdrożenia środków określonych w umowie.
 - Okres obowiązywania i etapy umowy, jej warunki i okres wypowiedzenia.
 - Jednoznaczny i przejrzysty wykaz obowiązków każdej z umawiających się stron.
 - Data (daty) odniesienia dla ustalenia uzyskanych oszczędności.
 - Jednoznaczny i przejrzysty wykaz kroków, jakie należy podjąć w celu wdrożenia środka lub pakietu środków, oraz, w stosownych przypadkach, powiązanych kosztów.
 - Obowiązek pełnego wdrożenia środków określonych w umowie oraz udokumentowania wszystkich zmian wprowadzonych w trakcie trwania projektu.
 - Przepisy określające włączenie równoważnych wymogów w każdym przypadku podwykonawstwa realizowanego przez strony trzecie.
 - Jednoznaczne i przejrzyste przedstawienie finansowych skutków projektu oraz podziału udziałów obu stron w uzyskanych oszczędnościach pieniężnych (np. wynagrodzenie dostawcy usług).
 - Jednoznaczne i przejrzyste postanowienia dotyczące ustalenia wysokości i weryfikacji uzyskanych gwarantowanych oszczędności, kontroli jakości i gwarancji.
 - Postanowienia zawierające wyjaśnienie procedury postępowania w zmieniających się warunkach ramowych, które mają wpływ na treść i wynik umowy (np. zmienne ceny energii, intensywność użytkowania instalacji).
 - Szczegółowe informacje dotyczące obowiązków każdej z umawiających się stron oraz sankcji za ich naruszenie.
-

ZAŁĄCZNIK XIV

OGÓLNE RAMY SPRAWOZDAWCZOŚCI

Część 1

Ogólne ramy składania sprawozdań rocznych

Sprawozdania roczne, o których mowa w art. 24 ust. 1, stanowią podstawę do monitorowania postępów w dążeniu do osiągnięcia krajowych celów wyznaczonych na 2020 r. Państwa członkowskie zapewniają, aby sprawozdania zawierały co najmniej następujące informacje:

a) oszacowanie wskaźników uzyskanych w roku poprzedzającym ostatni (rok X ⁽¹⁾–2), takich jak:

- (i) zużycie energii pierwotnej;
- (ii) całkowite zużycie energii końcowej;
- (iii) zużycie energii końcowej w rozbiciu na sektory:
 - przemysł,
 - transport (w rozbiciu na transport pasażerski i towarowy, jeżeli dostępne),
 - gospodarstwa domowe,
 - usługi;
- (iv) wartość dodana brutto w rozbiciu na sektory:
 - przemysł,
 - usługi;
- (v) dochód rozporządzalny gospodarstw domowych;
- (vi) produkt krajowy brutto (PKB);
- (vii) produkcja energii elektrycznej w elektrowniach ciepłych;
- (viii) produkcja energii elektrycznej w elektrociepłowniach;
- (ix) produkcja energii cieplnej w elektrowniach ciepłych;
- (x) produkcja energii cieplnej w elektrociepłowniach, w tym przemysłowego ciepła odpadowego;
- (xi) wsad paliwowy dla elektrowni ciepłych;
- (xii) liczba pasażerokilometrów (pkm), jeżeli dostępna;
- (xiii) liczba tonokilometrów (tkm), jeżeli dostępna;
- (xiv) połączona liczba kilometrów transportu (pkm + tkm), w przypadku braku (xii) i (xiii);
- (xv) liczba ludności.

W przypadku sektorów, w których zużycie energii utrzymuje się na stałym poziomie lub wzrasta, państwa członkowskie przeprowadzają analizę przyczyn tego stanu rzeczy, a do sporządzonych szacunków dołączają swoją ocenę.

Drugie sprawozdanie i następne zawierają także informacje wymienione w lit. b)–e):

- b) aktualizację istotnych środków ustawodawczych i środków nieustawodawczych wprowadzonych w poprzednim roku, które przyczyniają się do osiągnięcia ogólnych krajowych wartości docelowych efektywności energetycznej na 2020 r.;
- c) całkowitą powierzchnię pomieszczeń w budynkach o całkowitej powierzchni użytkowej powyżej 500 m², a od dnia 9 lipca 2015 r. – powyżej 250 m², stanowiących własność instytucji rządowych państw członkowskich i zajmowanych przez nie, które w dniu 1 stycznia w roku obowiązkowego złożenia sprawozdania nie spełniały wymogów dotyczących charakterystyki energetycznej budynków, o których mowa w art. 5 ust. 1;

⁽¹⁾ X = bieżący rok.

- d) całkowitą powierzchnię pomieszczeń w budynkach ogrzewanych lub chłodzonych, które w poprzednim roku poddano renowacji, stanowiących własność instytucji rządowych państw członkowskich i zajmowanych przez nie, o których mowa w art. 5 ust. 1, lub wielkość oszczędności energii w stosownych budynkach stanowiących własność ich instytucji rządowych lub zajmowanych przez nie, o których mowa w art. 5 ust. 6;
- e) oszczędność energii uzyskaną w ramach krajowych systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej, o których mowa w art. 7 ust. 1, lub środki alternatywne przyjęte w zastosowaniu art. 7 ust. 9.

Pierwsze sprawozdanie zawiera ponadto cel krajowy określony w art. 3 ust. 1.

W rocznych sprawozdaniach, o których mowa w art. 24 ust. 1, państwa członkowskie mogą także określić dodatkowe cele krajowe. Mogą one dotyczyć w szczególności wskaźników statystycznych wymienionych w lit. a) niniejszej części lub ich połączenia, takich jak energochłonność pierwotna lub końcowa czy energochłonność sektorowa.

Część 2

Ogólne ramy składania krajowych planów działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii

Krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii, o których mowa w art. 24 ust. 2, określają ramy dla opracowania krajowych strategii w zakresie efektywności energetycznej.

Krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii obejmują istotne środki mające na celu poprawę efektywności energetycznej oraz oczekiwaną lub uzyskaną oszczędność energii, w tym oszczędność w odniesieniu do jej dostaw, przesyłu i rozdziału, jak również wykorzystania finalnego. Państwa członkowskie zapewniają, aby krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zawierały co najmniej następujące informacje:

1. Cele i strategie

- krajowy cel orientacyjny w zakresie efektywności energetycznej na 2020 r., zgodnie z wymogiem art. 3 ust. 1,
- krajowy cel orientacyjny w zakresie oszczędności energii określony w art. 4 ust. 1 dyrektywy 2006/32/WE,
- inne istniejące cele w zakresie efektywności energetycznej ukierunkowane na całą gospodarkę lub na określone sektory.

2. Środki i oszczędność energii

Krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zawierają informacje dotyczące środków przyjętych lub planowanych do przyjęcia w związku z wykonaniem głównych elementów niniejszej dyrektywy i uzyskanych dzięki nim oszczędności.

a) Oszczędność energii pierwotnej

Krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zawierają listę istotnych środków i działań podejmowanych w dążeniu do uzyskania oszczędności energii pierwotnej we wszystkich sektorach gospodarki. Dla każdego środka lub pakietu środków lub działań należy przedstawić oszacowania dotyczące oczekiwanej oszczędności do 2020 r. oraz oszczędności uzyskanej do czasu opracowania sprawozdania.

Należy też przedstawić, o ile są dostępne, informacje dotyczące innych skutków lub korzyści wynikających z tych środków (ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, poprawa jakości powietrza, utworzenie miejsc pracy) oraz budżetu na ich wdrożenie.

b) Oszczędność energii końcowej

Pierwszy i drugi krajowy plan działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zawierają wyniki dotyczące osiągnięcia celu w odniesieniu do oszczędności energii końcowej, określonego w art. 4 ust. 1 i 2 dyrektywy 2006/32/WE. Jeżeli obliczenie lub oszacowanie oszczędności w rozbiciu na środki nie jest dostępne, należy przedstawić obniżenie zużycia energii na poziomie sektorów uzyskane w wyniku wprowadzenia (połączonych) środków.

Pierwszy i drugi krajowy plan działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zawierają ponadto opis metod pomiaru lub obliczeń zastosowanych w celu określenia oszczędności energii. W przypadku zastosowania „zalecanej metodologii⁽¹⁾” w krajowym planie działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii należy zamieścić odpowiednie odniesienie.

⁽¹⁾ Zalecenia dotyczące metod pomiarowych i weryfikacji w ramach dyrektywy 2006/32/WE w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych.

3. Konkretnie informacje dotyczące niniejszej dyrektywy

3.1. Instytucje publiczne (art. 5)

Krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zawierają wykaz instytucji publicznych, które opracowały plan na rzecz efektywności energetycznej zgodnie z art. 5 ust. 7.

3.2. Obowiązki w zakresie efektywności energetycznej (art. 7)

Krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zawierają współczynniki krajowe wybrane zgodnie z załącznikiem IV.

Pierwszy krajowy plan działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zawiera krótki opis krajowego systemu, o którym mowa w art. 7 ust. 1, lub środków alternatywnych przyjętych w zastosowaniu art. 7 ust. 9.

3.3. Audyty energetyczne i systemy zarządzania (art. 8)

Krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zawierają:

- a) liczbę audytów energetycznych przeprowadzonych w poprzedzającym okresie;
- b) liczbę audytów energetycznych przeprowadzonych w poprzedzającym okresie w dużych przedsiębiorstwach;
- c) liczbę dużych przedsiębiorstw na danym terytorium, ze wskazaniem liczby przedsiębiorstw, do których ma zastosowanie art. 8 ust. 5.

3.4. Promowanie efektywnego ogrzewania i chłodzenia (art. 14)

Krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zawierają ocenę postępów w realizacji oceny kompleksowej, o której mowa w art. 14 ust. 1.

3.5. Przesył i dystrybucja energii (art. 15)

Pierwszy krajowy plan działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii oraz późniejsze sprawozdania, które należy następnie składać co 10 lat, obejmują dokonaną ocenę, zidentyfikowane środki i inwestycje umożliwiające wykorzystanie potencjału efektywności energetycznej infrastruktury gazowej i elektroenergetycznej, o którym mowa w art. 15 ust. 2.

3.6. Państwa członkowskie składają – w ramach swoich krajowych planów działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii – sprawozdania dotyczące środków stosowanych w celu umożliwienia reagowania na zapotrzebowanie oraz rozwijania takiego reagowania, zgodnie z art. 15.

3.7. Dostęp do systemów kwalifikacji, akredytacji i certyfikacji (art. 16)

Krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zawierają informacje dotyczące dostępnych krajowych systemów kwalifikacji, akredytacji i certyfikacji lub równoważnych systemów kwalifikowania dla dostawców usług energetycznych, audytów energetycznych i innych środków poprawy efektywności energetycznej.

3.8. Usługi energetyczne (art. 18)

Krajowe plany działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zawierają łącze internetowe do strony internetowej, na której zapewniono dostęp do wykazu lub interfejsu dostawców usług energetycznych, o których mowa w art. 18 ust. 1 lit. c).

3.9. Inne środki mające na celu promowanie efektywności energetycznej (art. 19)

Pierwszy krajowy plan działania na rzecz racjonalizacji zużycia energii zawiera wykaz środków, o których mowa w art. 19 ust. 1.

ZAŁĄCZNIK XV

Tabela korelacji

Dyrektywa 2004/8/WE	Niniejsza dyrektywa
art. 1	art. 1 ust. 1
art. 2	art. 1 ust. 1
art. 3 lit. a)	art. 2 pkt 30
art. 3 lit. b)	art. 2 pkt 32
art. 3 lit. c)	art. 2 pkt 31
art. 3 lit. d)	art. 2 pkt 33
art. 3 lit. e) i f)	—
art. 3 lit. g)	art. 2 pkt 35
art. 3 lit. h)	—
art. 3 lit. i)	art. 2 pkt 34
art. 3 lit. j)	—
art. 3 lit. k)	art. 2 pkt 36
art. 3 lit. l)	art. 2 pkt 37
art. 3 lit. m)	art. 2 pkt 39
art. 3 lit. n)	art. 2 pkt 38
art. 3 lit. o)	—
—	art. 2 pkt 40, 41, 42, 43 i 44
art. 4 ust. 1	załącznik II lit. f) pierwszy podpunkt
art. 4 ust. 2	art. 14 ust. 10 akapit drugi
art. 4 ust. 3	—
art. 5	art. 14 ust. 10 akapit pierwszy i załącznik X
art. 6	art. 14 ust. 1 i 3, załącznik VIII i IX
art. 7 ust. 1	art. 14 ust. 11
art. 7 ust. 2 i 3	—
art. 8	art. 15 ust. 5
—	art. 15 ust. 6, 7, 8 i 9
art. 9	—
art. 10 ust. 1 i 2	art. 14 ust. 1 i art. 24 ust. 2, załącznik XIV część 2

Dyrektywa 2004/8/WE	Niniejsza dyrektywa
art. 10 ust. 3	art. 24 ust. 6
art. 11	art. 24 ust. 3
—	art. 24 ust. 5
art. 12 ust. 1 i 3	—
art. 12 ust. 2	załącznik II, lit. c)
art. 13	art. 22 ust. 2
art. 14	—
art. 15	art. 28
art. 16	—
art. 17	art. 29
art. 18	art. 30
załącznik I	załącznik I część II
załącznik II	załącznik I część I i część II ostatni akapit
załącznik III	załącznik II
załącznik IV	załącznik VIII
—	załącznik IX
Dyrektywa 2006/32/WE	Niniejsza dyrektywa
art. 1	art. 1 ust. 1
art. 2	art. 1 ust. 1
art. 3 lit. a)	art. 2 pkt 1
art. 3 lit. b)	art. 2 pkt 4
art. 3 lit. c)	art. 2 pkt 6
art. 3 lit. d)	art. 2 pkt 5
—	art. 2 pkt 2 i 3
art. 3 lit. e)	art. 2 pkt 7
art. 3 lit. f), g), h) oraz i)	—
—	art. 2 pkt 8–19
art. 3 lit. j)	art. 2 pkt 27
—	art. 2 pkt 28
art. 3 lit. k)	—
art. 3 lit. l)	art. 2 pkt 25

Dyrektywa 2006/32/WE	Niniejsza dyrektywa
—	art. 2 pkt 26
art. 3 lit. m)	—
art. 3 lit. n)	art. 2 pkt 23
art. 3 lit. o)	art. 2 pkt 20
art. 3 lit. p)	art. 2 pkt 21
art. 3 lit. q)	art. 2 pkt 22
art. 3 lit. r) i s)	—
—	art. 2 pkt 24, 29, 44 i 45
—	art. 3
—	art. 4
art. 4	—
art. 5	art. 5 i 6
art. 6 ust. 1 lit. a)	art. 7 ust. 8 lit. a) i b)
art. 6 ust. 1 lit. b)	art. 18 ust. 3
art. 6 ust. 2	art. 7 ust. 1, 5, 6, 7, 9, 10, 11 i 12
—	art. 7 ust. 2 i 3
art. 6 ust. 3	art. 18 ust. 2 lit. b) i c)
art. 6 ust. 5	—
art. 7	art. 17
art. 8	art. 16 ust. 1
—	art. 16 ust. 2 i 3
art. 9 ust. 1	art. 19
art. 9 ust. 2	art. 18 ust. 1 lit. d) ppkt (i)
—	art. 18 ust. 1 lit. a), b), c), lit. d) ppkt (ii) oraz lit. e)
art. 10 ust. 1	art. 15 ust. 4
art. 10 ust. 2	art. 15 ust. 3
—	art. 15 ust. 7, 8 i 9
art. 11	art. 20
art. 12 ust. 1	art. 8 ust. 1
art. 12 ust. 2	—
—	art. 8 ust. 2, 3, 4, 5, 6 oraz 7

Dyrektywa 2006/32/WE	Niniejsza dyrektywa
art. 12 ust. 3	—
art. 13 ust. 1	art. 9
art. 13 ust. 2	art. 10 i załącznik VII, pkt 1.1
art. 13 ust. 3	załącznik VII, pkt 1.2 i 1.3
—	art. 11
—	art. 12
—	art. 13
—	art. 15 ust. 1 i 2
—	art. 18 ust. 2 lit. a) i d)
—	art. 21
art. 14 ust. 1 i 2	art. 24 ust. 1 i 2
art. 14 ust. 3	—
art. 14 ust. 4 i 5	art. 24 ust. 3
—	art. 24 ust. 4 i 7–11
—	art. 22 ust. 1
art. 15 ust. 1	art. 22 ust. 2
art. 15 ust. 2, 3 i 4	—
—	art. 23
—	art. 25
art. 16	art. 26
art. 17	art. 27
art. 18	art. 28
art. 19	art. 29
art. 20	art. 30
załącznik I	—
załącznik II	załącznik IV
załącznik III	—
załącznik IV	—
załącznik V	—

Dyrektywa 2006/32/WE	Niniejsza dyrektywa
załącznik VI	załącznik III
—	załącznik V
—	załącznik VI
—	załącznik VII
—	załącznik XI
—	załącznik XII
—	załącznik XIII
—	załącznik XIV
—	załącznik XV

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2012/29/UE**z dnia 25 października 2012 r.****ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW**

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 82 ust. 2,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽¹⁾,uwzględniając opinię Komitetu Regionów ⁽²⁾,stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą ⁽³⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Unia postawiła sobie za cel utrzymanie i rozwijanie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, której fundamentem jest wzajemne uznawanie orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i karnych.
- (2) Unia jest zdecydowana chronić ofiary przestępstw i ustanowić normy minimalne w tej dziedzinie, a Rada przyjęła decyzję ramową 2001/220/WSiSW z dnia 15 marca 2001 r. o pozycji ofiar w postępowaniu karnym ⁽⁴⁾. W Programie sztokholmskim – Otwarta i bezpieczna Europa dla dobra i ochrony obywateli ⁽⁵⁾, przyjętym przez Radę Europejską na posiedzeniu w dniach 10 i 11 grudnia 2009 r., Komisja i państwa członkowskie zostały wezwane do zbadania, w jaki sposób udoskonalić przepisy i praktyczne środki wsparcia służące ochronie ofiar, zwracając szczególną uwagę na zapewnienie wszystkim ofiarom – w tym ofiarom terroryzmu – wsparcia i uznania ich statusu.
- (3) Art. 82 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) przewiduje możliwość ustanowienia norm minimalnych, które miałyby zastosowanie w państwach

członkowskich, w celu ułatwienia wzajemnego uznawania wyroków i orzeczeń sądowych, jak również usprawnienia współpracy policyjnej i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych o wymiarze transgranicznym, w szczególności w odniesieniu do praw ofiar przestępstw.

- (4) W swojej rezolucji z dnia 10 czerwca 2011 r. w sprawie harmonogramu działań na rzecz zwiększania praw i ochrony ofiar, zwłaszcza w postępowaniu karnym ⁽⁶⁾ („harmonogram budapeszteński”), Rada stwierdziła, że na szczeblu Unii należy podjąć działania zmierzające do zwiększenia praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw. W związku z tym, zgodnie ze wspomnianą rezolucją, celem niniejszej dyrektywy jest dokonanie przeglądu i uzupełnienie zasad określonych w decyzji ramowej 2001/220/WSiSW oraz podjęcie istotnych działań służących zwiększeniu poziomu ochrony ofiar w całej Unii, w szczególności w ramach postępowania karnego.
- (5) W rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie eliminacji przemocy wobec kobiet ⁽⁷⁾ wezwano państwa członkowskie do udoskonalenia przepisów prawa krajowego i strategii politycznych w zakresie zwalczania wszelkich form przemocy wobec kobiet oraz do podjęcia działań ukierunkowanych na przyczyny przemocy wobec kobiet, przede wszystkim za pomocą środków prewencyjnych, a także wezwano Unię do zagwarantowania wszystkim ofiarom przemocy prawa do otrzymania pomocy i wsparcia.
- (6) W rezolucji z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie priorytetów oraz zarysu ram nowej polityki UE w dziedzinie walki z przemocą wobec kobiet ⁽⁸⁾ Parlament Europejski zaproponował strategię zwalczania przemocy wobec kobiet, przemocy domowej i okaleczania żeńskich narządów płciowych jako podstawę przyszłych prawno-karnych instrumentów ustawodawczych służących zwalczaniu przemocy na tle płciowym, obejmującą metody walki z przemocą wobec kobiet (strategia, zapobieganie, ochrona, ściganie, świadczenie usług i partnerstwo), która uzupełniona zostanie planem działania Unii. Międzynarodowe uregulowania prawne w tej dziedzinie obejmują Konwencję ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (CEDAW) przyjętą 18 grudnia 1979 r., zalecenia i decyzje komitetu CEDAW oraz Konwencję Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej przyjętą w dniu 7 kwietnia 2011 r.

⁽¹⁾ Dz.U. C 43 z 15.2.2012, s. 39.⁽²⁾ Dz.U. C 113 z 18.4.2012, s. 56.⁽³⁾ Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 12 września 2012 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym) oraz decyzja Rady z dnia 4 października 2012 r.⁽⁴⁾ Dz.U. L 82 z 22.3.2001, s. 1.⁽⁵⁾ Dz.U. C 115 z 4.5.2010, s. 1.⁽⁶⁾ Dz.U. C 187 z 28.6.2011, s. 1.⁽⁷⁾ Dz.U. C 285 E z 21.10.2010, s. 53.⁽⁸⁾ Dz.U. C 296 E z 2.10.2012, s. 26.

- (7) W dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony⁽¹⁾ określono mechanizm wzajemnego uznawania środków ochrony w sprawach karnych wśród państw członkowskich. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar⁽²⁾ i dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej⁽³⁾ i odnoszą się między innymi do określonych potrzeb poszczególnych kategorii ofiar handlu ludźmi, niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych, wykorzystywania seksualnego i pornografii dziecięcej.
- (8) W decyzji ramowej Rady 2002/475/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie zwalczania terroryzmu⁽⁴⁾, uznano, że terroryzm stanowi jedno z najpoważniejszych naruszeń zasad, na których opiera się Unia, w tym zasad demokracji oraz potwierdzono że stanowi on, między innymi, zagrożenie dla swobodnego korzystania z praw człowieka.
- (9) Przestępczość godzi w społeczeństwo, a także narusza indywidualne prawa ofiar. W związku z tym ofiary przestępstw powinny być za takie uznawane oraz traktowane z szacunkiem, w sposób taktowny i profesjonalny, bez dyskryminacji w jakiegokolwiek formie, na przykład ze względu na rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek, płeć, ekspresję i tożsamość płciową, orientację seksualną, status bytowy czy stan zdrowia. We wszelkich kontaktach z właściwym organem działającym w ramach postępowania karnego i wszelkimi służbami mającymi kontakt z ofiarami, takimi jak służby udzielające wsparcia ofiarom lub świadczące usługi w zakresie sprawiedliwości naprawczej, należy brać pod uwagę sytuację osobistą, najpilniejsze potrzeby, wiek, płeć, ewentualną niepełnosprawność oraz poziom dojrzałości ofiar przestępstw, przy pełnym poszanowaniu ich integralności fizycznej, psychicznej i moralnej. Ofiary przestępstw powinny być chronione przed wtórną i ponowną wiktyimizacją, zastraszaniem oraz przed odwetem, powinny otrzymać odpowiednie wsparcie ułatwiające odzyskanie równowagi oraz uzyskać należyty dostęp do wymiaru sprawiedliwości.
- (10) Niniejsza dyrektywa nie dotyczy warunków pobytu ofiar przestępstw na terytorium państw członkowskich. Państwa członkowskie powinny podjąć niezbędne środki w celu zapewnienia, by stosowanie praw przewidzianych w niniejszej dyrektywie nie było uzależnione od prawa do pobytu ofiary na ich terytorium ani od jej obywatelstwa czy narodowości. Zgłoszenie przestępstwa oraz udział w postępowaniu karnym nie oddziałują na prawo do pobytu ofiary.
- (11) Niniejsza dyrektywa ustanawia normy minimalne. Państwa członkowskie mogą rozszerzyć zakres praw określonych w niniejszej dyrektywie w celu zapewnienia wyższego poziomu ochrony.
- (12) Prawa określone w niniejszej dyrektywie pozostają bez uszczerbku dla praw sprawcy. Termin „sprawca” oznacza osobę skazaną za popełnienie przestępstwa. Jednakże na użytek niniejszej dyrektywy termin ten odnosi się także do osoby podejrzanego lub oskarżonego przed ewentualnym uznaniem winy lub skazaniem oraz pozostaje bez uszczerbku dla zasady domniemania niewinności.
- (13) Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie w związku z przestępstwami popełnionymi w Unii oraz postępowaniami karnymi toczącymi się w Unii. Przyznaje ona prawa ofiarom przestępstw popełnionych poza terytorium Unii wyłącznie w związku z postępowaniem karnym toczącym się w Unii. Zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa składane właściwym organom znajdującym się poza Unią, takim jak ambasady, nie skutkują powstaniem obowiązków określonych w niniejszej dyrektywie.
- (14) Stosując niniejszą dyrektywę, należy w pierwszym rzędzie dążyć do najlepszego zabezpieczenia interesu dziecka, zgodnie z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej i Konwencją ONZ o prawach dziecka przyjętą 20 listopada 1989 r. Dzieci będące ofiarami powinny być uznawane za osoby posiadające pełnię praw określonych w niniejszej dyrektywie i traktowane jako takie, i powinny być uprawnione do korzystania z tych praw w sposób uwzględniający ich zdolność do formułowania własnych poglądów.
- (15) Stosując niniejszą dyrektywę, państwa członkowskie powinny zapewnić, by ofiary będące osobami niepełnosprawnymi były w stanie korzystać w pełni z praw określonych w niniejszej dyrektywie na równi z innymi, w tym ułatwiając dostęp do pomieszczeń, w których prowadzone są postępowania karne, a także dostęp do informacji.
- (16) Ofiary terroryzmu ucierpiały w wyniku zamachów, które docelowo miały wyrządzić szkodę społeczeństwu. Z tego względu wymagają one szczególnej uwagi, wsparcia, i pomocy ze względu na szczególny charakter przestępstwa, które przeciwko nim popełniono. Ofiary terroryzmu mogą być obiektem szczególnego zainteresowania publicznego i często potrzebują społecznego uznania i godnego traktowania przez społeczeństwo. Państwa członkowskie powinny zatem zwracać szczególną uwagę na potrzeby ofiar terroryzmu i dążyć do ochrony ich godności i bezpieczeństwa.

(1) Dz.U. L 338 z 21.12.2011, s. 2.

(2) Dz.U. L 101 z 15.4.2011, s. 1.

(3) Dz.U. L 335 z 17.12.2011, s. 1.

(4) Dz.U. L 164 z 22.6.2002, s. 3.

- (17) Przemoc, która jest skierowana przeciwko osobie ze względu na jej płeć, tożsamość płciową lub ekspresję płciową lub której ofiarami stają się w przeważającej mierze osoby danej płci, rozumiana jest jako przemoc na tle płciowym. Może ona powodować krzywdę o charakterze fizycznym, seksualnym, emocjonalnym lub psychologicznym lub szkodę o charakterze ekonomicznym. Przemoc na tle płciowym jest rozumiana jako forma dyskryminacji oraz pogwałcenie podstawowych wolności ofiary i obejmuje przemoc w bliskich związkach, przemoc seksualną (w tym gwałt, napaść na tle seksualnym i molestowanie seksualne), handel ludźmi i niewolnictwo oraz różne formy krzywdzących praktyk, takie jak przymusowe małżeństwa, okaleczanie żeńskich narządów płciowych i tak zwane przestępstwa popełniane „w imię honoru”. Kobiety będące ofiarami przemocy na tle płciowym oraz ich dzieci często wymagają szczególnego wsparcia i szczególnej ochrony ze względu na występujące w przypadku takiej przemocy wysokie ryzyko wtórnej oraz ponownej wiktymizacji, zastraszania i odwetu.
- (18) W przypadku gdy do przemocy dochodzi w bliskich związkach, sprawcą przemocy jest osoba, która jest aktualnym lub byłym małżonkiem, partnerem lub innym członkiem rodziny ofiary, niezależnie od tego, czy dzieli lub dzielił z ofiarą gospodarstwo domowe. Taka przemoc może obejmować przemoc fizyczną, seksualną, psychologiczną lub ekonomiczną i może powodować uraz fizyczny lub psychiczny, cierpienie moralne bądź emocjonalne lub straty majątkowe. Przemoc w bliskich związkach jest poważnym i często ukrywanym problemem społecznym, który może skutkować systematycznymi urazami psychicznymi i fizycznymi o poważnych konsekwencjach, gdyż sprawcą jest osoba, której ofiara powinna móc ufać. Ofiary przemocy w bliskich związkach mogą zatem potrzebować szczególnych środków ochrony. Ofiarami tego rodzaju przemocy są w przeważającej mierze kobiety, a ich sytuacja może być tym poważniejsza, im bardziej są uzależnione od sprawcy z powodów ekonomicznych, społecznych lub przez wzgląd na prawo pobytu.
- (19) Osobę należy uznać za ofiarę niezależnie od tego, czy sprawca został zidentyfikowany, schwytany, oskarżony lub skazany, a także niezależnie od więzi rodzinnych łączących sprawcę z tą osobą. Członkowie rodziny ofiary mogą także być pokrzywdzeni wskutek przestępstwa. W szczególności członkowie rodziny osoby, której śmierć była bezpośrednim skutkiem przestępstwa, mogą doznać szkody w wyniku tego przestępstwa. W takich sytuacjach członkowie rodziny, będący pośrednio ofiarami, powinni zatem także korzystać z ochrony na mocy niniejszej dyrektywy. Państwa członkowskie powinny jednak mieć możliwość ustanowienia procedury ograniczającej liczbę członków rodziny, którzy mogą korzystać z praw określonych w niniejszej dyrektywie. Dziecko lub osoba sprawująca nad nim władzę rodzicielską, działająca w jego imieniu, powinni być uprawnieni do korzystania z praw określonych w niniejszej dyrektywie, chyba że nie służy to najlepszemu zabezpieczeniu interesu dziecka. Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla krajowych procedur administracyjnych wymaganych w celu stwierdzenia, że dana osoba jest ofiarą.
- (20) Rola ofiar w systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych oraz możliwości ich aktywnego udziału w postępowaniu karnym różnią się w poszczególnych państwach członkowskich, w zależności od systemów krajowych, i uzależnione są od jednego lub kilku następujących kryteriów: czy system krajowy przewiduje status prawny ofiary jako strony w postępowaniu karnym, czy ofiara jest prawnie zobowiązana do czynnego udziału w postępowaniu karnym, na przykład jako świadek, lub wymaga się od niej takiego udziału, lub czy ofiara ma zagwarantowane w przepisach krajowych prawo do czynnego udziału w postępowaniu karnym i stara się z niego skorzystać, w przypadku gdy dany system krajowy nie przewiduje, by ofiara posiadała status strony w postępowaniu karnym. Państwa członkowskie powinny ustalić, które z tych kryteriów mają zastosowanie przy określaniu zakresu praw określonych w niniejszej dyrektywie, w przypadku odniesienia do roli ofiary w danym systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych.
- (21) Informacje i porady ze strony właściwych organów, służb udzielających wsparcia ofiarom oraz służb świadczących usługi w zakresie sprawiedliwości naprawczej, powinny w możliwie największym stopniu być zapewniane za pośrednictwem różnych sposobów komunikowania, oraz w taki sposób, by ofiara mogła je zrozumieć. Te informacje i porady powinny być przekazywane w prostym i przystępnym języku. Należy również zapewnić, by ofiara była rozumiana podczas postępowania. Z tego powodu należy wziąć pod uwagę jej znajomość języka, w którym przekazywane są informacje, wiek, dojrzałość, potencjał intelektualny i stan emocjonalny, umiejętność czytania i pisanie oraz wszelkie formy upośledzenia psychicznego lub fizycznego. Należy zwrócić szczególną uwagę na problemy ze zrozumieniem lub komunikacją, które mogą wynikać z pewnego rodzaju niepełnosprawności, takiego jak upośledzenie słuchu lub mowy. Tak samo podczas postępowania karnego należy uwzględnić ograniczone możliwości ofiary w zakresie komunikowania się.
- (22) Na użytek niniejszej dyrektywy moment złożenia zawiadomienia powinien być uznany za mieszczący się w ramach postępowania karnego. Powinno obejmować to także sytuacje, gdy w wyniku przestępstwa popełnionego na szkodę ofiary organy wszczynają postępowanie karne z urzędu.
- (23) Przy pierwszym kontakcie z właściwym organem powinny zostać przekazane informacje o zwrocie kosztów na przykład w formie ulotki informującej o podstawowych warunkach zwrotu kosztów. Państwa członkowskie nie powinny być zobowiązane na tak wczesnym etapie postępowania karnego do podejmowania decyzji o tym, czy dana ofiara spełnia warunki przyznania zwrotu kosztów.

- (24) Przy zgłoszeniu przestępstwa ofiary powinny otrzymać od policji pisemne potwierdzenie złożenia zawiadomienia, zawierające podstawowe informacje o przestępstwie, takie jak informacje o rodzaju przestępstwa, czasie i miejscu oraz szkodzie lub uszczerbku spowodowanych przestępstwem. Potwierdzenie to powinno zawierać numer sprawy oraz czas i miejsce jego zgłoszenia, tak by mogło służyć jako dowód zgłoszenia przestępstwa, na przykład w odniesieniu do roszczeń z tytułu ubezpieczenia.
- (25) Bez uszczerbku dla przepisów dotyczących przedawnienia, zwłoka w zgłoszeniu przestępstwa wynikająca z obawy przed odwetem, poniżeniem lub napiętnowaniem nie powinna skutkować odmową wydania potwierdzenia, że ofiara złożyła zawiadomienie.
- (26) Przekazywane informacje powinny być wystarczająco szczegółowe, by zagwarantować traktowanie ofiar z szacunkiem oraz umożliwić im podejmowanie świadomych decyzji co do udziału w postępowaniu. W tym kontekście szczególnie istotne znaczenie mają informacje umożliwiające ofierze poznanie aktualnego stanu postępowania. Dotyczy to również informacji pozwalających ofierze na podjęcie decyzji dotyczącej zaskarżenia decyzji o odmowie ścigania. W przypadku braku odmiennego wymogu powinno być możliwe przekazywanie ofierze informacji ustnie lub pisemnie, w tym w formie elektronicznej.
- (27) Informacje przeznaczone dla ofiary należy przekazać na ostatni znany adres korespondencyjny lub elektroniczne dane kontaktowe podane przez ofiarę właściwemu organowi. W wyjątkowych przypadkach, na przykład w sprawach, w których występuje duża liczba ofiar, powinna istnieć możliwość przekazywania informacji za pośrednictwem prasy, oficjalnej strony internetowej właściwego organu lub podobnego kanału komunikacji.
- (28) Państwa członkowskie nie powinny być zobowiązane do przekazywania informacji, jeżeli ujawnienie tych informacji mogłoby wpłynąć na prawidłowy tok postępowania lub zaszkodzić danej sprawie lub osobie albo jeżeli uznają to za sprzeczne z podstawowymi interesami bezpieczeństwa.
- (29) Właściwe organy powinny zapewnić, by ofiary otrzymały uaktualnione dane kontaktowe na potrzeby komunikowania się w dotyczącej ich sprawie, chyba że ofiara stwierdziła, że nie życzy sobie otrzymywania takich informacji.
- (30) Odniesienie do „decyzji” w kontekście prawa do informacji, tłumaczenia ustnego i pisemnego należy rozumieć wyłącznie jako odniesienie do orzeczenia zawierającego ustalenie winy lub w inny sposób kończącego postępowanie karne. Uzasadnienie tej decyzji powinno zostać przekazane ofierze w formie odpisu dokumentu, w którym decyzja ta jest zawarta lub w formie krótkiego streszczenia.
- (31) Prawo do informacji o dacie i miejscu procesu sądowego będącego wynikiem złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa na szkodę ofiary ma zastosowanie również do informacji o dacie i miejscu rozprawy dotyczącej odwołania od wyroku w danej sprawie.
- (32) Konkretnie informacje na temat zwolnienia lub ucieczki sprawcy powinny zostać przekazane ofiarom, na wniosek, co najmniej w przypadkach gdy może wystąpić zagrożenie lub stwierdzone ryzyko, że ofiara poniesie szkodę, chyba że istnieje stwierdzone ryzyko, że wskutek takiego powiadomienia szkodę poniesie sprawca. Jeżeli istnieje stwierdzone ryzyko, że wskutek powiadomienia szkodę poniesie sprawca, właściwy organ powinien uwzględnić każdy inny rodzaj ryzyka przy ustalaniu odpowiednich działań. Odniesienie do „stwierdzonego ryzyka, że ofiara poniesie szkodę” powinno obejmować takie czynniki, jak charakter lub waga przestępstwa i ryzyko odwetu. W związku z tym nie powinno się go stosować w przypadku drobnych przestępstw, kiedy prawdopodobieństwo poniesienia szkody przez ofiarę jest niewielkie.
- (33) Ofiary powinny otrzymać informacje o wszelkich prawach do odwołania od decyzji o zwolnieniu sprawcy, jeżeli w przepisach krajowych istnieje takie prawo.
- (34) Sprawiedliwości może stać się zadość wyłącznie wtedy, gdy ofiary mają możliwość wyjaśnienia okoliczności przestępstwa oraz przedstawienia dowodów w sposób zrozumiały dla właściwych organów. Równie istotne jest zapewnienie traktowania ofiary z szacunkiem oraz zagwarantowanie jej możliwości korzystania z przysługujących jej praw. Dlatego też ofiara powinna mieć możliwość korzystania z bezpłatnego tłumaczenia ustnego podczas jej przesłuchania oraz możliwość czynnego jej udziału w posiedzeniach sądowych, zgodnie z rolą ofiary w danym systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. W odniesieniu do innych aspektów postępowania karnego konieczność zapewnienia tłumaczenia ustnego i pisemnego może zależeć od szczególnych okoliczności, roli ofiary w danym systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych oraz jej zaangażowania w postępowanie, jak również przysługujących jej szczególnych praw. W związku z tym, w odniesieniu do nich tłumaczenie ustne i pisemne musi być zapewniane wyłącznie w zakresie, jaki jest niezbędny, by ofiary mogły korzystać z przysługujących im praw.

- (35) Ofiara powinna mieć prawo do zaskarżenia decyzji stwierdzającej, że nie jest potrzebne tłumaczenie ustne lub pisemne, zgodnie z procedurami określonymi w prawie krajowym. Prawo to nie powoduje zobowiązania państw członkowskich do zapewnienia odrębnego mechanizmu lub odrębnej procedury zaskarżenia, w ramach których taką decyzję można zaskarżyć, i nie powinno wydłużać w sposób nieuzasadniony postępowania karnego. Wystarczająca byłaby wewnętrzna kontrola decyzji zgodnie z istniejącymi procedurami krajowymi.
- (36) Fakt, że ofiara porozumiewa się w języku nieznanym się w powszechnym użyciu, nie powinien stanowić podstawy do stwierdzenia, że tłumaczenie ustne lub pisemne w sposób nieuzasadniony wydłużyłoby postępowanie karne.
- (37) Wsparcie powinno być dostępne z chwilą, gdy właściwe organy dowiedzą się o ofierze, a także w toku całego postępowania karnego i przez odpowiedni czas po jego zakończeniu stosownie do potrzeb ofiary i do praw określonych w niniejszej dyrektywie. Wsparcie powinno być udzielane w różnoraki sposób, bez nadmiernych formalności oraz za pośrednictwem odpowiednio rozmieszczonych geograficznie ośrodków w państwie członkowskim, by wszystkie ofiary miały możliwość korzystania z takiego wsparcia. Ofiary, które doznały znacznej szkody ze względu na powagę przestępstwa, mogą wymagać wsparcia ze strony wyspecjalizowanych służb.
- (38) Osoby, które są szczególnie bezbronne lub znajdują się w sytuacjach narażających je na szczególne ryzyko, takie jak osoby narażone na powtarzające się akty przemocy w bliskich związkach, ofiary przemocy na tle płciowym lub osoby padające ofiarą innych rodzajów przestępstw w państwie członkowskim, którego nie są obywatelami ani w którym nie mają miejsca zamieszkania, powinny uzyskać specjalistyczne wsparcie i ochronę prawną. Wyspecjalizowane służby udzielające wsparcia powinny opierać się na zintegrowanym i ukierunkowanym podejściu, które powinno uwzględniać zwłaszcza szczególne potrzeby ofiar, powagę szkody doznanej na skutek przestępstwa, a także związek między ofiarami, sprawcami, dziećmi a ich szeroko pojętym środowiskiem społecznym. Jednym z głównych zadań tych służb oraz ich personelu, odgrywających ważną rolę we wspieraniu ofiar w procesie rehabilitacji i przezwyciężania ewentualnych traumatycznych przeżyć, będących skutkiem przestępstwa, powinno być informowanie ofiar o ich prawach określonych w niniejszej dyrektywie, tak aby ofiary mogły podejmować decyzje w życzliwym otoczeniu, w którym traktowane są godnie, z szacunkiem i taktownie. Rodzaje wsparcia, które powinny oferować specjalistyczne służby wsparcia, może obejmować zapewnienie schronienia i bezpiecznego zakwaterowania, pilną pomoc medyczną, skierowanie na badania lekarskie i obdukcję w celu uzyskania dowodów w przypadku gwałtu lub napaści na tle seksualnym, krótko- i długoterminowe doradztwo psychologiczne, opiekę pourazową, doradztwo prawne, dostęp do adwokata oraz specyficzne usługi dla dzieci będących bezpośrednio lub pośrednio ofiarami.
- (39) Służby udzielające wsparcia ofiarom nie są zobowiązane do przekazywania rozległej specjalistycznej i profesjonalnej wiedzy. W razie potrzeby służby udzielające wsparcia ofiarom powinny pomóc ofiarom w uzyskaniu dostępnego profesjonalnego wsparcia, na przykład psychologów.
- (40) Chociaż udzielanie wsparcia nie powinno zależeć od tego, czy ofiary zgłosiły zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa właściwemu organowi, takiemu jak policja, to organy te są często najlepiej predestynowane do udzielania ofiarom informacji o możliwościach uzyskania wsparcia. Dlatego też zachęca się państwa członkowskie do ustanowienia odpowiednich warunków umożliwiających kierowanie ofiar do służb udzielających wsparcia ofiarom, w tym przez zapewnienie, by zasady ochrony danych mogły być i były przestrzegane. Należy zapobiegać wielokrotnemu odsyłaniu ofiar.
- (41) Należy uznać, że prawo ofiar do bycia wysłuchanym zostało zapewnione, gdy ofiary mają możliwość złożenia oświadczeń lub wyjaśnień na piśmie.
- (42) Ofiar będących dziećmi nie należy pozbawiać prawa do bycia wysłuchanym w postępowaniu karnym jedynie z uwagi na ich wiek lub fakt, że są dziećmi.
- (43) Prawo do odwołania od decyzji o odmowie ścigania należy rozumieć jako odnoszące się do decyzji podjętych przez prokuratorów i sędziów śledczych lub przez organy ścigania, np. funkcjonariuszy policji, lecz nie do orzeczeń sądów. Odwołanie od decyzji o odmowie ścigania powinno zostać rozpatrzone przez osobę lub organ inne niż te, które podjęły pierwotną decyzję, chyba że pierwotna decyzja o odmowie ścigania została wydana przez organ ścigania najwyższej instancji, od którego decyzji odwołanie nie przysługuje; w takim przypadku odwołanie może rozpatrzyć ten sam organ. Prawo do odwołania od decyzji o odmowie ścigania nie dotyczy specjalnych procedur, takich jak postępowanie wobec posłów lub członków rządu w związku z pełnionymi przez nich oficjalnymi funkcjami.

- (44) Decyzja kończąca postępowanie karne powinna obejmować sytuacje, w których prokurator postanawia o wycofaniu zarzutów lub umorzeniu postępowania.
- (45) Decyzja prokuratora skutkująca rozstrzygnięciem pozasądowym i kończąca w ten sposób postępowanie karne wyłącza prawo ofiary do odwołania od decyzji prokuratora o odmowie ścigania tylko wówczas, gdy rozstrzygnięcie skutkuje upomnieniem lub obowiązkiem.
- (46) Usługi w zakresie sprawiedliwości naprawczej, w tym na przykład mediacja między ofiarą a sprawcą, konferencje grup rodzinnych oraz zgromadzenia wyrokujące, mogą być bardzo korzystne dla ofiary, jednak wymagają gwarancji, aby zapobiec wtórnej i ponownej wiktymizacji, zastraszaniu oraz odwetowi. Dlatego też przy świadczeniu takich usług należy mieć w pierwszym rzędzie na uwadze interes i potrzeby ofiary, naprawienie szkód wyrządzonych ofierze i zapobieżenie dalszym szkodom. Podejmując decyzję, czy dana sprawa będzie przedmiotem usług w zakresie sprawiedliwości naprawczej, oraz przeprowadzając taką czynność, należy uwzględnić takie czynniki jak: charakter i wagę przestępstwa, zakres zaistniałych urazów, powtarzające się naruszenia fizycznej, seksualnej lub psychologicznej integralności ofiary, nierównowaga sił oraz wiek, dojrzałość lub potencjał intelektualny ofiary, mogące ograniczyć lub zmniejszyć zdolność ofiary do podejmowania świadomych wyborów lub przeszkodzić w uzyskaniu przez ofiarę pozytywnych rezultatów. Usługi w zakresie sprawiedliwości naprawczej powinny być zasadniczo poufne, chyba że strony uzgodnią inaczej lub wymaga tego prawo krajowe ze względu na nadrzędny interes publiczny. Czynniki, takie jak groźby lub wszelkie inne formy przemocy zaistniałe podczas takiego postępowania, można uznać za wymagające ujawnienia w interesie publicznym.
- (47) Nie należy oczekiwać od ofiar ponoszenia kosztów swojego udziału w postępowaniu karnym. Państwa członkowskie powinny być zobowiązane do zwrotu wyłącznie niezbędnych kosztów ponoszonych przez ofiarę w związku z ich udziałem w postępowaniu karnym i nie powinny być zobowiązane do zwrotu ofiarom kosztów usług prawnych. Państwa członkowskie powinny mieć możliwość określenia w prawie krajowym warunków zwrotu kosztów, takich jak terminy złożenia wniosku o zwrot kosztów, standardowe stawki kosztów utrzymania i kosztów podróży oraz maksymalne kwoty dzienne z tytułu rekompensaty za utracone zarobki. Prawo do zwrotu kosztów poniesionych w związku z postępowaniem karnym nie powinno dotyczyć sytuacji, gdy ofiara składa zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa. Koszty powinny być zwracane tylko w takim zakresie, w jakim ofiara jest zobowiązana przez właściwe organy do obecności oraz czynnego udziału w postępowaniu karnym lub gdy wymaga się od niej takiego udziału.
- (48) Możliwe do odzyskania mienie, które zostało zajęte w toku postępowania karnego, powinno zostać jak najszybciej zwrócone ofierze przestępstwa, chyba że wyniknęły szczególne okoliczności, takie jak spór dotyczący własności, zakaz posiadania tego mienia lub nielegalny charakter samego mienia. Prawo do zwrotu mienia powinno pozostawać bez uszczerbku dla jego uprawnionego zatrzymania na potrzeby innego postępowania prawnego.
- (49) Prawo do decyzji w sprawie odszkodowania od sprawcy w toku postępowania karnego i odnośną procedurę należy stosować także do osób mających miejsce zamieszkania w państwie członkowskim innym niż państwo członkowskie, w którym popełnione zostało przestępstwo.
- (50) Określony w niniejszej dyrektywie obowiązek przekazywania zawiadomień nie powinien mieć wpływu na uprawnienia państw członkowskich do wszczęcia postępowań i pozostaje bez uszczerbku dla przepisów dotyczących konfliktu jurysdykcji określonych w decyzji ramowej Rady 2009/948/WSiSW z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie zapobiegania konfliktom jurysdykcji w postępowaniu karnym i w sprawie rozstrzygania takich konfliktów⁽¹⁾.
- (51) Jeżeli ofiara opuści terytorium państwa członkowskiego, w którym popełnione zostało przestępstwo, państwo to nie ma już obowiązku zapewnienia jej pomocy, wsparcia ani ochrony, z wyjątkiem pomocy, wsparcia czy ochrony, mających bezpośredni związek z postępowaniem karnym, które państwo to prowadzi w sprawie przedmiotowego przestępstwa, na przykład specjalnych środków ochrony w toku postępowania sądowego. Państwo członkowskie, w którym ofiara ma miejsce zamieszkania, powinno zapewnić pomoc, wsparcie i ochronę, które są niezbędne w celu odzyskania równowagi przez ofiarę.
- (52) Należy udostępnić środki chroniące bezpieczeństwo i godność ofiar oraz członków ich rodzin przed wtórną lub ponowną wiktymizacją, zastraszaniem oraz odwetem, takie jak środki tymczasowe, nakazy ochrony bądź sądowe zakazy lub nakazy powstrzymywania się od określonych czynności.

⁽¹⁾ Dz.U. L 328 z 15.12.2009, s. 42.

- (53) Ryzyko wtórnej i ponownej wiktylizacji, zastraszania oraz odwetu ze strony sprawcy lub będące konsekwencją udziału w postępowaniu karnym należy ograniczyć poprzez prowadzenie postępowań w sposób skoordynowany i taktowny, tak aby ofiary były traktowane z szacunkiem i by mogły nabrać zaufania do danych organów. Kontakty z właściwymi organami powinny być jak najłatwiejsze, przy równoczesnym ograniczeniu niepotrzebnych kontaktów ofiary z tymi organami, przykładowo poprzez utrwalanie audiowizualne przesłuchania oraz umożliwienie wykorzystywania nagrań w postępowaniu sądowym. Specjalistom należy udostępnić jak najszerszy zakres środków, by mogli zapobiegać stresowi u ofiar podczas postępowania sądowego, w szczególności wskutek kontaktu wzrokowego ze sprawcą, jego rodziną, współnikami lub publicznością. W tym celu należy zachęcić państwa członkowskie do wprowadzenia – w szczególności w budynkach sądów i na posterunkach policji – wykonalnych i praktycznych środków umożliwiających zapewnienie w tych obiektach udogodnień, takich jak osobne wejścia i poczekalnie dla ofiar. Ponadto państwa członkowskie powinny, na ile to możliwe, planować postępowania karne tak, by nie dopuścić do kontaktów między ofiarami i członkami ich rodzin a sprawcą, na przykład wzywając ofiarę i sprawcę na rozprawę w różnych terminach.
- (54) Ochrona prywatności ofiary może być jednym z istotnych sposobów zapobiegania wtórnej lub ponownej wiktylizacji, zastraszaniu i odwetowi oraz może zostać zrealizowana poprzez szeroki zakres środków, w tym nieujawnianie informacji dotyczących tożsamości i miejsca pobytu ofiary lub ograniczenie dostępu do takich informacji. Taka ochrona ma szczególne znaczenie w przypadku ofiar, którymi są dzieci i obejmuje nieujawnianie imienia i nazwiska dziecka. W pewnych przypadkach jednak ujawnienie informacji lub nawet jej szerokie rozpowszechnienie może być dla dziecka korzystne, np. gdy dziecko zostało uprowadzone. Środki służące ochronie prywatności i wizerunku ofiar oraz członków ich rodziny powinny zawsze pozostawać w zgodzie z prawem do rzetelnego procesu i wolności wyrażania opinii określonymi odpowiednio w art. 6 i 10 Europejskiej konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.
- (55) Niektóre ofiary są podczas postępowania karnego szczególnie narażone na wtórną i ponowną wiktylizację, zastraszanie oraz odwet ze strony sprawcy. Zagrożenie to może być powiązane z cechami osobowymi ofiary, rodzajem lub charakterem oraz okolicznościami przestępstwa. Skuteczne ustalenie występowania takich zagrożeń jest możliwe wyłącznie na podstawie indywidualnej oceny, przeprowadzanej na jak najwcześniejszym etapie. Taką ocenę należy przeprowadzać w odniesieniu do wszystkich ofiar, tak by określić, czy zagrożone są one wtórną i ponowną wiktylizacją, zastraszaniem oraz odwetem i jakich szczególnych środków ochrony potrzebują.
- (56) Przy indywidualnej ocenie należy uwzględnić takie cechy osobowe ofiary, jak wiek, płeć oraz tożsamość i ekspresja płciowa, pochodzenie etniczne, rasa, religia, orientacja seksualna, stan zdrowia, niepełnosprawność, prawa do pobytu, problemy z komunikacją, związek ze sprawcą lub zależność od niego, doświadczenie przestępstwa w przeszłości. Należy w tym zakresie uwzględnić również rodzaj i charakter oraz okoliczności przestępstwa, na przykład: czy chodzi o przestępstwo z nienawiści, wynikające z uprzedzeń lub dyskryminacji, przemoc seksualną, przemoc w bliskich związkach, przypadki gdy sprawcą była osoba nadużywająca stosunku zależności, czy miejsce zamieszkania ofiary znajduje się na obszarze o dużej przestępczości lub zdominowanym przez gangi lub czy ofiara nie pochodzi z państwa członkowskiego, w którym popełniono przestępstwo.
- (57) Wśród ofiar handlu ludźmi, terroryzmu, przestępczości zorganizowanej, przemocy w bliskich związkach, przemocy seksualnej lub wykorzystywania seksualnego, przemocy na tle płciowym, przestępstwa z nienawiści oraz wśród ofiar będących osobami niepełnosprawnymi lub dziećmi występuje na ogół duża liczba przypadków wtórnej i ponownej wiktylizacji, zastraszania oraz odwetu. Należy szczególnie dokładnie ocenić, czy takie ofiary zagrożone są tego rodzaju wiktylizacją, zastraszaniem oraz odwetem, i należy założyć, że w przypadku tych ofiar szczególne środki ochrony będą przydatne.
- (58) Ofiarom, które zostały uznane za narażone na ponowną i wtórną wiktylizację, zastraszanie oraz odwet, należy zaoferować odpowiednie środki, by chronić je podczas postępowania karnego. Dokładny charakter takich środków należy ustalić w trybie indywidualnej oceny, uwzględniając wolę ofiary. Zakres wszelkich takich środków należy określić bez uszczerbku dla praw do obrony i zgodnie z przepisami o swobodzie sędziowskiej. Obawy i lęki ofiar związane z postępowaniem powinny być kluczowym czynnikiem przy ustalaniu, czy potrzebuje ona określonego szczególnego środka.
- (59) Pilne potrzeby i ograniczenia operacyjne mogą sprawić, że nie będzie możliwe zapewnienie na przykład stałego prowadzenia rozmów z ofiarą przez tego samego funkcjonariusza policji; przykładami takich ograniczeń są choroba czy urlop macierzyński lub rodzicielski. Ponadto pomieszczenia specjalne zaprojektowane do rozmów z ofiarami mogą nie być dostępne ze względu na, na przykład, remonty. Gdy występują takie operacyjne lub praktyczne ograniczenia zapewnienie specjalnych środków przewidzianych po przeprowadzeniu indywidualnej oceny może okazać się niemożliwe w poszczególnych przypadkach.

- (60) W przypadku gdy zgodnie z niniejszą dyrektywą ma być wyznaczony opiekun lub przedstawiciel dziecka, funkcje te mogą być pełnione przez tę samą osobę; może je też pełnić osoba prawna, instytucja lub organ.
- (61) Urzędnicy uczestniczący w postępowaniu karnym, którzy mogą mieć osobisty kontakt z ofiarami, powinni mieć możliwość dostępu do odpowiednich wstępnych i ustawicznych szkoleń i wzięcia w nich udziału, na poziomie odpowiadającym ich kontaktom z ofiarami, aby móc identyfikować ofiary i zajmować się nimi taktownie, z szacunkiem, w sposób profesjonalny i niedyskryminacyjny. Osoby, które mogą uczestniczyć w dokonywaniu indywidualnej oceny służącej ustaleniu szczególnych potrzeb ofiar w zakresie ochrony i określeniu potrzebnych im specjalnych środków ochrony, powinny zostać szczegółowo przeszkolone w zakresie przeprowadzania takiej oceny. Państwa członkowskie powinny zapewnić takie szkolenie dla służb policyjnych i pracowników wymiaru sprawiedliwości. Należy także propagować szkolenia prawników, prokuratorów i sędziów oraz specjalistów udzielających wsparcia ofiarom lub służb świadczących usługi w zakresie sprawiedliwości naprawczej. Wymóg ten powinien obejmować szkolenie dotyczące szczególnych służb udzielających wsparcia ofiarom, do których należy kierować ofiary, lub szkolenie specjalistyczne, gdy praca tych osób skupia się na ofiarach mających szczególne potrzeby, a także szkolenie specjalistyczne z zakresu psychologii. W stosownych przypadkach takie szkolenie powinno uwzględniać aspekt płci. Działania państw członkowskich powinny i być uzupełniane wytycznymi, zaleceniami oraz wymianą najlepszych praktyk zgodnie z harmonogramem budapeszteńskim.
- (62) Państwa członkowskie powinny zachęcać do działania organizacje społeczeństwa obywatelskiego, w tym uznane i aktywne organizacje pozarządowe pracujące z ofiarami przestępstw, a także blisko z tymi organizacjami współpracować, zwłaszcza w ramach inicjatyw służących opracowywaniu strategii, kampanii informacyjnych i uświadamiających, programów badawczych i edukacyjnych oraz szkoleń, jak również w ramach monitorowania i oceny skutków środków służących wspieraniu i ochronie ofiar przestępstw. W celu zapewnienia, by ofiary przestępstw otrzymały w odpowiednim zakresie pomoc, wsparcie i ochronę, konieczna jest skoordynowana praca i zaangażowanie szeregu służb publicznych na wszelkich szczeblach administracji – na szczeblu Unii, krajowym, regionalnym i lokalnym. Ofiary powinny uzyskać pomoc w znalezieniu właściwych organów i zwracaniu się do nich, w celu uniknięcia wielokrotnego odsyłania ofiar. Państwa członkowskie powinny rozważyć stworzenie „pojedynczych punktów dostępu” lub „punktu kompleksowej obsługi”, które zaspokajałyby złożone potrzeby ofiar biorących udział w postępowaniu karnym, w tym potrzebę uzyskania informacji, pomocy, wsparcia, ochrony i odszkodowania.
- (63) W celu zachęcenia do składania zawiadomienia o przestępstwach i ułatwienia tego procesu oraz aby umożliwić ofiarom uniknięcie ponownej wiktyimizacji, konieczne jest udostępnienie ofiarom godnych zaufania usług w zakresie wsparcia oraz zapewnienie, aby właściwe organy były przygotowane, by na zawiadomienia składane przez ofiary reagować z szacunkiem, w sposób taktowny, profesjonalny i niedyskryminacyjny. Dzięki temu poziom zaufania ofiar do systemu sprawiedliwości państw członkowskich w sprawach karnych mógłby wzrosnąć, a liczba niezgłoszonych przestępstw mogłaby się zmniejszyć. Specjaliści, którzy mogą uzyskać od ofiar informacje na temat przestępstw, powinni być odpowiednio przeszkoleni, aby ułatwiać składanie zawiadomienia o przestępstwach; należy też zapewnić środki umożliwiające składanie zawiadomienia o przestępstwach przez strony trzecie, w tym organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Należy umożliwić wykorzystywanie technologii komunikacyjnych, takich jak poczta elektroniczna, nagrania wideo czy elektroniczne formularze zawiadomienia.
- (64) Systematyczne i odpowiednie gromadzenie danych statystycznych jest uznawane za niezbędny element składowy skutecznego opracowywania strategii w obszarze praw określonych w niniejszej dyrektywie. W celu ułatwienia dokonania oceny stosowania niniejszej dyrektywy, państwa członkowskie przekazują Komisji właściwe dane statystyczne na temat stosowania krajowych procedur dotyczących ofiar przestępstw, w tym przynajmniej na temat liczby oraz charakteru zgłoszonych przestępstw oraz, o ile są znane i dostępne, dane na temat liczby ofiar, ich wieku i płci. Odpowiednie dane statystyczne mogą obejmować dane zarejestrowane przez organy sądowe i organy ścigania oraz – w miarę możliwości – dane administracyjne zebrane przez placówki służby zdrowia i opieki społecznej, a także publiczne i pozarządowe organizacje zapewniające ofiarom wsparcie lub usługi w zakresie sprawiedliwości naprawczej oraz inne organizacje pracujące z ofiarami przestępstw. Dane sądowe mogą obejmować informacje na temat zgłoszonych przestępstw, liczby dochodzeń, aktów oskarżenia oraz wyroków skazujących. Dane administracyjne dotyczące usług mogą – w miarę możliwości – obejmować informacje na temat tego, w jaki sposób ofiary korzystają z usług instytucji rządowych oraz publicznych i prywatnych organizacji udzielających wsparcia, takie jak: liczba przypadków kierowania przez policję do służb udzielających wsparcia ofiarom, liczba ofiar, które zwracają się o wsparcie, oraz liczba ofiar, które otrzymują pomoc w formie tego wsparcia lub usług w zakresie sprawiedliwości naprawczej, a także liczba ofiar, które nie otrzymują takiej pomocy.
- (65) Niniejsza dyrektywa służy zmianie i rozszerzeniu przepisów decyzji ramowej 2001/220/WSiSW. Ponieważ zmiany, które mają zostać wprowadzone, są liczne i istotne, w celu zapewnienia przejrzystości wspomnianą decyzję ramową należy zastąpić w całości w odniesieniu do państw członkowskich uczestniczących w przyjęciu niniejszej dyrektywy.

(66) Niniejsza dyrektywa nie narusza praw podstawowych i jest zgodna z zasadami, które zostały uznane w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej. W szczególności zmierza ona do promowania prawa do godności, życia, integralności fizycznej i psychicznej, wolności i bezpieczeństwa, prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, prawa własności, zasady niedyskryminacji, zasady równości kobiet i mężczyzn, praw dzieci, osób starszych i osób niepełnosprawnych, jak również prawa do rzetelnego procesu sądowego.

(67) Ponieważ cel niniejszej dyrektywy, a mianowicie ustanowienie norm minimalnych w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw, nie może zostać osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie na poziomie centralnym ani regionalnym czy lokalnym, natomiast ze względu na rozmiary lub potencjalne skutki możliwe jest lepsze jego osiągnięcie na poziomie Unii, Unia może podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE). Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tego celu.

(68) Dane osobowe przetwarzane w związku z wdrażaniem niniejszej dyrektywy powinny być chronione zgodnie z decyzją ramową Rady 2008/977/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. w sprawie ochrony danych osobowych przetwarzanych w ramach współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych⁽¹⁾ oraz zgodnie z zasadami określonymi w Konwencji o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych, przyjętej przez Radę Europy w dniu 28 stycznia 1981 r. i ratyfikowanej przez wszystkie państwa członkowskie.

(69) Niniejsza dyrektywa nie wpływa na dalej idące przepisy zawarte w innych aktach prawnych Unii, które w sposób bardziej ukierunkowany ujmują kwestię potrzeb szczególnych kategorii ofiar, takich jak ofiary handlu ludźmi oraz dzieci będące ofiarami niegodziwego traktowania w celach seksualnych, wykorzystywania seksualnego oraz pornografii dziecięcej.

(70) Zgodnie z art. 3 Protokołu nr 21 w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, załączonego do TUE i TFUE, Zjednoczone Królestwo i Irlandia powiadomiły o tym, że zamierzają wziąć udział w przyjęciu i stosowaniu niniejszej dyrektywy.

(71) Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu nr 22 w sprawie stanowiska Danii załączonego do TUE i TFUE Dania nie uczestniczy w przyjęciu niniejszej dyrektywy, nie jest nią związana ani jej nie stosuje.

(72) W dniu 17 października 2011 r. Europejski Inspektor Ochrony Danych wydał opinię⁽²⁾ na podstawie art. 41

ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 45/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2000 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych⁽³⁾,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

ROZDZIAŁ 1

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 1

Cele

1. Niniejsza dyrektywa ma na celu zapewnienie, by ofiary przestępstwa otrzymały odpowiednie informacje, wsparcie i ochronę oraz by mogły uczestniczyć w postępowaniu karnym.

Państwa członkowskie zapewniają, by ofiary były uznawane i by traktowano je z szacunkiem, w sposób taktowny, zindywidualizowany, profesjonalny oraz niedyskryminacyjny we wszelkich kontaktach ze służbami wsparcia ofiar lub służbami świadczącymi usługi w zakresie sprawiedliwości naprawczej, lub właściwymi organami działającymi w ramach postępowania karnego. Prawa określone w niniejszej dyrektywie stosuje się do ofiar w sposób niedyskryminacyjny, również niezależnie od ich prawa do pobytu.

2. Przy stosowaniu niniejszej dyrektywy państwa członkowskie zapewniają, by w przypadkach gdy ofiarą jest dziecko, w pierwszym rzędzie brano pod uwagę najlepsze zabezpieczenie jego interesu, który należy ocenić indywidualnie dla każdego przypadku. Pierwszeństwo ma podejście dostosowane do dziecka, uwzględniające wiek dziecka, poziom jego dojrzałości, jego opinie, potrzeby i obawy. Dziecko i osoba sprawująca nad nim władzę rodzicielską lub inny przedstawiciel prawny dziecka, o ile takie osoby istnieją, są informowani o wszelkich środkach lub prawach adresowanych w szczególny sposób do dziecka.

Artykuł 2

Definicje

1. Na użytek niniejszej dyrektywy zastosowanie mają następujące definicje:

a) „ofiara” oznacza:

(i) osobę fizyczną, która doznała szkody, w tym krzywdy fizycznej, psychicznej, moralnej lub emocjonalnej lub straty majątkowej, bezpośrednio spowodowanej przestępstwem;

(ii) członków rodziny osoby, której śmierć była bezpośrednim skutkiem przestępstwa, jeżeli doznali oni szkody w wyniku śmierci tej osoby;

⁽¹⁾ Dz.U. L 350 z 30.12.2008, s. 60.

⁽²⁾ Dz.U. C 35 z 9.2.2012, s. 10.

⁽³⁾ Dz.U. L 8 z 12.1.2001, s. 1.

- b) „członkowie rodziny” oznaczają małżonka, osobę pozostającą z ofiarą, w sposób trwały i ciągły, w bliskim pożyciu we wspólnym gospodarstwie domowym, krewnych w linii prostej, rodzeństwo oraz osoby pozostające na utrzymaniu ofiary;
- c) „dziecko” oznacza każdą osobę w wieku poniżej 18 lat;
- d) „sprawiedliwość naprawcza” oznacza wszelkie procedury, dzięki którym ofiara oraz sprawca mają możliwość, pod warunkiem wyrażenia przez nich na to dobrowolnej zgody, czynnego udziału w rozwiązaniu kwestii będących wynikiem przestępstwa przy pomocy bezstronnej strony trzeciej.

2. Państwa członkowskie mogą ustanowić procedury:

- a) ograniczające liczbę członków rodziny mogących korzystać z praw określonych w niniejszej dyrektywie, z uwzględnieniem okoliczności indywidualnego przypadku; oraz
- b) w odniesieniu do ust. 1 lit. a) ppkt (ii) – służące ustaleniu, którzy członkowie rodziny mają pierwszeństwo w odniesieniu do korzystania z praw określonych w niniejszej dyrektywie.

ROZDZIAŁ 2

UDZIELANIE INFORMACJI I WSPARCIA

Artykuł 3

Prawo do rozumienia i bycia rozumianym

1. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie środki, aby pomóc ofiarom w rozumieniu i byciu rozumianym od momentu pierwszego kontaktu z właściwym organem i podczas jakichkolwiek dalszych niezbędnych kontaktów z nimi w ramach postępowania karnego, również w przypadku udzielania informacji przez te organy.
2. Państwa członkowskie zapewniają, by przekazywanie informacji ofiarom odbywało się z zastosowaniem prostego i przystępnego języka, ustnie lub pisemnie. Przy przekazywaniu informacji uwzględnia się cechy osobowe ofiary, w tym wszelkie rodzaje niepełnosprawności, które mogą mieć wpływ na zdolność ofiary do rozumienia lub bycia rozumianym.
3. O ile nie jest to sprzeczne z interesem ofiary lub nie naruszałoby to przebiegu postępowania, państwa członkowskie zezwalają, by w pierwszym kontakcie z właściwym organem ofiarom towarzyszyła wybrana przez nie osoba, gdy – ze względu na skutki przestępstwa – ofiara wymaga pomocy w rozumieniu lub byciu rozumianą.

Artykuł 4

Prawo do otrzymywania informacji od momentu pierwszego kontaktu z właściwym organem

1. Państwa członkowskie zapewniają, by – od momentu pierwszego kontaktu z właściwym organem i bez zbędnej zwłoki – oferowano ofiarom następujące informacje w prostym i przystępnym języku, celem umożliwienia ofiarom korzystania z praw określonych w niniejszej dyrektywie:

- a) rodzaj dostępnego ofierze wsparcia i od kogo można je uzyskać, w tym w odpowiednich przypadkach podstawowe informacje o dostępie do pomocy medycznej, wszelkiego wsparcia specjalistycznego, w tym wsparcia psychologa, oraz informacje o zakwaterowaniu zastępczym;
- b) procedury dotyczące zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa oraz rola ofiary w takich procedurach;
- c) w jaki sposób oraz na jakich warunkach ofiara może uzyskać ochronę, w tym środki ochrony;
- d) w jaki sposób i na jakich warunkach ofiara może uzyskać poradę prawną, pomoc prawną oraz wszelkie porady innego rodzaju;
- e) w jaki sposób i na jakich warunkach ofiara może uzyskać odszkodowanie;
- f) w jaki sposób i na jakich warunkach ofiara jest uprawniona do tłumaczenia ustnego i pisemnego;
- g) jeżeli ofiara ma miejsce zamieszkania w państwie członkowskim innym niż państwo, w którym popełniono przestępstwo – informacje o wszelkich dostępnych szczególnych środkach, procedurach lub ustaleniach chroniących interes ofiary w państwie członkowskim, w którym ma miejsce pierwszy kontakt z właściwym organem;
- h) dostępne procedury złożenia zawiadomienia w przypadku braku poszanowania praw ofiary przez właściwy organ działający w ramach postępowania karnego;
- i) dane kontaktowe na potrzeby przekazywania informacji o sprawie, która dotyczy ofiary;
- j) dostępne usługi w zakresie sprawiedliwości naprawczej;
- k) w jaki sposób i na jakich warunkach ofiara może uzyskać zwrot kosztów poniesionych w związku z udziałem w postępowaniu karnym.

2. Zakres lub szczegółowość informacji, o których mowa w ust. 1, może być zróżnicowana w zależności od szczególnych potrzeb i osobistych uwarunkowań ofiary oraz od rodzaju i charakteru przestępstwa. Dodatkowe informacje mogą być przekazane także na późniejszym etapie w zależności od potrzeb ofiary oraz znaczenia tych informacji na poszczególnych etapach postępowania.

Artykuł 5

Prawa ofiar w chwili składania zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa

1. Państwa członkowskie zapewniają, by ofiary otrzymywały pisemne potwierdzenie złożenia przez nie formalnego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa we właściwym organie państwa członkowskiego, zawierające podstawowe informacje o zgłoszonym przestępstwie.
2. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom, które pragną złożyć zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa i które nie rozumieją języka, którym posługuje się właściwy organ, lub nie mówią tym językiem, możliwość złożenia zawiadomienia w języku, który ofiara rozumie, lub uzyskanie niezbędnej pomocy językowej.
3. Państwa członkowskie zapewniają, by ofiary, które nie rozumieją języka, którym posługuje się właściwy organ, lub nie mówią tym językiem, na wniosek otrzymały bezpłatnie tłumaczenie w zrozumiałym dla siebie języku pisemnego potwierdzenia złożenia zawiadomienia przewidzianego w ust. 1.

Artykuł 6

Prawo do otrzymania informacji o sprawie

1. Państwa członkowskie zapewniają, by ofiary były bez zbędnej zwłoki powiadamiane o przysługującym im prawie do otrzymania poniższych informacji o postępowaniu karnym wszczętym na skutek zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa na szkodę ofiary oraz by na wniosek otrzymały następujące informacje:
 - a) informacje o decyzjach o zaprzestaniu prowadzenia lub zakończeniu dochodzenia lub o nieściganiu sprawcy;
 - b) informacje o dacie i miejscu rozprawy oraz o rodzaju zarzutów wobec sprawcy.
2. Państwa członkowskie zapewniają, by ofiary – zgodnie z ich rolą w danym systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych – były bez zbędnej zwłoki powiadamiane o przysługującym im prawie do otrzymania poniższych informacji o postępowaniu karnym wszczętym na skutek zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa na szkodę ofiary oraz by na wniosek otrzymały te informacje w formie ustnej lub pisemnej:
 - a) informacje o prawomocnym orzeczeniu wydanym w procesie;
 - b) informacje umożliwiające ofierze zapoznanie się ze stanem postępowania karnego, chyba że w wyjątkowych okolicznościach takie powiadomienie mogłoby zaszkodzić właściwemu rozpatrzeniu sprawy.
3. Informacje przewidziane w ust. 1 lit. a) i w ust. 2 lit. a) obejmują uzasadnienie lub krótkie streszczenie uzasadnienia danej decyzji, z wyjątkiem decyzji wydanych przez ławę przysięgłych lub decyzji, których uzasadnienie jest poufne i zgodnie z prawem krajowym nie jest przedstawiane.

4. Wola ofiar w kwestii otrzymywania lub nieotrzymywania informacji jest wiążąca dla właściwego organu, chyba że informacje te muszą zostać przekazane ze względu na prawo ofiary do czynnego udziału w postępowaniu karnym. Państwa członkowskie umożliwiają ofiarom zmianę swojego wyboru w dowolnym momencie i uwzględniają taką zmianę.

5. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom możliwość uzyskania bez zbędnej zwłoki powiadomienia o tym, że osoba tymczasowo aresztowana, oskarżona lub skazana w związku z przestępstwami jej dotyczącymi została zwolniona lub zbiegła z miejsca zatrzymania. Ponadto państwa członkowskie zapewniają, by ofiary były informowane o wszelkich odpowiednich środkach wydanych w celu ich ochrony w przypadku zwolnienia lub ucieczki sprawcy.

6. Ofiary otrzymują, na wniosek, informacje przewidziane w ust. 5, co najmniej w przypadkach gdy występuje zagrożenie lub stwierdzone ryzyko, że poniosą one szkodę, chyba że istnieje stwierdzone ryzyko, że wskutek takiego powiadomienia szkodę poniesie sprawca.

Artykuł 7

Prawo do tłumaczenia ustnego i pisemnego

1. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom, które nie rozumieją języka danego postępowania karnego lub nie mówią tym językiem, możliwość skorzystania, na wniosek, z bezpłatnego tłumaczenia ustnego – zgodnie z ich rolą w danym systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych – co najmniej podczas wszelkich rozmów z ofiarą lub jej przesłuchań w toku postępowania karnego przed organami dochodzeniowymi lub sądowymi, w tym podczas przesłuchania przez policję, oraz z tłumaczenia ustnego w związku z ich czynnym udziałem w rozprawie sądowej i wszelkich niezbędnych posiedzeniach.
2. Bez uszczerbku dla prawa do obrony i zgodnie z przepisami o swobodzie sędziowskiej, można wykorzystywać technologie komunikacyjne, takie jak wideokonferencje, telefon lub internet, chyba że obecność tłumacza jest konieczna w celu umożliwienia skorzystania przez ofiarę z przysługujących jej praw lub zrozumienia postępowania.
3. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom, które nie rozumieją języka danego postępowania karnego lub nie mówią tym językiem – zgodnie z ich rolą w danym systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych – na wniosek, bezpłatne tłumaczenie pisemne na język, który jest dla nich zrozumiały, informacji niezbędnych do skorzystania przez nie z przysługujących im praw w postępowaniu karnym, w zakresie w jakim informacje te są udostępniane ofierze. Tłumaczenie takich informacji obejmuje co najmniej decyzję kończącą postępowanie karne związane z przestępstwem popełnionym na szkodę ofiary oraz, na wniosek ofiary, uzasadnienie decyzji albo krótkie streszczenie tego uzasadnienia, z wyjątkiem decyzji wydanych przez ławę przysięgłych lub decyzji, których uzasadnienie jest poufne, w których to przypadkach zgodnie z prawem krajowym uzasadnienie nie jest przedstawiane.

4. Państwa członkowskie zapewniają, by ofiary, które są uprawnione do uzyskania informacji o dacie i miejscu rozprawy zgodnie z art. 6 ust. 1 lit. b i które nie rozumieją języka właściwych organów, otrzymały na wniosek tłumaczenie tych informacji, do których uzyskania są uprawnione.

5. Ofiara może złożyć uzasadniony wniosek o uznanie dokumentu za istotny. Nie istnieje wymóg tłumaczenia fragmentów istotnych dokumentów, które nie mają znaczenia dla umożliwienia ofiarom czynnego udziału w postępowaniu karnym.

6. Niezależnie od ust. 1 i 3, zamiast tłumaczenia pisemnego można zapewnić tłumaczenie ustne lub ustne streszczenie istotnych dokumentów, pod warunkiem że takie tłumaczenie ustne lub ustne streszczenie nie wpłyną negatywnie na rzetelność postępowania.

7. Państwa członkowskie zapewniają, by właściwe organy dokonały oceny, czy ofiary potrzebują tłumaczenia ustnego lub pisemnego, przewidzianych w ust. 1 i 3. Ofiary mogą zaskarżyć decyzję o odmowie zapewnienia tłumaczenia ustnego lub pisemnego. Zasady proceduralne dotyczące takiego zaskarżenia określa prawo krajowe.

8. Tłumaczenie ustne i pisemne oraz rozpoznanie skargi na decyzję o odmowie zapewnienia tłumaczenia ustnego lub pisemnego, przewidzianych na podstawie niniejszego artykułu, nie mogą wydłużać w sposób nieuzasadniony postępowania karnego.

Artykuł 8

Prawo do korzystania z usług służb udzielających wsparcia ofiarom

1. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom, stosownie do ich potrzeb, bezpłatny dostęp do poufnych służb udzielających wsparcia ofiarom przed rozpoczęciem postępowania karnego, w jego trakcie i przez odpowiedni czas po jego zakończeniu. Członkowie rodziny mają dostęp do służb udzielających wsparcia ofiarom stosownie do swych potrzeb oraz do stopnia szkody doznanej wskutek przestępstwa popełnionego na szkodę ofiary.

2. Państwa członkowskie ułatwiają kierowanie ofiar do służb udzielających wsparcia ofiarom przez właściwy organ, który przyjął zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa, lub przez inne odpowiednie podmioty.

3. Państwa członkowskie podejmują środki, by utworzyć bezpłatne i poufne specjalistyczne służby wsparcia jako uzupeł-

nienie lub integralną część ogólnych służb udzielających wsparcia ofiarom lub by umożliwić organizacjom udzielającym wsparcia ofiarom wystąpienie do istniejących wyspecjalizowanych podmiotów udzielających takiego specjalistycznego wsparcia. Ofiary, stosownie do ich szczególnych potrzeb, mają dostęp do takich służb, a członkowie rodziny mają dostęp stosownie do ich szczególnych potrzeb i do stopnia szkody doznanej wskutek przestępstwa popełnionego na szkodę ofiary.

4. Służby udzielające wsparcia ofiarom i wszelkie specjalistyczne służby wsparcia można utworzyć jako organizacje publiczne lub pozarządowe i mogą one mieć charakter zawodowy lub społeczny.

5. Państwa członkowskie zapewniają, by dostęp do służb udzielających wsparcia ofiarom nie był uzależniony od złożenia przez ofiarę oficjalnego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa właściwemu organowi.

Artykuł 9

Wsparcie ze strony służb udzielających wsparcia ofiarom

1. Służby udzielające wsparcia ofiarom, o których mowa w art. 8 ust. 1, zapewniają co najmniej:

- a) informacje, doradztwo i wsparcie dotyczące praw ofiar, w tym w zakresie korzystania z krajowych systemów odszkodowań za szkody poniesione wskutek przestępstwa, oraz dotyczące roli ofiar w postępowaniu karnym, także w zakresie przygotowania do udziału w procesie sądowym;
- b) informacje o wszelkich istniejących specjalistycznych służbach wsparcia lub bezpośrednio kierowanie do tych służb;
- c) wsparcie emocjonalne oraz, gdy jest dostępne, wsparcie psychologiczne;
- d) doradztwo dotyczące kwestii finansowych i praktycznych będących skutkiem przestępstwa;
- e) doradztwo dotyczące zagrożenia wtórną i ponowną wiktylizacją, zastraszeniem oraz odwetem i sposobów zapobiegania tym zjawiskom – o ile takie doradztwo nie jest zapewniane przez inne służby publiczne lub prywatne.

2. Państwa członkowskie zachęcają służby udzielające wsparcia ofiarom, by zwracały szczególną uwagę zwłaszcza na szczególne potrzeby ofiar, które doznały znacznej szkody ze względu na powagę przestępstwa.

3. O ile nie jest to zapewniane przez inne służby publiczne lub prywatne, specjalistyczne służby wsparcia, o których mowa w art. 8 ust. 3, przygotowują i zapewniają co najmniej:

- a) schroniska lub inne odpowiednie zakwaterowanie zastępcze dla ofiar potrzebujących bezpiecznego miejsca ze względu na bezpośrednie ryzyko wtórnej i ponownej wiktymizacji, zastraszania oraz odwetu;
- b) ukierunkowane i zintegrowane wsparcie ofiar o szczególnych potrzebach, takich jak ofiary przemocy seksualnej, ofiary przemocy na tle płciowym i ofiary przemocy w bliskich związkach, w tym wsparcie i doradztwo w związku z traumatycznymi przeżyciami.

ROZDZIAŁ 3

UDZIAŁ W POSTĘPOWANIU KARNYM

Artykuł 10

Prawo do bycia wysłuchanym

1. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom możliwość bycia wysłuchanymi podczas postępowania karnego i możliwość przedstawiania dowodów. Gdy przesłuchiwanie ma być dziecko będące ofiarą, uwzględnia się odpowiednio jego wiek i dojrzałość.

2. Zasady proceduralne zapewniania ofiarom możliwości bycia wysłuchanym podczas postępowania karnego i możliwości zgłaszania dowodów określa prawo krajowe.

Artykuł 11

Prawa w przypadku decyzji o odmowie ścigania

1. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom, zgodnie z ich rolą w danym systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, prawo odwołania od decyzji o odmowie ścigania. Zasady proceduralne dotyczące takiego odwołania określa prawo krajowe.

2. Gdy zgodnie z prawem krajowym rola ofiary w danym systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych zostanie ustalona dopiero po tym, jak zostanie podjęta decyzja o ściganiu sprawcy, państwa członkowskie zapewniają, by przynajmniej ofiary poważnych przestępstw miały prawo do złożenia odwołania od decyzji o odmowie ścigania. Zasady proceduralne takiego odwołania określa prawo krajowe.

3. Państwa członkowskie zapewniają, by ofiary były bez zbędnej zwłoki powiadamiane o przysługującym im prawie do otrzymania informacji wystarczających do podjęcia decyzji o tym, czy złożyć odwołanie od decyzji o odmowie ścigania, oraz by na wniosek takie informacje otrzymały.

4. W przypadku gdy pierwotna decyzja o odmowie ścigania jest podjęta przez organ ścigania najwyższej instancji, którego decyzja zgodnie z prawem krajowym nie podlega zaskarżeniu, ten sam organ może rozpatrzyć odwołanie.

5. Ust. 1, 3 i 4 nie mają zastosowania do decyzji prokuratora o odmowie ścigania, jeżeli taka decyzja skutkuje rozstrzygnięciem pozasądowym, w zakresie w jakim prawo krajowe przewiduje taką możliwość.

Artykuł 12

Prawo do gwarancji w ramach usług w zakresie sprawiedliwości naprawczej

1. W celu zabezpieczenia ofiary przed wtórną i ponowną wiktymizacją, zastraszaniem oraz odwetem państwa członkowskie podejmują środki, które mają być stosowane podczas świadczenia usług w zakresie sprawiedliwości naprawczej. Takie środki zapewniają ofiarom, które decydują się na korzystanie z usług w zakresie sprawiedliwości naprawczej, dostęp do bezpiecznych i zadowalających usług w zakresie sprawiedliwości naprawczej, z zastrzeżeniem co najmniej następujących warunków:

- a) usługi w zakresie sprawiedliwości naprawczej stosuje się tylko wtedy, gdy leżą w interesie ofiary, biorąc pod uwagę względy bezpieczeństwa, i opierają się one na dobrowolnej i świadomej zgodzie wyrażonej przez ofiarę, którą to zgodę można w każdej chwili wycofać;
- b) przed wyrażeniem zgody na uczestnictwo w procesie sprawiedliwości naprawczej ofiara otrzymuje pełne i obiektywne informacje na temat tego procesu i jego potencjalnych rezultatów, jak również informacje o trybie nadzoru nad realizacją jakiegokolwiek ugody;
- c) sprawca musiał wcześniej potwierdzić podstawowe fakty związane ze sprawą;
- d) każda ugoda jest wynikiem dobrowolnego porozumienia i może być uwzględniona we wszelkich dalszych postępowaniach karnych;
- e) rozmowy prowadzone w ramach czynności sprawiedliwości naprawczej, które nie są prowadzone publicznie, mają charakter poufny i nie są następnie ujawniane, chyba że strony wyrażą na to zgodę lub wymaga tego prawo krajowe ze względu na nadrzędny interes publiczny.

2. Państwa członkowskie ułatwiają kierowanie spraw, w odpowiednich przypadkach, do służb świadczących usługi w zakresie sprawiedliwości naprawczej, również poprzez ustanowienie procedur lub wytycznych dotyczących warunków takiego kierowania.

Artykuł 13

Prawo do pomocy prawnej

Państwa członkowskie zapewniają ofiarom dostęp do pomocy prawnej, jeżeli ofiary mają status strony w postępowaniu karnym. Warunki lub zasady proceduralne dostępu ofiar do pomocy prawnej określa prawo krajowe.

Artykuł 14

Prawo do zwrotu kosztów

Państwa członkowskie przyznają ofiarom uczestniczącym w postępowaniu karnym możliwość uzyskania zwrotu kosztów poniesionych w związku z czynnym udziałem w postępowaniu karnym, zgodnie z ich rolą w danym systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych. Warunki lub zasady proceduralne uzyskania przez ofiary zwrotu kosztów określa prawo krajowe.

Artykuł 15

Prawo do zwrotu mienia

Państwa członkowskie zapewniają na podstawie decyzji właściwego organu niezwłoczny zwrot ofiarom możliwego do odzyskania mienia zajętego w toku postępowania karnego, chyba że jest ono niezbędne do celów postępowania karnego. Warunki lub zasady proceduralne zwrotu takiego mienia ofiarom określa prawo krajowe.

Artykuł 16

Prawo do decyzji w sprawie odszkodowania od sprawcy w toku postępowania karnego

1. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom w toku postępowania karnego prawo do uzyskania w rozsądnym terminie decyzji w sprawie odszkodowania od sprawcy, z wyjątkiem sytuacji, w których prawo krajowe przewiduje, że taka decyzja podejmowana jest w drodze innego postępowania prawnego.

2. Państwa członkowskie promują środki mające zachęcić sprawców do przekazywania ofiarom odpowiedniego odszkodowania.

Artykuł 17

Prawa ofiar mających miejsce zamieszkania w innym państwie członkowskim

1. Państwa członkowskie zapewniają swoim właściwym organom możliwość podjęcia odpowiednich środków w celu zminimalizowania trudności napotykaných w sytuacjach, gdy ofiara ma miejsce zamieszkania w państwie członkowskim innym niż to, w którym popełniono przestępstwo, w szczególności w odniesieniu do organizacji postępowania. W tym celu organy państwa członkowskiego, w którym popełniono przestępstwo, są w szczególności przygotowane na:

- a) odebranie zeznania od ofiary bezpośrednio w następstwie złożenia właściwemu organowi zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa;
- b) skorzystanie w możliwym zakresie z przepisów dotyczących wideokonferencji oraz konferencji telefonicznych, określonych w Konwencji o wzajemnej pomocy w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej z dnia 29 maja 2000 r.⁽¹⁾, w celu wysłuchania ofiar zamieszkałych za granicą.

⁽¹⁾ Dz.U. C 197 z 12.7.2000, s. 3.

2. Państwa członkowskie zapewniają, by ofiary przestępstwa w państwach członkowskich innych niż to, w którym mają miejsce zamieszkania, miały możliwość złożenia zawiadomienia właściwym organom państwa członkowskiego zamieszkania, jeżeli nie mogą tego uczynić w państwie członkowskim, w którym popełniono przestępstwo, lub – w przypadku poważnego przestępstwa określonego w prawie krajowym tego państwa członkowskiego – jeżeli nie chcą tego zrobić.

3. Państwa członkowskie zapewniają bezzwłoczne przekazanie zawiadomienia przez właściwy organ, w którym ofiara je złożyła, do właściwego organu państwa członkowskiego, w którym przestępstwo zostało popełnione, jeżeli postępowanie nie zostało wszczęte przez państwo członkowskie, w którym złożono zawiadomienie.

ROZDZIAŁ 4

OCHRONA OFIAR ORAZ UZNANIE OFIAR O SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH W ZAKRESIE OCHRONY

Artykuł 18

Prawo do ochrony

Bez uszczerbku dla prawa do obrony państwa członkowskie zapewniają dostępność środków służących ochronie ofiar i członków ich rodzin przed wtórną i ponowną wiktymizacją, zastraszaniem oraz odwetem – w tym także środków przeciwko ryzyku szkód, emocjonalnych lub psychologicznych – oraz służących ochronie godności ofiar podczas przesłuchania lub składania zeznań. W razie konieczności środki takie obejmują także procedury fizycznej ochrony ofiar i członków ich rodzin przewidziane w prawie krajowym.

Artykuł 19

Prawo ofiary do unikania kontaktu ze sprawcą

1. Państwa członkowskie ustanawiają warunki niezbędne do zapewnienia możliwości uniknięcia kontaktu między ofiarami i, w razie konieczności, członkami ich rodzin a sprawcą w pomieszczeniach, gdzie prowadzone jest postępowanie karne, chyba że ze względu na dobro postępowania taki kontakt jest wymagany.

2. Państwa członkowskie zapewniają, by nowe pomieszczenia sądowe miały osobne poczekalnie dla ofiar.

Artykuł 20

Prawo do ochrony ofiar w trakcie postępowania przygotowawczego

Bez uszczerbku dla praw do obrony i zgodnie z przepisami o swobodzie sędziowskiej, państwa członkowskie zapewniają, by podczas postępowania przygotowawczego:

- a) przesłuchania ofiar zostały przeprowadzone bez nieuzasadnionej zwłoki po złożeniu właściwemu organowi zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa;
- b) liczba przesłuchań była jak najbardziej ograniczona i by były one przeprowadzane tylko w tych przypadkach, gdy jest to absolutnie niezbędne do celów postępowania przygotowawczego;

- c) ofiarom towarzyszyć mógł przedstawiciel prawny lub wybrana przez nie osoba, o ile nie podjęto uzasadnionej decyzji wykluczającej taką możliwość;
- d) badania lekarskie ograniczały się do minimum i były przeprowadzane jedynie w przypadkach, gdy jest to absolutnie niezbędne dla celów postępowania karnego.

Artykuł 21

Prawo do ochrony prywatności

1. Państwa członkowskie zapewniają, by właściwe organy mogły przyjmować podczas postępowania karnego odpowiednie środki w celu ochrony prywatności, w tym ochrony cech osobowych ofiary uwzględnianych w indywidualnej ocenie przewidzianej w art. 22 oraz wizerunku ofiar i członków ich rodzin. Ponadto państwa członkowskie zapewniają, by właściwe organy mogły podejmować wszelkie zgodne z prawem środki w celu zapobieżenia publicznemu rozpowszechnianiu wszelkich informacji, które mogłyby prowadzić do zidentyfikowania dziecka będącego ofiarą.

2. W celu ochrony prywatności, integralności osobistej i danych osobowych ofiar państwa członkowskie, z poszanowaniem wolności wypowiedzi i informacji oraz wolności i pluralizmu mediów, zachęcają media do przyjmowania środków samoregulacyjnych.

Artykuł 22

Indywidualna ocena służąca ustaleniu szczególnych potrzeb ofiar w zakresie ochrony

1. Państwa członkowskie zapewniają, by ofiary poddano na czas indywidualnej oceny, zgodnie z procedurami krajowymi, w celu ustalenia szczególnych potrzeb w zakresie ochrony i określenia, czy i w jakim zakresie skorzystałyby w trakcie postępowania karnego ze specjalnych środków przewidzianych w art. 23 i 24, ze względu na ich szczególne narażenie na wtórną i ponowną wiktymizację, zastraszanie oraz odwet.

2. Indywidualna ocena uwzględnia w szczególności:

- a) cechy osobowe ofiary;
- b) rodzaj lub charakter przestępstwa; oraz
- c) okoliczności przestępstwa.

3. W ramach indywidualnej oceny szczególną uwagę zwraca się na ofiary, które doznały znacznej szkody ze względu na powagę przestępstwa, ofiary przestępstw popełnionych z powodu uprzedzeń lub dyskryminacji – co mogło być w szczególności powiązane z ich cechami osobowymi – oraz ofiary, których szczególne narażenie jest skutkiem związku ze sprawcą lub zależności od niego. W tym zakresie należy

uwzględnić ofiary terroryzmu, przestępczości zorganizowanej, handlu ludźmi, przemocy na tle płciowym, przemocy w bliskich związkach, przemocy seksualnej lub wykorzystywania seksualnego lub przestępstw z nienawiści oraz ofiary będące osobami niepełnosprawnymi.

4. Do celów niniejszej dyrektywy zakłada się, że dzieci będące ofiarami mają szczególne potrzeby w zakresie ochrony, gdyż narażone są na wtórną i ponowną wiktymizację, zastraszanie oraz odwet. W celu określenia, czy i w jakim stopniu korzystałyby one ze środków specjalnych przewidzianych w art. 23 i 24, dzieci będące ofiarami poddawane są indywidualnej ocenie przewidzianej w ust. 1 niniejszego artykułu.

5. Zakres indywidualnej oceny może być dostosowany odpowiednio do wagi przestępstwa oraz stopnia widocznej szkody, którą poniosła ofiara.

6. Przy dokonywaniu indywidualnej oceny ściśle angażuje się ofiary i uwzględnia się ich wolę, w tym życzenie niekorzystania przez nie ze środków specjalnych przewidzianych w art. 23 i 24.

7. Jeżeli elementy stanowiące podstawę indywidualnej oceny uległy znacznej zmianie, państwa członkowskie zapewniają, by była ona aktualizowana w toku całego postępowania karnego.

Artykuł 23

Prawo do ochrony ofiar o szczególnych potrzebach w zakresie ochrony podczas postępowania karnego

1. Bez uszczerbku dla praw do obrony i zgodnie z przepisami o swobodzie sędziowskiej, państwa członkowskie zapewniają, by ofiary o szczególnych potrzebach w zakresie ochrony korzystające ze szczególnych środków ustalonych w rezultacie indywidualnej oceny przewidzianej w art. 22 ust. 1 mogły korzystać ze środków przewidzianych w ust. 2 i 3 niniejszego artykułu. Nie zapewnia się środka specjalnego wynikającego z indywidualnej oceny, jeżeli uniemożliwiają to ograniczenia operacyjne lub praktyczne lub gdy istnieje pilna potrzeba przesłuchania ofiary, a jej nieprzesłuchanie mogłoby wyrządzić szkodę ofierze lub innej osobie lub mogłoby stanowić uszczerbek dla przebiegu postępowania.

2. Ofiarom o szczególnych potrzebach w zakresie ochrony określonym zgodnie z art. 22 ust. 1 udostępnia się podczas postępowania przygotowawczego następujące środki:

- a) przesłuchania ofiar odbywają się w zaprojektowanych lub przystosowanych do tego celu pomieszczeniach;
- b) przesłuchania ofiar są prowadzone przez lub z udziałem specjalistów, odpowiednio przeszkolonych do tego celu;

- c) wszelkie przesłuchania ofiar są prowadzone przez te same osoby, chyba że jest to sprzeczne z właściwym funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości;
- d) wszelkie przesłuchania ofiar przemocy seksualnej, przemocy na tle płciowym lub przemocy w bliskich związkach – jeżeli nie są prowadzone przez prokuratora ani sędziego – prowadzą osoby tej samej płci co ofiara, o ile takie jest życzenie ofiary i o ile nie stanowi to uszczerbku dla przebiegu postępowania karnego.

3. Ofiarom o szczególnych potrzebach w zakresie ochrony określonym zgodnie z art. 22 ust. 1 udostępnia się podczas postępowania sądowego:

- a) środki zapewniające unikanie kontaktu wzrokowego między ofiarami a sprawcami, również w trakcie składania zeznań, dzięki zastosowaniu odpowiednich środków, w tym technologii komunikacyjnych;
- b) środki służące temu, by ofiara mogła zostać przesłuchana pod jej nieobecność na sali sądowej, w szczególności dzięki wykorzystaniu odpowiednich technologii komunikacyjnych;
- c) środki pozwalające uniknąć zbędnych pytań dotyczących życia prywatnego ofiary, niezwiązanych z przestępstwem; oraz
- d) środki umożliwiające przeprowadzenie przesłuchania bez obecności publiczności.

Artykuł 24

Prawo do ochrony dzieci będących ofiarami podczas postępowania karnego

1. Jeżeli ofiarą jest dziecko, państwa członkowskie – w uzupełnieniu środków przewidzianych w art. 23 – zapewniają, by:
- a) w toku postępowania przygotowawczego wszystkie przesłuchania dziecka będącego ofiarą mogły być utrwalane audiowizualnie, a te utrwalone audiowizualnie przesłuchania mogły zostać wykorzystane jako dowód w postępowaniu karnym;
- b) w toku postępowania przygotowawczego i postępowania sądowego, zgodnie z rolą ofiar w danym systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, właściwe organy wyznaczają specjalnego przedstawiciela dla dziecka będącego ofiarą, jeżeli – zgodnie z prawem krajowym – osoby, które sprawują władzę rodzicielską, nie mogą reprezentować dziecka będącego ofiarą ze względu na konflikt interesów między nimi a ofiarą lub jeżeli dziecko będące ofiarą nie ma opieki albo jest odłączone od rodziny;
- c) w przypadku gdy dziecko będące ofiarą ma prawo do doradztwa prawnego, ma ono prawo do własnego

doradztwa prawnego i zastępstwa procesowego, we własnym imieniu, w postępowaniach, w których istnieje lub może zaistnieć konflikt interesów między dzieckiem będącym ofiarą a osobami sprawującymi władzę rodzicielską.

Przepisy dotyczące procedury utrwalania audiowizualnego, o którym mowa w akapicie pierwszym lit. a), oraz korzystanie z niego określa prawo krajowe.

2. W przypadku gdy niemożliwe jest ustalenie wieku ofiary, a istnieją powody, by sądzić, że ofiarą jest dziecko, ofiarę tę do celów niniejszej dyrektywy uznaje się za dziecko.

ROZDZIAŁ 5

PRZEPISY RÓŻNE

Artykuł 25

Szkolenie specjalistów

1. Państwa członkowskie zapewniają, by urzędnicy, którzy mogą mieć kontakt z ofiarami, tacy jak funkcjonariusze policji i pracownicy sądu, przeszli zarówno ogólne, jak i specjalistyczne szkolenie na poziomie odpowiadającym ich kontaktom z ofiarami, mające uświadomić im potrzeby ofiar oraz nauczyć ich traktowania ofiar z szacunkiem oraz w sposób bezstronny, i profesjonalny.

2. Bez uszczerbku dla niezawisłości sądów oraz różnic w organizacji wymiaru sprawiedliwości w całej Unii, państwa członkowskie wymagają, by osoby odpowiedzialne za szkolenie sędziów i prokuratorów uczestniczących w postępowaniu karnym udostępniały zarówno ogólne, jak i specjalistyczne szkolenia pozwalające sędziom i prokuratorom lepiej zrozumieć potrzeby ofiar.

3. Z należyтым uwzględnieniem niezależności zawodów prawniczych, państwa członkowskie zalecają, by osoby odpowiedzialne za szkolenie prawników udostępniały zarówno ogólne, jak i specjalistyczne szkolenia pozwalające prawnikom lepiej zrozumieć potrzeby ofiar.

4. Poprzez swoje służby publiczne lub finansowanie organizacji wsparcia dla ofiar państwa członkowskie popierają inicjatywy, które umożliwiają osobom zapewniającym ofiarom wsparcie oraz usługi sprawiedliwości naprawczej odpowiednie szkolenie na poziomie odpowiadającym ich kontaktom z ofiarami oraz przestrzeganie norm zawodowych w celu zagwarantowania świadczenia tych usług z szacunkiem oraz w sposób bezstronny i profesjonalny.

5. Stosownie do odpowiednich obowiązków oraz rodzaju i poziomu kontaktów danego specjalisty z ofiarami, szkolenie służy temu, by specjalista był w stanie rozpoznać ofiary oraz traktować je z szacunkiem i w sposób profesjonalny i niedyskryminacyjny.

Artykuł 26

Współpraca i koordynacja usług

1. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania, aby ułatwić współpracę między państwami członkowskimi na rzecz poprawy możliwości korzystania przez ofiary ze swoich praw określonych w niniejszej dyrektywie oraz w prawie krajowym. Taka współpraca ma na celu co najmniej:

- a) wymianę najlepszych praktyk;
- b) konsultację w poszczególnych sprawach; oraz
- c) pomoc dla europejskich sieci pracujących nad kwestiami bezpośrednio dotyczącymi praw ofiar.

2. Państwa członkowskie podejmują odpowiednie działania, prowadzone między innymi przez internet, służące zwiększeniu świadomości na temat praw określonych w niniejszej dyrektywie, zmniejszeniu zagrożenia wiktymizacją oraz zminimalizowaniu negatywnego wpływu przestępstwa oraz ryzyka wtórnej i ponownej wiktymizacji, zastraszania oraz odwetu, w szczególności przez ukierunkowanie tych działań na grupy ryzyka, takie jak dzieci, ofiary przemocy na tle płciowym oraz przemocy w bliskich związkach. Takie działania mogą obejmować kampanie informacyjne i uświadamiające oraz programy badawcze i edukacyjne, prowadzone w stosownych przypadkach we współpracy z odpowiednimi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i innymi podmiotami.

ROZDZIAŁ 6

PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 27

Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy w terminie do dnia 16 listopada 2015 r.

2. Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia są określane przez państwa członkowskie.

Artykuł 28

Dostarczanie danych i statystyk

Państwa członkowskie w terminie do dnia 16 listopada 2017 r., a następnie co trzy lata przekazują Komisji dostępne dane poka-

zuające, w jaki sposób ofiary korzystały ze swoich praw przewidzianych w niniejszej dyrektywie.

Artykuł 29

Sprawozdanie

Przed dniem 16 listopada 2017 r. Komisja przedłoży Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie oceniające, w jakim stopniu państwa członkowskie podjęły środki niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy, w tym opis działań podjętych na mocy art. 8, 9 i 23; sprawozdaniu w razie potrzeby towarzyszą wnioski ustawodawcze.

Artykuł 30

Zastąpienie decyzji ramowej 2001/220/WSiSW

Niniejszym zastępuje się decyzję ramową 2001/220/WSiSW w odniesieniu do państw członkowskich uczestniczących w przyjęciu niniejszej dyrektywy, bez uszczerbku dla zobowiązań państw członkowskich dotyczących terminu transpozycji do prawa krajowego.

W odniesieniu do państw członkowskich uczestniczących w przyjęciu niniejszej dyrektywy odesłania do tej decyzji ramowej traktuje się jako odesłania do niniejszej dyrektywy.

Artykuł 31

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie następnego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 32

Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich zgodnie z Traktatami.

Sporządzono w Strasburgu dnia 25 października 2012 r.

W imieniu Parlamentu
Europejskiego

M. SCHULZ
Przewodniczący

W imieniu Rady

A. D. MAVROYIANNIS
Przewodniczący

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 2012/30/UE**z dnia 25 października 2012 r.**

w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 54 akapit drugi Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w celu uzyskania ich równoważności, dla ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich w zakresie tworzenia spółki akcyjnej, jak również utrzymania i zmian jej kapitału

(wersja przekształcona)**(Tekst mający znaczenie dla EOG)**

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 50 ust. 1 i ust. 2 lit. g),

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽¹⁾,stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą ⁽²⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

(2) Koordynacja przewidziana w art. 50 ust. 2 lit. g) Traktatu oraz w programie ogólnym mającym na celu zniesienie ograniczeń w swobodzie przedsiębiorczości, zapoczątkowana przez pierwszą dyrektywę Rady 68/151/EWG z dnia 9 marca 1968 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 58 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności w całej Wspólnocie, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich ⁽³⁾ ma szczególną wagę w odniesieniu do spółek akcyjnych, ponieważ działalność tych spółek dominuje w gospodarce państw członkowskich oraz wykracza często poza ich terytorium.

(3) Dla zapewnienia równoważnej ochrony minimalnej, zarówno dla akcjonariuszy, jak i dla wierzycieli spółek akcyjnych, koordynacja przepisów prawa krajowego dotyczących ich tworzenia, jak również utrzymania, podwyższenia i obniżenia ich kapitału jest szczególnie istotna.

(4) W Unii statut lub akt założycielski spółki akcyjnej musi umożliwiać każdemu zainteresowanemu zapoznanie się z podstawowymi danymi spółki, w tym z dokładną strukturą jej kapitału.

(1) Druga dyrektywa Rady 77/91/EWG z dnia 13 grudnia 1976 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 54 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla ochrony interesów zarówno wspólników, jak i osób trzecich w zakresie tworzenia spółki akcyjnej, jak również utrzymania i zmian jej kapitału ⁽³⁾ została kilkakrotnie znacząco zmieniona ⁽⁴⁾. Ze względu na konieczność dalszych zmian, dla zachowania przejrzystości należy ją przekształcić.

(5) Przepisy unijne są konieczne w celu utrzymania kapitału, stanowiącego zabezpieczenie wierzycieli, w szczególności wprowadzając zakaz jego obniżania przez dokonywanie nienależnych wypłat na rzecz akcjonariuszy oraz ograniczając prawo nabywania własnych akcji przez spółkę.

(6) Ograniczenia w zakresie nabywania własnych akcji przez spółkę powinny mieć zastosowanie nie tylko do transakcji dokonywanych przez samą spółkę, ale również do operacji dokonywanych przez każdą osobę działającą we własnym imieniu, ale na rzecz spółki.

⁽¹⁾ Dz.U. C 132 z 3.5.2011, s. 113.

⁽²⁾ Stanowisko Parlamentu Europejskiego z dnia 15 listopada 2011 r. (dotychczas nieopublikowane w Dzienniku Urzędowym) oraz decyzja Rady z dnia 10 października 2012 r.

⁽³⁾ Dz.U. L 26 z 31.1.1977, s. 1. Uwaga: tytuł dyrektywy 77/91/EWG został dostosowany w taki sposób, aby uwzględnić zmianę numeracji artykułów Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, zgodnie z art. 5 Traktatu z Lizbony; pierwotnie w tytule zawarte było odwołanie do art. 58 akapit drugi Traktatu.

⁽⁴⁾ Zob. załącznik II część A.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 65 z 14.3.1968, s. 8.

- (7) W celu zapobiegania posługiwaniu się przez spółkę akcyjną, dla realizacji nabywania własnych akcji przy braku poszanowania przewidzianych w takich transakcjach ograniczeń, inną spółką, w której pierwsza wymieniona spółka dysponuje większością głosów lub możliwością wywierania dominującego wpływu, należy rozszerzyć uregulowania obowiązujące w przypadku nabywania przez spółkę swoich własnych akcji na najważniejsze i najczęściej występujące przypadki nabywania akcji przez wyżej wspomnianą inną spółkę. Należy rozszerzyć te uregulowania na operacje subskrypcji akcji spółek akcyjnych.
- (8) W celu zapobiegania obchodzeniu przepisów niniejszej dyrektywy, należy objąć uregulowaniami, o których mowa w motywie 7, spółki objęte przepisami dyrektywy 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 16 września 2009 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie są wymagane w państwach członkowskich od spółek w rozumieniu art. 54 akapit drugi Traktatu, w celu uzyskania ich równoważności, dla zapewnienia ochrony interesów zarówno współników, jak i osób trzecich⁽¹⁾, jak również spółki podlegające prawu krajów trzecich mające porównywalną strukturę prawną.
- (9) W przypadku gdy relacje między spółką akcyjną i inną spółką, o której mowa w motywie 7, mają charakter jedynie pośredni, należy zmniejszyć wymagania mające zastosowanie w przypadku gdy relacja ta ma charakter bezpośredni, dopuszczając zawieszenie prawa głosu jako minimalny środek pozwalający osiągnąć cele niniejszej dyrektywy.
- (10) Ponadto uzasadnione jest wyłączenie sytuacji, w których specyficzny charakter danego rodzaju działalności zawodowej wyklucza zagrożenie dla realizacji celów niniejszej dyrektywy.
- (11) Uwzględniając cele określone w art. 50 ust. 2 lit. g) Traktatu, niezbędne jest, aby przepisy państw członkowskich dotyczące podwyższania i obniżania kapitału zapewniały przestrzeganie i zharmonizowanie zasad równego traktowania akcjonariuszy mających tę samą pozycję oraz zapewniało ochronę wierzycieli, których roszczenia powstały przed podjęciem decyzji o obniżeniu kapitału.
- (12) W celu wzmocnienia ujednoliconej ochrony wierzycieli we wszystkich państwach członkowskich wierzyciele powinni mieć możliwość, pod pewnymi warunkami, skorzystania z postępowania sądowego lub administracyjnego, w przypadku gdy ich wierzytelności są zagrożone w konsekwencji obniżenia kapitału spółki akcyjnej.
- (13) Aby zapobiegać nadużyciom na rynku, państwa członkowskie powinny uwzględnić, do celów wykonania niniejszej dyrektywy, przepisy dyrektywy 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie wykorzystywania poufnych informacji i manipulacji na rynku (nadużyć na rynku)⁽²⁾, rozporządzenia Komisji (WE) nr 2273/2003 z dnia 22 grudnia 2003 r. wykonującego dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do zwolnień dla programów odkupu i stabilizacji instrumentów finansowych⁽³⁾ oraz dyrektywy Komisji 2004/72/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. wykonującej dyrektywę 2003/6/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w zakresie dopuszczalnych praktyk rynkowych, definicji informacji wewnętrznej w odniesieniu do towarowych instrumentów pochodnych, sporządzania list osób mających dostęp do informacji wewnętrznych, powiadamiania o transakcjach związanych z zarządem oraz powiadamiania o podejrzanych transakcjach⁽⁴⁾.
- (14) W świetle wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 6 maja 2008 r. w sprawie C-133/06 *Parlament przeciwko Radzie*⁽⁵⁾ uznaje się za konieczne prerogatywowanie art. 6 ust. 3 dyrektywy 77/91/EWG w celu usunięcia istniejącej wtórnej podstawy prawnej oraz wprowadzenia przepisu o zbadaniu oraz, w razie potrzeby, o korekcie kwoty, o której mowa w ust. 1 tego artykułu, zarówno przez Parlament Europejski, jak i Radę.
- (15) Niniejsza dyrektywa nie powinna naruszać obowiązków państw członkowskich odnoszących się do terminów transpozycji do prawa krajowego i stosowania dyrektyw określonych w załączniku II, część B,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1

1. Instrumenty koordynacyjne określone przez niniejszą dyrektywę mają zastosowanie do przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich odnoszących się do form spółek wymienionych w załączniku I.

Nazwa każdej z form spółek wymienionych w załączniku I zawiera oznaczenie odróżniające tę spółkę od innych form spółek lub jest połączona z takim oznaczeniem.

⁽¹⁾ Dz.U. L 258 z 1.10.2009, s. 11. Uwaga: tytuł dyrektywy 2009/101/WE został dostosowany w taki sposób, aby uwzględnić zmianę numeracji artykułów Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, zgodnie z art. 5 Traktatu z Lizbony; pierwotnie w tytule zawarte było odesłanie do art. 48 akapit drugi Traktatu.

⁽²⁾ Dz.U. L 96 z 12.4.2003, s. 16.

⁽³⁾ Dz.U. L 336 z 23.12.2003, s. 33.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 162 z 30.4.2004, s. 70.

⁽⁵⁾ Zb. Orz. 2008, s. I-3189.

2. Państwa członkowskie mogą zdecydować o niestosowaniu niniejszej dyrektywy do spółek inwestycyjnych o zmiennym kapitale oraz do spółdzielni utworzonych jako jedna z form spółek wymienionych w załączniku I. Jeżeli państwa członkowskie korzystają z tej możliwości, ustanawiają wymóg wprowadzenia oznaczeń „spółka inwestycyjna o zmiennym kapitale” lub „spółdzielnia” we wszystkich dokumentach określonych w art. 5 dyrektywy 2009/101/WE.

Wyrazy „spółka inwestycyjna o zmiennym kapitale” w rozumieniu niniejszej dyrektywy oznaczają tylko te spółki:

- których wyłącznym przedmiotem działalności jest inwestowanie własnych funduszy w różnego rodzaju akcje, udziały, nieruchomości lub inne aktywa, mając jedynie na celu rozłożenie ryzyka inwestycyjnego oraz zapewnienie akcjonariuszom korzyści wynikających z zarządzania ich aktywami,
- których akcje oferowane są w drodze publicznej subskrypcji, oraz
- których statut zastrzega, że w granicach kapitału minimalnego i maksymalnego, mogą w każdej chwili wyemitować, umorzyć lub odsprzedać swoje akcje.

Artykuł 2

Statut lub akt założycielski spółki zawiera co najmniej następujące informacje:

- a) forma i nazwa spółki;
- b) przedmiot działalności spółki;
- c) jeżeli spółka nie ma kapitału autoryzowanego, wysokość kapitału subskrybowanego;
- d) jeśli spółka ma autoryzowany kapitał, kwotę tego kapitału oraz kwotę subskrybowanego kapitału w momencie utworzenia spółki lub w momencie otrzymania pozwolenia na rozpoczęcie działalności, oraz podczas każdej późniejszej zmiany autoryzowanego kapitału, bez uszczerbku dla art. 2 lit. e) dyrektywy 2009/101/WE;

e) w zakresie w jakim nie zostały prawnie uregulowane, zasady dotyczące liczby i sposobu powoływania członków organów odpowiedzialnych za reprezentowanie spółki wobec osób trzecich, administrowanie, zarządzanie, nadzór lub kontrolę nad spółką, jak również podziału kompetencji pomiędzy te organy;

f) czas trwania spółki, chyba że jest nieoznaczony.

Artykuł 3

Co najmniej następujące informacje muszą być zawarte w statucie spółki, akcie założycielskim lub odrębnym dokumencie ogłoszonym zgodnie z procedurą ustanowioną przez przepisy każdego z państw członkowskich zgodnie z art. 3 dyrektywy 2009/101/WE:

- a) statutowa siedziba;
- b) wartość nominalna akcji subskrybowanych oraz – co najmniej raz do roku – liczba tych akcji;
- c) liczba akcji subskrybowanych bez określania wartości nominalnej, jeżeli emisja takich akcji jest dopuszczalna na mocy prawa krajowego;
- d) o ile ma to miejsce, szczególne warunki ograniczające przeniesienie akcji;
- e) w przypadku gdy istnieje kilka rodzajów akcji, informacje, o których mowa w lit. b), c) i d), dla każdej z nich oraz prawa związane z akcjami każdego rodzaju;
- f) charakter akcji: imienny czy na okaziciela, jeżeli prawo krajowe przewiduje oba rodzaje, oraz wszelkie uregulowania odnoszące się do zamiany tych akcji, chyba że przepisy wyraźnie określają postępowanie w takich przypadkach;
- g) kwotę kapitału subskrybowanego wpłaconego w chwili utworzenia spółki lub w chwili uzyskania przez nią zezwolenia na rozpoczęcie działalności;
- h) nominalną wartość akcji lub w przypadku braku wartości nominalnej liczbę akcji wyemitowanych w zamian za wkład niepieniężny, jak również przedmiot tego wkładu i nazwisko osoby go wnoszącej;

- i) tożsamość osób fizycznych lub prawnych lub spółek, które podpisały lub w imieniu których podpisano statut lub akt założycielski, a jeśli utworzenie spółki nie jest jednocześnie, tożsamość osób fizycznych lub prawnych lub spółek, które podpisały lub w imieniu których zostały podpisane projekty statutu lub aktu założycielskiego;
- j) wysokość całkowitą lub przynajmniej przybliżoną wszystkich kosztów poniesionych lub obciążających spółkę w związku z jej utworzeniem i, o ile ma to miejsce, przed uzyskaniem zezwolenia na rozpoczęcie działalności; oraz
- k) wszelkie szczególne korzyści przyznane w toku tworzenia spółki lub do momentu uzyskania zezwolenia na rozpoczęcie działalności, osobom uczestniczącym w jej tworzeniu lub w działaniach prowadzących do uzyskania zezwolenia.

Artykuł 4

1. W przypadku gdy przepisy państwa członkowskiego przewidują, że spółka nie może rozpocząć działalności bez zezwolenia, wprowadza ono również przepisy dotyczące odpowiedzialności za zobowiązania zaciągnięte w imieniu spółki lub na jej rachunek w okresie poprzedzającym udzielenie zezwolenia na prowadzenie działalności lub odmowę jego udzielenia.

2. Ust. 1 nie ma zastosowania do zobowiązań wynikających z umów zawartych przez spółkę pod warunkiem uzyskania zezwolenia na rozpoczęcie działalności.

Artykuł 5

1. W przypadku gdy przepisy państwa członkowskiego wymagają, aby spółka była utworzona przez więcej niż jednego wspólnika, fakt posiadania wszystkich akcji przez jedną osobę lub spadek liczby wspólników poniżej dopuszczalnego prawem minimum po utworzeniu spółki nie powodują jej samoczynnego rozwiązania.

2. Jeżeli w przypadkach, o których mowa w ust. 1, przepisy państwa członkowskiego dopuszczają rozwiązanie spółki na podstawie orzeczenia sądu, właściwy sąd musi mieć możliwość wyznaczenia spółce odpowiedniego terminu na uregulowanie tych nieprawidłowości.

3. W przypadku orzeczenia rozwiązania spółki, o którym mowa w ust. 2, spółka zostaje postawiona w stan likwidacji.

Artykuł 6

1. Dla zarejestrowania spółki lub uzyskania przez nią zezwolenia na rozpoczęcie działalności, przepisy państw członkowskich muszą przewidywać, że subskrybowany kapitał minimalny nie może być ustalony w wysokości mniejszej niż 25 000 EUR.

2. Co pięć lat Parlament Europejski i Rada, stanowiąc na wniosek Komisji zgodnie z art. 50 ust. 1 i 2 lit. g) Traktatu, badają oraz, jeżeli jest to konieczne, korygują kwotę wymienioną w ust. 1 wyrażoną w euro, biorąc pod uwagę rozwój gospodarczy i pieniężny w Unii oraz tendencje zmierzające do umożliwienia jedynie dużym i średnim przedsiębiorstwom przyjmowania jednej z form spółek wymienionych w załączniku I.

Artykuł 7

W skład subskrybowanego kapitału mogą wchodzić jedynie aktywa dające się wycenić. Jednakże do aktywów tych nie zalicza się zobowiązania do wykonania pracy lub świadczenia usług.

Artykuł 8

Akcje nie mogą być emitowane po cenie niższej niż ich nominalna wartość lub, w przypadku braku wartości nominalnej, poniżej ich wartości księgowej.

Jednakże państwa członkowskie mogą zezwolić osobom, które zawodowo zajmują się lokowaniem akcji, na zapłatę ceny niższej od całkowitej ceny emisyjnej akcji subskrybowanych podczas tej procedury.

Artykuł 9

Akcje emitowane w zamian za wkłady muszą zostać pokryte w momencie utworzenia spółki lub w chwili uzyskania przez nią zezwolenia na podjęcie działalności, w stopniu nie niższym niż 25 % ich wartości nominalnej lub, w przypadku braku wartości nominalnej, ich wartości księgowej.

Jednakże w przypadku gdy akcje emitowane są w zamian za wkłady niepieniężne w chwili rejestracji spółki lub uzyskania zezwolenia na podjęcie działalności, muszą one zostać całkowicie pokryte w terminie pięciu lat od chwili jej rejestracji lub uzyskania przez nią zezwolenia na podjęcie działalności.

Artykuł 10

1. Wszelkie wkłady niepieniężne stanowią przedmiot sprawozdania sporządzonego przed rejestracją spółki lub otrzymaniem zezwolenia na podjęcie działalności przez jednego lub kilku niezależnych biegłych rewidentów wyznaczonych lub upoważnionych przez organ administracyjny lub sądowy. Zgodnie z przepisami każdego z państw członkowskich takimi biegłymi rewidentami mogą być osoby fizyczne, osoby prawne lub spółki.

2. Sprawozdanie biegłych rewidentów, o którym mowa w ust. 1, zawiera co najmniej opis każdego z wkładów, jak również zastosowanej metody wyceny, oraz wskazują, czy wartość ustalona przy przyjętej metodzie odpowiada co najmniej liczbie i wartości nominalnej, lub, w przypadku braku wartości nominalnej, wartości księgowej i, o ile ma to miejsce, nadwyżki emisyjnej akcji przeznaczonych do emisji w zamian za te wkłady.

3. Sprawozdanie biegłych rewidentów ogłasza się w sposób określony przepisami każdego z państw członkowskich, zgodnie z art. 3 dyrektywy 2009/101/WE.

4. Państwa członkowskie mogą zdecydować o niestosowaniu niniejszego artykułu w przypadku gdy 90 % wartości nominalnej lub, w razie jej braku, 90 % wartości księgowej wszystkich akcji jest wyemitowanych w zamian za wkłady niepieniężne wniesione przez jedną lub więcej spółek oraz w przypadku gdy zostaną spełnione następujące warunki:

- a) w odniesieniu do spółki, do której wnoszone są wkłady, osoby, o których mowa w art. 3 lit. i), uzgodniły, że rezygnują ze sporządzenia sprawozdania biegłych rewidentów;
- b) uzgodnienie takie zostało ogłoszone zgodnie z ust. 3;
- c) spółki wnoszące takie wkłady dysponują rezerwami, na których wypłaty przepisy lub statut nie pozwalają i których wysokość jest co najmniej równa wartości nominalnej lub, w razie jej braku, wartości księgowej akcji wyemitowanych w zamian za wkłady inne niż pieniężne;
- d) spółki wnoszące wkłady udzielają gwarancji aż do wysokości wskazanej w lit. c) za długi spółki, do której wniesiono wkłady, o ile długi powstały pomiędzy chwilą wyemitowania akcji w zamian za wkłady niepieniężne a upływem jednego roku od ogłoszenia rocznych sprawozdań finansowych tej spółki odnoszących się do roku obrotowego, w czasie którego wkłady zostały wniesione; jakiegokolwiek zbycie tych akcji w tym okresie jest zakazane;
- e) gwarancja, o której mowa w lit. d), została ogłoszona zgodnie z ust. 3; oraz

f) spółki wnoszące te wkłady umieszczają w rezerwie kwotę równą wartości wskazanej w lit. c), która może być wypłacona dopiero po upływie trzech lat od momentu ogłoszenia rocznych sprawozdań finansowych spółki, do której wkłady zostały wniesione a odnoszących się do roku obrotowego, podczas którego wkłady zostały wniesione lub, o ile ma to miejsce, od późniejszego momentu kiedy wszystkie roszczenia objęte gwarancją, o której mowa w lit. d), i przedstawione we wskazanym tam okresie zostaną zaspokojone.

5. Państwa członkowskie mogą zdecydować o niestosowaniu niniejszego artykułu w przypadku tworzenia nowej spółki przez połączenie lub podział, jeśli sporządzono sprawozdanie jednego lub więcej niezależnych biegłych w sprawie projektu warunków połączenia lub podziału.

W przypadku gdy państwa członkowskie zdecydowały o stosowaniu niniejszego artykułu w przypadkach, o których mowa w akapicie pierwszym, mogą postanowić, aby sprawozdanie przewidziane w niniejszym artykule i sprawozdanie jednego lub kilku niezależnych biegłych rewidentów w sprawie projektu warunków połączenia lub podziału mogły być sporządzone przez tego samego biegłego rewidenta lub tych samych biegłych rewidentów.

Artykuł 11

1. Państwa członkowskie mogą zdecydować o niestosowaniu art. 10 ust. 1, 2 i 3 niniejszej dyrektywy w przypadku, gdy na podstawie decyzji organu administrującego lub zarządzającego przedmiotem wkładu niepieniężnego są zbywalne papiery wartościowe zdefiniowane w art. 4 ust. 1 pkt 18 dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych⁽¹⁾ lub instrumenty rynku pieniężnego zdefiniowane w art. 4 ust. 1 pkt 19 tej dyrektywy, a wartość tych papierów wartościowych lub instrumentów rynku pieniężnego jest obliczana według średniej ceny ważonej, po której były one przedmiotem obrotu na jednym lub kilku rynkach regulowanych zdefiniowanych w art. 4 ust. 1 pkt 14 tej dyrektywy w odpowiednio długim okresie, który zostanie określony w prawie krajowym, poprzedzającym datę faktycznego wniesienia odpowiedniego niepieniężnego.

Jednakże w przypadku gdy na cenę tę wpłynęły wyjątkowe okoliczności, które znacząco zmieniłyby wartość aktywów w dacie ich faktycznego wniesienia, w tym również w przypadkach, gdy rynek takich zbywalnych papierów wartościowych lub instrumentów rynku pieniężnego stracił płynność, dokonuje się ponownej wyceny z inicjatywy i na odpowiedzialność organu administrującego lub zarządzającego.

⁽¹⁾ Dz.U. L 145 z 30.4.2004, s. 1.

Do celów takiej ponownej wyceny stosuje się art. 10 ust. 1, 2 i 3.

2. Państwa członkowskie mogą zdecydować o niestosowaniu art. 10 ust. 1, 2 i 3 w przypadku, gdy na podstawie decyzji organu administrującego lub zarządzającego przedmiotem wkładu niepieniężnego są aktywa inne niż zbywalne papiery wartościowe i instrumenty rynku pieniężnego, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, w stosunku do których uprawniony niezależny biegły rewident wydał już opinię na temat ich wartości godziwej i kiedy spełnione są następujące warunki:

- a) wartość godziwa jest ustalana na dzień przypadający nie wcześniej niż 6 miesięcy przed datą faktycznego wniesienia wkładu; oraz
- b) wycena została przeprowadzona zgodnie z ogólnie przyjętymi standardami i zasadami wyceny obowiązującymi w państwie członkowskim, stosowanymi w odniesieniu do rodzaju aktywów mających stanowić przedmiot wkładu.

W przypadku wystąpienia nowych okoliczności kwalifikujących, które zasadniczo zmieniłyby wartość godziwą aktywów w dacie ich faktycznego wniesienia, dokonuje się ponownej wyceny z inicjatywy i na odpowiedzialność organu administrującego lub zarządzającego.

Do celów takiej ponownej wyceny stosuje się art. 10 ust. 1, 2 i 3.

W przypadku braku takiej ponownej wyceny, jeden lub większa liczba akcjonariuszy, posiadających łączny udział wynoszący przynajmniej 5 % subskrybowanego kapitału spółki w dniu podjęcia decyzji o podwyższeniu kapitału, może zażądać przeprowadzenia wyceny przez niezależnego biegłego rewidenta; w tym przypadku stosuje się art. 10 ust. 1, 2 i 3.

Taki akcjonariusz lub akcjonariusze mogą złożyć wniosek aż do dnia faktycznego wniesienia wkładu, pod warunkiem że w dniu złożenia takiego wniosku posiadają oni nadal, tak jak w dniu podjęcia decyzji o podwyższeniu kapitału, łączny udział wynoszący przynajmniej 5 % subskrybowanego kapitału spółki.

3. Państwa członkowskie mogą zdecydować o niestosowaniu art. 10 ust. 1, 2 i 3 w przypadku, gdy na podstawie decyzji organu administrującego lub zarządzającego przedmiotem wkładu innego niż pieniężny są aktywa inne niż zbywalne papiery wartościowe i instrumenty rynku pieniężnego, o których mowa w ust. 1 niniejszego artykułu, których wartość godziwa wynika z wartości poszczególnych aktywów, określonej w spra-

wozdaniu finansowym za poprzedni rok obrotowy, pod warunkiem że sprawozdanie finansowe zostało poddane kontroli zgodnie z dyrektywą 2006/43/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie ustawowych badań rocznych sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych ⁽¹⁾.

Ust. 2 akapity od drugiego do piątego niniejszego artykułu stosuje się odpowiednio.

Artykuł 12

1. W przypadku gdy wkład niepieniężny, o którym mowa w art. 11, zostaje wniesiony bez sprawozdania biegłego rewidenta, o którym mowa w art. 10 ust. 1, 2 i 3, oprócz wymogów określonych w art. 3 lit. h) i w terminie jednego miesiąca od daty faktycznego wniesienia wkładu, ogłasza się oświadczenie zawierające następujące informacje:

- a) opis wkładu niepieniężnego;
- b) jego wartość, źródło tej wyceny oraz, w stosownych przypadkach, metodę wyceny;
- c) oświadczenie, czy uzyskana wartość odpowiada przynajmniej liczbie, wartości nominalnej lub, w przypadku braku wartości nominalnej, wartości księgowej oraz, w stosownych przypadkach, nadwyżce emisyjnej akcji przeznaczonych do emisji w zamian za taki wkład; oraz
- d) oświadczenie o braku nowych okoliczności kwalifikujących w odniesieniu do pierwotnej wyceny.

Ogłoszenia dokonuje się w sposób określony w przepisach każdego z państw członkowskich zgodnie z art. 3 dyrektywy 2009/101/WE.

2. W przypadku gdy proponuje się wniesienie wkładu niepieniężnego bez sprawozdania biegłego rewidenta, o którym mowa w art. 10 ust. 1, 2 i 3, w odniesieniu do proponowanego podwyższenia kapitału, które ma zostać dokonane zgodnie z art. 29 ust. 2, publikuje się ogłoszenie zawierające datę podjęcia decyzji o podwyższeniu i informacje wymienione w ust. 1 niniejszego artykułu, w sposób określony w przepisach każdego z państw członkowskich zgodnie z art. 3 dyrektywy 2009/101/WE, przed faktycznym wniesieniem aktywów w formie wkładu niepieniężnego. W tym przypadku oświadczenie zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu ogranicza się do stwierdzenia, że od dnia opublikowania powyższego ogłoszenia nie wystąpiły żadne nowe okoliczności kwalifikujące.

⁽¹⁾ Dz.U. L 157 z 9.6.2006, s. 87.

3. Każde z państw członkowskich zapewnia odpowiednie gwarancje zapewniające zgodność z procedurą określoną w art. 11 oraz w niniejszym artykule, w przypadku gdy wkład niepieniężny jest wnoszony bez sprawozdania biegłego rewidenta, o którym mowa w art. 10 ust. 1, 2 i 3.

Artykuł 13

1. Nabycie przez spółkę jakiegokolwiek aktywu należącego do osoby lub spółki, o których mowa w art. 3 lit. i), za równowartość co najmniej jednej dziesiątej kapitału subskrybowanego, jest przedmiotem badania i ogłoszenia w sposób przewidziany w art. 10 ust. 1, 2 i 3 oraz wymaga zatwierdzenia przez walne zgromadzenie, o ile to nabycie nastąpiło przed upływem okresu, przewidzianego przez prawo krajowe, wynoszącego co najmniej dwa lata, licząc od momentu rejestracji spółki lub uzyskania przez nią zezwolenia na podjęcie działalności.

Art. 11 i 12 stosuje się odpowiednio.

Państwa członkowskie mogą również wymagać stosowania tych przepisów, o ile te aktywa należą do akcjonariusza lub jakiegokolwiek innej osoby.

2. Ust. 1 nie ma zastosowania do nabycia dokonywanego w ramach bieżącej działalności spółki, do nabycia z inicjatywy lub pod nadzorem organu administracyjnego lub sądowego ani do nabycia dokonywanego na giełdzie papierów wartościowych.

Artykuł 14

Z zastrzeżeniem przepisów dotyczących obniżenia kapitału subskrybowanego, akcjonariusze nie mogą być zwolnieni z obowiązku wniesienia wkładów.

Artykuł 15

Do momentu późniejszej koordynacji przepisów krajowych, państwa członkowskie podejmą niezbędne środki, aby zapewnić co najmniej gwarancje tożsame z tymi przewidzianymi w art. 2–4 na wypadek przekształcenia spółki w innego rodzaju w spółkę akcyjną.

Artykuł 16

Art. 2–15 nie naruszają przepisów przewidzianych przez państwa członkowskie w zakresie kompetencji i procedury odnoszących się do zmian statutu lub aktu założycielskiego.

Artykuł 17

1. Z wyjątkiem przypadku obniżenia kapitału subskrybowanego, nie mogą być dokonywane wypłaty na rzecz akcjonariuszy, jeżeli w dacie zamknięcia ostatniego roku obrotowego aktywa netto wynikające z rocznego sprawozdania finansowego spółki są lub stałyby się w następstwie takich wypłat niższe od wysokości kapitału subskrybowanego powiększonego o rezerwy, których prawo lub statut nie pozwalają wypłacać.

2. Wysokość kapitału subskrybowanego, o którym mowa w ust. 1, jest pomniejszona o wysokość kapitału subskrybowanego, co do którego spółka nie wezwała do zapłaty, o ile ten ostatni nie jest zaksięgowany w bilansie po stronie aktywów.

3. Wysokość wypłat dokonanych na rzecz akcjonariuszy nie może przekraczać zysku za ostatni rok obrotowy powiększonego o zysk przeniesiony, jak również o wypłaty z rezerw utworzonych w tym celu i pomniejszonego o przeniesione straty, jak również o kwoty umieszczone w rezerwie zgodnie z prawem lub statutem.

4. Termin „wypłata” użyty w ust. 1 i 3 obejmuje w szczególności wypłatę dywidend i odsetek od akcji.

5. Jeżeli przepisy państwa członkowskiego dopuszczają wypłatę zaliczek na poczet dywidend, zastosowanie mają przy najmniej następujące warunki:

- a) sporządzono wyciągi ze stanu konta wskazujące na to, że fundusze przeznaczone do wypłaty są wystarczające;
- b) kwoty do wypłaty nie mogą przekraczać zysku całkowitego uzyskanego od końca ostatniego roku obrotowego, za który sporządzono roczne sprawozdanie finansowe, powiększonego o zyski przeniesione, jak również o wypłaty z rezerw utworzonych w tym celu oraz pomniejszone o straty poniesione, a także o kwoty umieszczone w rezerwie zgodnie z wymogami prawa lub statutu.

6. Ust. 1–5 nie naruszają regulacji państw członkowskich odnoszących się do podwyższenia kapitału subskrybowanego przez kapitalizację rezerw.

7. Przepisy państwa członkowskiego mogą przewidywać odstępstwa od ust. 1 w przypadku spółek inwestycyjnych o stałym kapitale.

Termin „spółka inwestycyjna o kapitale stałym” w rozumieniu niniejszego ustępu oznacza wyłącznie takie spółki:

- a) których wyłącznym przedmiotem działalności jest lokowanie ich funduszy w różnego rodzaju akcjach, udziałach, nieruchomościach i innych aktywach jedynie w celu rozłożenia ryzyka inwestycyjnego i zapewnienie akcjonariuszom korzyści wynikających z zarządzania ich aktywami; oraz
- b) które organizują publiczną subskrypcję swoich własnych akcji.

W zakresie, w jakim państwa członkowskie korzystają z tej możliwości:

- a) nakładają na takie spółki obowiązek umieszczenia oznaczenia „spółka inwestycyjna” na wszystkich dokumentach, o których mowa w art. 5 dyrektywy 2009/101/WE;
- b) zakazują każdej spółce tego rodzaju, której aktywa netto są niższe od wysokości określonej w ust. 1, dokonywania wypłat na rzecz akcjonariuszy, jeżeli w dniu zamknięcia ostatniego roku obrotowego całkowita wartość aktywów spółki wynikająca z rocznego sprawozdania finansowego jest lub stałaby się w następstwie takiej wypłaty 1,5 raza niższa od całkowitej wysokości zadłużenia spółki względem wierzycieli, jaka wynika z rocznego sprawozdania finansowego; oraz
- c) nakładają na każdą taką spółkę, która dokonuje wypłaty i której aktywa netto są niższe od kwoty określonej w ust. 1, obowiązek załączenia o tym odpowiedniej wzmianki w rocznym sprawozdaniu finansowym.

Artykuł 18

Wszelkie wypłaty dokonane z naruszeniem art. 17 muszą być zwrócone przez akcjonariuszy, którzy je otrzymali, jeżeli spółka wykaze, że akcjonariusze ci wiedzieli o nieprawidłowości wypłat dokonanych na ich rzecz lub powinni byli o nich wiedzieć biorąc pod uwagę okoliczności.

Artykuł 19

1. W przypadku poważnej straty w kapitale subskrybowanym zwołuje się walne zgromadzenie w terminie przewidzianym w przepisach państw członkowskich w celu zbadania, czy zachodzą przesłanki rozwiązania spółki lub istnieje konieczność przyjęcia innego właściwego rozwiązania.

2. Wysokość straty uznawanej za poważną w rozumieniu ust. 1 nie może być określona przez przepisy państw członkowskich na więcej niż połowę kapitału subskrybowanego.

Artykuł 20

1. Akcje spółki nie mogą być obejmowane przez nią samą.
2. Jeżeli akcje spółki zostały objęte przez osobę działającą we własnym imieniu, lecz na rachunek spółki, subskrybenta traktuje się jako działającego na własny rachunek.
3. Osoby lub spółki, o których mowa w art. 3 lit. i), lub, w wypadku podwyższenia kapitału subskrybowanego, członkowie organu administrującego lub zarządzającego, są zobowiązani do spłaty akcji objętych z naruszeniem niniejszego artykułu.

Jednakże przepisy państwa członkowskiego mogą przewidzieć, że każda taka osoba może zwolnić się z tego obowiązku wykazując brak po swojej stronie jakiegokolwiek winy.

Artykuł 21

1. Bez uszczerbku dla zasady równego traktowania wszystkich akcjonariuszy będących w takiej samej sytuacji oraz dla dyrektywy 2003/6/WE, państwa członkowskie mogą zezwolić spółce na nabywanie własnych akcji przez nią samą albo za pośrednictwem osoby działającej we własnym imieniu, ale na rachunek tej spółki. W zakresie, w jakim nabycie takie jest dozwolone, państwa członkowskie zezwalają na jego dokonanie z zastrzeżeniem następujących warunków:

- a) upoważnienie jest udzielane przez walne zgromadzenie, które określa warunki i zasady takiego nabycia, a w szczególności maksymalną liczbę akcji do nabycia, okres, na który zostaje udzielone upoważnienie, którego maksymalną długość określa prawo krajowe, przy czym nie może ona jednak przekraczać 5 lat, oraz, w przypadku odpłatnego nabycia, maksymalną i minimalną wysokość zapłaty. Członkowie organu administrującego lub zarządzającego upewnijają się, że w momencie dokonywania każdego nabycia objętego upoważnieniem zachowane są warunki, o których mowa w lit. b) i c);
- b) nabycia, łącznie z akcjami uprzednio nabytymi przez spółkę i będącymi w jej posiadaniu oraz akcjami nabytymi przez osobę działającą we własnym imieniu, ale na rachunek spółki, nie mogą powodować obniżenia aktywów netto poniżej kwoty, o której mowa w art. 17 ust. 1 i 2; oraz
- c) transakcja może obejmować wyłącznie akcje w pełni opłacone.

Ponadto państwa członkowskie mogą również poddać nabycie w rozumieniu akapitu pierwszego któremukolwiek z następujących warunków:

- a) wartość nominalna lub, w przypadku jej braku, wartość księgowa nabytych akcji, w tym akcji nabytych uprzednio przez spółkę i będących w jej posiadaniu oraz akcji nabytych przez osobę działającą we własnym imieniu, ale na rachunek spółki, nie może przekroczyć wysokości, która zostanie określona przez państwa członkowskie; wysokość ta nie może być niższa niż 10 % subskrybowanego kapitału;
- b) uprawnienie spółki do nabycia własnych akcji w rozumieniu akapitu pierwszego, maksymalna liczba akcji do nabycia, okres obowiązywania uprawnienia oraz maksymalna lub minimalna wysokość zapłaty są określone w statucie lub akcie założycielskim spółki;
- c) spółka wypełnia określone obowiązki sprawozdawcze i informacyjne;
- d) od niektórych spółek, określonych przez państwa członkowskie, można żądać umorzenia nabytych akcji, pod warunkiem że kwota równa wartości nominalnej umorzonych akcji zostanie włączona do rezerwy, która nie może być przeznaczona do podziału między akcjonariuszy, z wyjątkiem obniżenia kapitału subskrybowanego; rezerwa ta może być wykorzystana wyłącznie w celu podwyższenia kapitału subskrybowanego w drodze kapitalizacji rezerw; oraz
- e) nabycie akcji pozostaje bez uszczerbku dla zaspokojenia roszczeń wierzycieli.

2. Przepisy państwa członkowskiego mogą przewidywać odstępstwa od stosowania ust. 1 lit. a) zdanie pierwsze w przypadku gdy nabycie własnych akcji niezbędne jest dla uniknięcia przez spółkę poważnej i bezpośredniej szkody. W tym przypadku, najbliższe walne zgromadzenie musi zostać poinformowane przez organ administrujący lub zarządzający o przyczynach i charakterze dokonanego nabycia, liczbie i wartości nominalnej lub, w razie braku wartości nominalnej, wartości księgowej nabytych akcji, wielkości kapitału subskrybowanego przez nie reprezentowanego, jak również o wartości wypłat w zamian za te akcje.

3. Państwa członkowskie mogą zdecydować o niestosowaniu ust. 1 lit. a) zdanie pierwsze do nabycia akcji przez samą spółkę albo przez osobę działającą we własnym imieniu, ale na rachunek tej spółki, w celu rozdzielenia pomiędzy pracownikami tej spółki lub pracownikami spółki z nią związanej. Rozdział takich akcji musi zostać przeprowadzony w ciągu 12 miesięcy od momentu nabycia tych akcji.

Artykuł 22

1. Państwa członkowskie mogą zdecydować o niestosowaniu art. 21:

- a) do akcji nabytych w wykonaniu decyzji o obniżeniu kapitału lub w przypadkach, o których mowa w art. 43;
- b) do akcji nabytych w wyniku ogólnego przeniesienia aktywów;
- c) do akcji całkowicie pokrytych nabytych nieodpłatnie lub nabytych przez banki lub inne instytucje finansowe z tytułu prowizji od nabycia;
- d) do akcji nabytych w wykonaniu obowiązków prawnych lub w wyniku orzeczenia sądowego mającego na celu ochronę akcjonariuszy mniejszościowych, w szczególności w przypadku łączenia się, zmiany przedmiotu lub formy spółki, przeniesienia statutowej siedziby spółki za granicę lub wprowadzenie ograniczeń w przenoszeniu udziałów;
- e) do akcji nabytych od akcjonariusza w przypadku braku pokrycia;
- f) do akcji nabytych w celu przyznania akcjonariuszom mniejszościowym odszkodowania w spółkach powiązanych;
- g) do akcji całkowicie pokrytych, nabytych w wyniku orzeczenia sądu w celu zaspokojenia wierzytelności spółki wobec właściciela tych akcji; oraz
- h) do akcji całkowicie pokrytych wyemitowanych przez spółkę inwestycyjną o stałym kapitale w rozumieniu art. 17 ust. 7 akapit drugi i nabytych na żądanie inwestorów przez tę spółkę lub przez spółkę z nią powiązaną. Art. 17 ust. 7 akapit trzeci lit. a) ma zastosowanie. Nabycia te nie mogą prowadzić do obniżenia aktywów netto poniżej wysokości kapitału subskrybowanego, powiększonego o rezerwy, co do których prawo ustanawia zakaz wypłat.

2. Akcje nabyte w przypadkach wymienionych w ust. 1 lit. b)–g) muszą jednakże zostać zbyte w terminie nie dłuższym niż 3 lata od momentu ich nabycia, chyba że wartość nominalna lub, w razie braku wartości nominalnej, wartość księgowa nabytych akcji, włączając w to akcje, które spółka może nabyć za pośrednictwem osoby działającej we własnym imieniu, lecz na rachunek spółki, nie przekracza 10 % kapitału subskrybowanego.

3. W przypadku braku ich zbycia w terminie określonym w ust. 2 akcje zostają umorzone. Przepisy państwa członkowskiego mogą uzależniać takie umorzenie od obniżenia kapitału subskrybowanego do odpowiedniej wysokości. Takie obniżenie musi być określone w miarę jak nabywanie akcji podlegających umorzeniu spowodowało, że aktywa netto uległy zmniejszeniu poniżej wysokości określonej w art. 17 ust. 1 i 2.

Artykuł 23

Akcje nabyte z naruszeniem art. 21 i 22 zbywa się w terminie 1 roku od dnia ich nabycia. W razie braku ich zbycia w tym terminie stosuje się art. 22 ust. 3.

Artykuł 24

1. W przypadku gdy przepisy państwa członkowskiego pozwalają na nabywanie przez spółkę jej własnych akcji przez nią samą albo przez osobę działającą we własnym imieniu, lecz na rachunek spółki, zawsze uzależnia się zatrzymanie tych akcji od spełnienia co najmniej następujących warunków:

a) wśród praw związanych z tymi akcjami, prawo głosu wynikające z własnych akcji jest w każdym wypadku zawieszane;

b) jeżeli te akcje są zaksięgowane po stronie aktywów w bilansie, musi być wprowadzona po stronie pasywów nienaruszalna rezerwa tej samej wysokości.

2. Jeżeli przepisy państwa członkowskiego pozwalają spółce nabyć jej własne akcje przez nią samą albo przez osobę działającą we własnym imieniu, ale na rachunek spółki, muszą wymagać, aby roczne sprawozdanie zawierało co najmniej:

a) powody nabycia dokonanego podczas roku obrotowego;

b) liczbę i wartość nominalną lub, w razie braku wartości nominalnej, wartość księgową akcji nabytych i zbytych podczas roku obrotowego, jak również określenie części kapitału subskrybowanego, którą one reprezentują;

c) w przypadku nabycia lub zbycia odpłatnego, równowartość tych akcji;

d) liczbę i wartość nominalną lub, w razie braku wartości nominalnej, wartość księgową wszystkich akcji nabytych lub zatrzymanych, jak również część kapitału subskrybowanego, którą one reprezentują.

Artykuł 25

1. W przypadku gdy państwa członkowskie zezwalają spółce na bezpośrednie albo pośrednie dokonywanie zaliczkowych wypłat lub udzielanie pożyczek, lub ustanawianie zabezpieczeń w celu nabycia jej własnych akcji przez osobę trzecią, uzależniają one takie transakcje od spełnienia warunków określonych w ust. 2–5.

2. Transakcji dokonuje się na odpowiedzialność organu administrującego lub zarządzającego na rzetelnych warunkach rynkowych, szczególnie w odniesieniu do odsetek otrzymywanych przez spółkę oraz w odniesieniu do zabezpieczeń ustanowionych na rzecz spółki z tytułu pożyczek i zaliczek, o których mowa w ust. 1.

Dokładnie sprawdza się wypłacalność osoby trzeciej lub, w przypadku transakcji wielostronnych, każdej ze stron.

3. Organ administrujący lub zarządzający przedstawia transakcje do uprzedniej akceptacji walnego zgromadzenia, a walne zgromadzenie działa w tym zakresie zgodnie z zasadami dotyczącymi kworum i większości ustanowionymi w art. 44.

Organ administrujący lub zarządzający przedkłada walnemu zgromadzeniu pisemne sprawozdanie wskazujące:

a) powody transakcji;

b) interes spółki w dokonaniu takiej transakcji;

c) warunki dokonania tej transakcji;

d) ryzyko związane z transakcją w zakresie płynności i wypłacalności spółki; oraz

e) cenę, za jaką osoba trzecia ma dokonać nabycia akcji.

Sprawozdanie to składa się w rejestrze w celu jego ogłoszenia zgodnie z art. 3 dyrektywy 2009/101/WE.

4. Łączna pomoc finansowa przyznawana osobom trzecim nie może w żadnym czasie prowadzić do obniżenia wartości aktywów netto poniżej kwoty określonej w art. 17 ust. 1 i 2, uwzględniając również każde obniżenie wartości aktywów netto, które mogło nastąpić w wyniku nabycia przez spółkę lub na rachunek spółki własnych akcji, zgodnie z art. 21 ust. 1.

Spółka umieszcza w bilansie po stronie pasywów niepodlegającą podziałowi rezerwę w wysokości łącznej pomocy finansowej.

5. W przypadku gdy osoba trzecia z pomocą finansową ze strony spółki nabywa własne akcje tej spółki w rozumieniu art. 21 ust. 1 lub subskrybuje akcje wyemitowane w ramach podwyższenia subskrybowanego kapitału, takie nabycie lub subskrypcja jest realizowane za godziwą cenę.

6. Ust. 1–5 nie mają zastosowania do transakcji bieżących banków i innych instytucji finansowych, ani transakcji dokonywanych w celu nabycia akcji przez lub dla pracowników spółki lub spółki z nią powiązanej.

Jednakże transakcje te nie mogą spowodować obniżenia aktywów netto spółki poniżej poziomu określonego w art. 17 ust. 1.

7. Ust. 1–5 nie mają zastosowania do transakcji dokonywanych w celu nabycia akcji, określonych w art. 22 ust. 1 lit. h).

Artykuł 26

W przypadkach gdy poszczególni członkowie organu administrującego lub zarządzającego spółki będącej stroną transakcji, o której mowa w art. 25 ust. 1, lub organu administrującego lub zarządzającego jednostki dominującej w rozumieniu art. 1 siódmej dyrektywy Rady 83/349/EWG z dnia 13 czerwca 1983 r. wydanej na podstawie art. 50 ust. 2 lit. g) Traktatu w sprawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych⁽¹⁾ lub sama jednostka dominująca lub osoby działające we własnym imieniu, ale na rachunek członków takich organów lub takich jednostek są jednocześnie stroną takiej transakcji, państwa członkowskie zapewniają za pomocą odpowiednich gwarancji, aby transakcja taka nie była sprzeczna z najlepszym interesem spółki.

Artykuł 27

1. Ustanowienie zabezpieczenia przez spółkę na własnych akcjach przez nią samą albo przez osobę działającą we własnym imieniu, lecz na rachunek spółki, jest równoważne nabyciu do celów art. 21, art. 22 ust. 1 oraz art. 24 i art. 25.

2. Państwa członkowskie mogą zdecydować o niestosowaniu ust. 1 do transakcji bieżących banków i innych instytucji finansowych.

⁽¹⁾ Dz.U. L 193 z 18.7.1983, s. 1. Uwaga: tytuł dyrektywy 83/349/EWG został dostosowany w taki sposób, aby uwzględnić zmianę numeracji artykułów Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, zgodnie z art. 5 Traktatu z Lizbony; pierwotnie w tytule zawarte było odesłanie do art. 54 ust. 3 lit. g) Traktatu.

Artykuł 28

1. Subskrybowanie, nabywanie i posiadanie akcji spółki akcyjnej przez inną spółkę w rozumieniu art. 1 dyrektywy 2009/101/WE, w której to spółce spółka akcyjna dysponuje, bezpośrednio lub pośrednio, większością praw głosu lub też, na którą spółka akcyjna może wywierać, bezpośrednio lub pośrednio, dominujący wpływ, uważa się za działania identyczne z działaniami samej spółki akcyjnej.

Akapit pierwszy stosuje się również, jeśli inna spółka podlega prawu państwa trzeciego i ma formę prawną porównywalną do form prawnych wymienionych w art. 1 dyrektywy 2009/101/WE.

Jednakże w przypadku gdy spółka akcyjna pośrednio dysponuje większością praw głosu lub też może pośrednio wywierać dominujący wpływ na inną spółkę, państwa członkowskie nie są zobowiązane do stosowania akapitu pierwszego i drugiego, o ile ich przepisy przewidują zawieszenie prawa głosu związanego z akcjami spółki akcyjnej, którym dysponuje inna spółka.

2. W przypadku braku koordynacji między przepisami krajowymi w zakresie grup spółek, państwa członkowskie mogą:

a) określić przypadki, w których uznaje się, że spółka akcyjna jest w stanie wywierać dominujący wpływ na inną spółkę; w przypadku skorzystania przez państwo członkowskie z tej możliwości, jego prawo krajowe musi w każdym przypadku przewidywać możliwość wywierania dominującego wpływu w przypadku, kiedy dana spółka akcyjna:

— ma prawo mianować lub odwoływać większość członków organu administracyjnego, zarządzającego lub organu nadzoru i jest jednocześnie akcjonariuszem lub udziałowcem innej spółki, lub

— jest akcjonariuszem lub udziałowcem innej spółki i sprawuje wyłączną kontrolę większości praw głosu akcjonariuszy lub udziałowców spółki jedynie na mocy porozumienia zawartego z innymi akcjonariuszami lub udziałowcami tej spółki.

Państwa członkowskie nie są zobowiązane do ustanowienia przepisów dla innych przypadków niż te wymienione w tirecie pierwszym i drugim;

- b) określić przypadki, w których uznaje się, że spółka akcyjna dysponuje pośrednio prawem głosu lub jest w stanie wywierać pośrednio dominujący wpływ;
- c) sprecyzować okoliczności, w których uznaje się spółkę akcyjną za dysponującą prawem głosu.

3. Państwa członkowskie nie są zobowiązane do stosowania ust. 1 akapit pierwszy i drugi w przypadku gdy subskrypcja, nabycie lub posiadanie akcji są realizowane na rzecz osoby innej niż osoba subskrybująca, nabywająca lub posiadająca akcje, i która nie jest spółką akcyjną, o której mowa w ust. 1, ani też inna spółką, w której ta spółka akcyjna dysponuje, bezpośrednio lub pośrednio, większością głosów lub, na którą może ona wywierać bezpośrednio lub pośrednio dominujący wpływ.

4. Ponadto państwa członkowskie nie są zobowiązane do stosowania ust. 1 akapit pierwszy i drugi w przypadku gdy subskrypcja, nabywanie lub posiadanie akcji są realizowane przez inną spółkę we własnym imieniu, w ramach jej działalności jako podmiotu zajmującego się obrotem papierami wartościowymi, pod warunkiem że wspomniana inna spółka jest uczestnikiem giełdy papierów wartościowych zlokalizowanej lub działającej w państwie członkowskim lub też pod warunkiem że posiada ona zezwolenie lub jest nadzorowana przez organ państwa członkowskiego właściwy w zakresie nadzoru nad podmiotami zajmującymi się obrotem papierami wartościowymi, do których, w rozumieniu niniejszej dyrektywy, można zaliczyć instytucje kredytowe.

5. Państwa członkowskie nie są zobowiązane do stosowania ust. 1 akapit pierwszy i drugi w przypadku gdy posiadanie akcji danej spółki akcyjnej przez inną spółkę wynika z nabycia akcji zrealizowanego zanim relacja między tymi dwiema spółkami przybrała postać spełniającą kryteria ustanowione w ust. 1.

Jednakże prawo głosu związane z tymi akcjami zostaje zawieszane i akcje te zostają wzięte pod uwagę w procedurze oceny mającej na celu określenie czy warunek ustanowiony w art. 21 ust. 1 lit. b) został spełniony.

6. Państwa członkowskie nie są zobowiązane do stosowania art. 22 ust. 2 lub 3 oraz art. 23 w przypadku nabywania akcji spółki akcyjnej przez inną spółkę, o ile państwa te ustanowią przepisy przewidujące:

- a) zawieszenie prawa głosu z akcji spółki akcyjnej, którym dysponuje wspomniana inna spółka; oraz
- b) że członkowie organu administrującego lub zarządzającego spółki akcyjnej są zobowiązani odkupić od wspomnianej

innej spółki akcje, o których mowa w art. 22 ust. 2 i 3 i art. 23, po cenie, po jakiej zostały one nabyte przez spółkę; sankcji tej nie stosuje się jedynie w przypadku gdy wspomniani członkowie organu administrującego lub zarządzającego spółki akcyjnej udowodnią, że spółka akcyjna w żaden sposób nie stoi za subskrypcją lub nabyciem danych akcji.

Artykuł 29

1. Walne zgromadzenie podejmuje decyzję o każdym podwyższeniu kapitału. Decyzja ta, jak również dokonanie podwyższenia kapitału subskrybowanego, są ogłaszane w sposób przewidziany w przepisach każdego z państw członkowskich zgodnie z art. 3 dyrektywy 2009/101/WE.

2. Jednakże statut lub akt założycielski, lub walne zgromadzenie, którego decyzja musi zostać ogłoszona zgodnie z zasadami, o których mowa w ust. 1, mogą zezwolić na podwyższenie kapitału subskrybowanego aż do wysokości maksymalnej, którą ustalają w należytych uwzględnieniu maksymalnej wysokości przewidzianej przez prawo. W granicach ustalonej wysokości organ spółki, uprawniony w tym zakresie, decyduje, tam gdzie stosowne, o podwyższeniu kapitału subskrybowanego. To uprawnienie dla tego organu może być udzielone na okres nieprzekraczający pięciu lat i może być odnowione raz lub kilkakrotnie przez walne zgromadzenie na okres, który każdorazowo nie może przekraczać pięciu lat.

3. W przypadku gdy istnieje kilka rodzajów akcji, decyzja walnego zgromadzenia dotycząca podwyższenia kapitału, o której mowa w ust. 1, lub zezwolenia na podwyższenie kapitału, o której mowa w ust. 2, jest przedmiotem odrębnego głosowania co najmniej dla każdej kategorii akcjonariuszy, których prawa są naruszone w wyniku tej czynności.

4. Niniejszy artykuł stosuje się do emisji papierów wartościowych zamiennych na akcje lub inkorporujących prawo do objęcia akcji, ale nie do zamiany tych papierów wartościowych ani do wykonywania prawa objęcia.

Artykuł 30

Akcje wyemitowane w zamian za wkłady w wyniku podwyższenia kapitału subskrybowanego muszą być pokryte w proporcji nie niższej niż 25 % swojej wartości nominalnej lub, w razie braku wartości nominalnej, ich wartości księgowej. Jeśli jest przewidywana nadwyżka emisyjna, jej wysokość musi być całkowicie pokryta.

Artykuł 31

1. Akcje wyemitowane w zamian za wkłady niepieniężne w następstwie podwyższenia kapitału subskrybowanego muszą być całkowicie pokryte w okresie pięciu lat od decyzji o podwyższeniu kapitału subskrybowanego.

2. Wkłady, o których mowa w ust. 1, stanowią przedmiot sprawozdania sporządzonego przed dokonaniem podwyższenia kapitału subskrybowanego przez jednego lub kilku biegłych rewidentów spółki, niezależnych od spółki i wyznaczonych lub upoważnionych przez organ administracyjny lub sądowy. Tacy biegli rewidentzi mogą być zgodnie z przepisami każdego z państw członkowskich osobami fizycznymi lub prawnymi lub spółkami.

Stosuje się art. 10 ust. 2 i 3 oraz art. 11 i 12.

3. Państwa członkowskie mogą zdecydować o niestosowaniu ust. 2 jeżeli podwyższenie kapitału subskrybowanego następuje w celu połączenia, podziału lub publicznej oferty nabycia lub wymiany akcji i w celu dokonania wypłat akcjonariuszom spółki przejętej lub podzielonej lub akcjonariuszom spółki stanowiącej przedmiot publicznej oferty nabycia lub wymiany akcji.

Jednakże w przypadku połączenia lub podziału państwa członkowskie stosują akapit pierwszy jedynie w przypadku gdy sprawozdanie w sprawie projektu warunków połączenia lub podziału zostało sporządzone przez jednego lub kilku niezależnych biegłych rewidentów.

Jeżeli państwa członkowskie zdecydują o stosowaniu ust. 2 w przypadku połączenia lub podziału, mogą postanowić, aby sprawozdanie przewidziane w niniejszym artykule i sprawozdanie sporządzone przez jednego lub kilku niezależnych biegłych rewidentów w sprawie projektu warunków połączenia lub podziału mogły być sporządzone przez tego samego biegłego rewidenta lub tych samych biegłych rewidentów.

4. Państwa członkowskie mogą zdecydować o niestosowaniu ust. 2 jeżeli wszystkie akcje wyemitowane w następstwie podwyższenia kapitału subskrybowanego są emitowane w zamian za wkłady niepieniężne dokonane przez jedną lub kilka spółek, pod warunkiem że wszyscy akcjonariusze spółki przejmującej wkłady wyrazili zgodę na zaniechanie sporządzania sprawozdania biegłych rewidentów i że wymogi określone w art. 10 ust. 4 lit. b)-f), zostały spełnione.

Artykuł 32

W przypadku gdy podwyższenie kapitału nie zostanie całkowicie subskrybowane, kapitał ulega podwyższeniu jedynie do wysokości przeprowadzonej subskrypcji, o ile warunki emisji wyraźnie przewidują taką możliwość.

Artykuł 33

1. W każdym przypadku, gdy podwyższanie kapitału subskrybowanego następuje przez wniesienie wkładów pieniężnych, akcje muszą być oferowane z zachowaniem pierwszeństwa akcjonariuszy proporcjonalnie do wysokości kapitału reprezentowanego przez ich akcje.

2. Państwa członkowskie mogą:

- a) nie stosować ust. 1 do akcji, z którymi związane jest prawo ograniczonego udziału w wypłatach w rozumieniu art. 17 i/lub w podziale majątku spółki w wypadku jej likwidacji; lub
- b) zezwolić, aby w wypadku gdy w spółce występuje kilka rodzajów akcji, do których prawo głosu lub prawo uczestnictwa w wypłatach w rozumieniu art. 17 lub w podziale majątku spółki na wypadek jej likwidacji jest zróżnicowane, a kapitał subskrybowany jest podwyższany przez emisję nowych akcji w jednej z tych rodzajów, wykonywanie prawa pierwszeństwa przez akcjonariuszy posiadających akcje innych rodzajów mogło nastąpić tylko po wykonaniu tego prawa przez akcjonariuszy posiadających akcje należące do rodzaju, w ramach którego nowe akcje są emitowane.

3. Każda oferta subskrypcji na zasadach pierwszeństwa, jak również termin, w którym prawo to musi być wykonane, stanowi przedmiot ogłoszenia w dzienniku krajowym zgodnie z dyrektywą 2009/101/WE. Jednakże przepisy państwa członkowskiego nie muszą przewidywać tego ogłoszenia o ile wszystkie akcje spółki są imienne. W takim wypadku wszyscy akcjonariusze powinni być poinformowani na piśmie. Prawo pierwokupu powinno być wykonane w terminie nie krótszym niż 14 dni od daty ogłoszenia oferty lub daty wysyłki listów do akcjonariuszy.

4. Prawo pierwokupu nie może być ograniczone ani zniesione przez statut lub akt założycielski. Jednakże może być ono zniesione lub ograniczone decyzją walnego zgromadzenia. Organ administrujący lub zarządzający jest zobowiązany do przedstawienia na tym walnym zgromadzeniu pisemnego sprawozdania wskazującego powody ograniczenia lub zniesienia prawa pierwokupu i uzasadniającego proponowaną cenę emisji. Walne zgromadzenie obraduje przy zachowaniu zasad dotyczących quorum i według większości określonej w art. 44. Jego decyzja jest przedmiotem ogłoszenia dokonanego w sposób określony w przepisach każdego z państw członkowskich zgodnie z art. 3 dyrektywy 2009/101/WE.

5. Przepisy każdego z państw członkowskich mogą przewidywać, że statut, akt założycielski lub walne zgromadzenie, obradujące przy zachowaniu zasad dotyczących kworum, większości i ogłoszeń określonych w ust. 4, mogą upoważnić do ograniczenia lub zniesienia prawa pierwszeństwa organ spółki, uprawniony do podwyższenia kapitału subskrybowanego w granicach kapitału nominalnego. Uprawnienie to nie może być przyznane na czas dłuższy niż uprawnienie określone w art. 29 ust. 2.

6. Ust. 1–5 stosuje się do emisji wszystkich papierów wartościowych zamiennych na akcje lub inkorporujących prawo do objęcia akcji, ale nie do zamiany tych papierów ani do wykonywania prawa objęcia.

7. Prawo pierwokupu nie jest wykluczone do celów ust. 4 i 5 o ile zgodnie z decyzją o podwyższeniu kapitału subskrybowanego akcje są emitowane na rzecz banków lub innych instytucji finansowych w celu ich zaoferowania akcjonariuszom spółki zgodnie z ust. 1 i 3.

Artykuł 34

Każde obniżenie kapitału subskrybowanego, z wyjątkiem obniżenia wynikającego z orzeczenia sądu, musi być co najmniej przedmiotem decyzji walnego zgromadzenia, podjętej zgodnie z zasadami dotyczącymi kworum i większości określonymi w art. 44 bez uszczerbku dla art. 40 i 41. Decyzja taka zostaje ogłoszona w sposób przewidywany w przepisach każdego z państw członkowskich zgodnie z art. 3 dyrektywy 2009/101/WE.

Zawiadomienie o zwołaniu walnego zgromadzenia wskazuje co najmniej cel obniżenia kapitału i sposób, według którego ma to nastąpić.

Artykuł 35

Jeśli występuje kilka rodzajów akcji, decyzja walnego zgromadzenia dotycząca obniżenia kapitału subskrybowanego podlega odrębnemu głosowaniu co najmniej dla każdej grupy akcjonariuszy, których prawa mogą być w jego wyniku naruszone.

Artykuł 36

1. W przypadku obniżenia kapitału subskrybowanego przynajmniej ci wierzyciele, których wierzytelności powstały przed ogłoszeniem decyzji o obniżeniu, mają przynajmniej prawo do uzyskania zabezpieczenia wierzytelności, które nie stały się wymagalne przed datą takiego ogłoszenia. Prawo to nie może zostać wyłączone przez państwa członkowskie, chyba że wierzyciel dysponuje odpowiednimi gwarancjami lub gwarancje takie nie są konieczne, biorąc pod uwagę aktywa spółki.

Państwa członkowskie ustalają warunki wykonywania prawa przewidzianego w akapicie pierwszym. W każdym przypadku państwa członkowskie zapewniają, aby wierzyciele mogli zwrócić się do odpowiedniego organu administracyjnego lub sądowego o odpowiednie gwarancje, pod warunkiem że są w stanie wykazać w sposób wiarygodny, że z powodu obniżenia kapitału subskrybowanego zaspokojenie ich roszczeń jest zagrożone oraz że nie uzyskali odpowiednich gwarancji od spółki.

2. Ponadto przepisy państw członkowskich muszą przewidywać co najmniej, że obniżenie kapitału nie wywoła skutków lub że żadne wypłaty nie będą dokonane na rzecz akcjonariuszy, o ile wierzyciele nie otrzymali zaspokojenia lub sąd nie zdecydował, że ich żądania są pozbawione podstaw.

3. Niniejszy artykuł stosuje się w przypadku gdy obniżenie kapitału subskrybowanego dokonuje się przez całkowite lub częściowe zwolnienie z dalszych spłat wkładów przez akcjonariuszy.

Artykuł 37

1. Państwa członkowskie nie są zobowiązane do stosowania art. 36 do obniżenia kapitału subskrybowanego mającego na celu wyrównanie poniesionych strat lub w celu przeniesienia określonych kwot do funduszu rezerwowego, pod warunkiem że w wyniku tej czynności wysokość funduszu rezerwowego nie przekroczy 10 % obniżonego kapitału subskrybowanego. Fundusz rezerwowy nie może, wyłączwszy wypadek obniżenia kapitału subskrybowanego, być wypłacony na rzecz akcjonariuszy; może być on jedynie wykorzystany dla pokrycia poniesionych strat lub dla podwyższenia kapitału subskrybowanego w drodze kapitalizacji rezerw w takim zakresie, w jakim państwa członkowskie zezwalają na taką czynność.

2. W przypadkach, o których mowa w ust. 1, przepisy państw członkowskich muszą określić przynajmniej środki niezbędne do tego, aby kwoty pochodzące z obniżenia kapitału subskrybowanego nie mogły być wykorzystane dla dokonania wypłat pomiędzy akcjonariuszy ani też do zwolnienia akcjonariuszy z obowiązku wniesienia wkładów.

Artykuł 38

Kapitał subskrybowany nie może być obniżony do wysokości niższej od kapitału minimalnego określonego zgodnie z art. 6.

Jednakże państwa członkowskie mogą zezwolić na takie obniżenie, jeżeli jednocześnie określą, że decyzja o obniżeniu wywiera skutki tylko gdy nastąpi podwyższenie kapitału subskrybowanego do poziomu równego co najmniej obowiązującemu minimum.

Artykuł 39

W przypadku gdy przepisy państwa członkowskiego zezwalają na całkowite lub częściowe umorzenie kapitału subskrybowanego bez jego obniżania, muszą być zachowane przynajmniej następujące warunki:

- a) jeśli statut lub akt założycielski przewidują umorzenie, jest ono uchwalone przez walne zgromadzenie obradujące przy zachowaniu przynajmniej zwykłych zasad dotyczących quorum i większości; jeśli statut lub akt założycielski nie przewidują umorzenia, jest ono uchwalone przez walne zgromadzenie obradujące przy zachowaniu zasad dotyczących quorum i większości przewidzianych w art. 44; decyzja w tej sprawie jest ogłaszana w sposób przewidywany przez przepisy każdego z państw członkowskich zgodnie z art. 3 dyrektywy 2009/101/WE;
 - b) umorzenie może nastąpić jedynie przy wykorzystaniu kwot podlegających wypłacie w rozumieniu art. 17 ust. 1–4;
 - c) akcjonariusze, których akcje są umorzone, zachowują swoje prawa w spółce z wyjątkiem prawa do uczestniczenia w podziale majątku i prawa do uczestniczenia w podziale pierwszej dywidendy z akcji nieumorzonych.
- c) organ spółki postanawiający o przymusowym umorzeniu ustala jego warunki i sposób, o ile nie zostały już one przewidziane w statucie lub akcie założycielskim;
 - d) art. 36 stosuje się, z wyjątkiem przypadków akcji całkowicie pokrytych, które zostały udostępnione nieodpłatnie do dyspozycji spółki lub które stanowią przedmiot umorzenia przy wykorzystaniu sum przeznaczonych do wypłaty zgodnie z art. 17 ust. 1–4; w tych wypadkach suma równa wysokości nominalnej lub, w razie braku wartości nominalnej, wartości księgowej wszystkich akcji umorzenia, powinna być włączona do funduszu rezerwowego; fundusz ten nie może być, z wyjątkiem wypadku obniżenia kapitału subskrybowanego, wypłacony na rzecz akcjonariuszy; może być jedynie wykorzystany dla wyrównania poniesionych strat lub podwyższenia kapitału subskrybowanego przez kapitalizację rezerw w zakresie, w jakim państwa członkowskie dopuszczają taką procedurę; oraz
 - e) decyzje dotyczące przymusowego umorzenia są ogłaszane zgodnie z przepisami każdego z państw członkowskich zgodnie z art. 3 dyrektywy 2009/101/WE.

2. Art. 34 ust. 1 i art. 35, 37 i 44 nie mają zastosowania w wypadkach przewidzianych w ust. 1 niniejszego artykułu.

Artykuł 40

1. Jeśli przepisy państwa członkowskiego zezwalają spółkom na obniżenie kapitału subskrybowanego przez przymusowe umorzenie akcji, muszą być spełnione przynajmniej następujące warunki:

- a) przymusowe umorzenie musi być przewidziane lub dopuszczone przez statut lub akt założycielski przed subskrypcją akcji, które stanowią przedmiot umorzenia;
- b) jeżeli przymusowe umorzenie jest dopuszczone jedynie przez statut lub akt założycielski, postanawia o tym walne zgromadzenie, chyba że akcjonariusze, których to dotyczy, wyrażą jednogłośnie zgodę na umorzenie;

Artykuł 41

1. O umorzeniu akcji musi zawsze stanowić walne zgromadzenie w wypadku obniżenia kapitału subskrybowanego przez umorzenie akcji nabytych przez spółkę lub przez osobę działającą we własnym imieniu, lecz na rachunek spółki.

2. Zastosowanie ma art. 36, chyba że chodzi o akcje całkowicie pokryte, które są nabyte nieodpłatnie lub przy pomocy sum przeznaczonych do wypłaty zgodnie z art. 17 ust. 1–4; w tych wypadkach wysokość równa wartości nominalnej lub, w razie braku wartości nominalnej, wartości księgowej wszystkich akcji umarzanych musi być włączona do funduszu rezerwowego z wyjątkiem obniżenia kapitału subskrybowanego; fundusz ten nie może być wypłacony na rzecz akcjonariuszy; może być jedynie wykorzystany dla wyrównania odniesionych strat lub podwyższenia kapitału subskrybowanego przez kapitalizację rezerw w zakresie, w jakim państwa członkowskie dopuszczają taką procedurę.

3. Art. 35, 37 i 44 nie mają zastosowania w wypadkach przewidzianych w ust. 1 niniejszego artykułu.

Artykuł 42

W wypadkach objętych zakresem art. 39, art. 40 ust. 1 lit. b) i art. 41 ust. 1, jeżeli istnieje kilka rodzajów akcji, decyzja walnego zgromadzenia dotycząca umorzenia kapitału subskrybowanego lub jego obniżenia przez umorzenie akcji jest poddana odrębnemu głosowaniu w każdej grupie akcjonariuszy, których prawa mogą być naruszone w wyniku tych czynności.

Artykuł 43

W przypadku gdy przepisy państwa członkowskiego zezwalają spółkom na emisję akcji przeznaczonych do umorzenia, czynność tę uzależnia się od spełnienia przynajmniej następujących warunków:

- a) umorzenie musi być dopuszczone przez statut lub akt założycielski przed subskrypcją takich akcji;
- b) akcje te powinny być całkowicie pokryte;
- c) warunki i sposoby umorzenia muszą być określone przez statut lub akt założycielski;
- d) umorzenie może nastąpić jedynie przy użyciu sum przeznaczonych do wypłaty zgodnie z art. 17 ust. 1–4 lub w wyniku nowej emisji dokonanej w celu takiego umorzenia;
- e) wartość równa wartości nominalnej lub, w razie braku wartości nominalnej, wartości księgowej wszystkich akcji przeznaczonych do umorzenia musi być włączona do funduszu rezerwowego, który nie może być, z wyjątkiem obniżenia kapitału subskrybowanego, wypłacony na rzecz akcjonariuszy; fundusz ten może być jedynie wykorzystany dla podwyższenia kapitału subskrybowanego następującego w drodze kapitalizacji rezerw;
- f) lit. e) nie ma zastosowania, jeżeli umorzenie nastąpiło w wyniku nowej emisji dokonanej w celu tego umorzenia;
- g) w przypadku gdy w następstwie tego umorzenia przewidywana jest wypłata premii dla akcjonariuszy, może być ona wypłacona jedynie z sum przeznaczonych do wypłaty zgodnie z art. 17 ust. 1–4 lub z funduszu rezerwowego innego niż ten, o którym mowa w lit. e) niniejszego artykułu, który nie może być, z wyjątkiem przypadków obniżenia kapitału subskrybowanego, wypłacony na rzecz akcjonariuszy; fundusz ten może być wykorzystany jedynie dla

podwyższenia kapitału subskrybowanego w drodze kapitalizacji rezerw lub w celu pokrycia kosztów, o których mowa w art. 3 lit. j), lub kosztów emisji akcji lub obligacji, lub w celu dokonania wypłaty premii posiadaczom akcji lub obligacji przeznaczonych do umorzenia;

- h) umorzenie podlega ogłoszeniu w sposób przewidziany w przepisach każdego z państw członkowskich zgodnie z art. 3 dyrektywy 2009/101/WE.

Artykuł 44

Przepisy państw członkowskich muszą przewidywać, że decyzje, o których mowa w art. 33 ust. 4 i 5 oraz art. 34, 35, 39 i 42, muszą być podejmowane co najmniej większością nie niższą niż dwie trzecie głosów związanych z reprezentowanymi papierami wartościowymi lub reprezentowanym kapitałem subskrybowanym.

Jednakże przepisy państw członkowskich mogą przewidywać, że zwykła większość głosów wskazanych w akapicie pierwszym jest wystarczająca, o ile jest reprezentowana co najmniej połowa kapitału subskrybowanego.

Artykuł 45

1. Państwa członkowskie mogą odstąpić od stosowania art. 9 akapit pierwszy, art. 21 ust. 1 lit. a) zdanie pierwsze oraz od art. 29, 30 i 33 w zakresie, w jakim odstępstwa takie są niezbędne do przyjęcia lub stosowania przepisów mających na celu zachęcenie pracowników lub innych grup osób określonych przez prawo krajowe do uczestnictwa w kapitale przedsiębiorstw.

2. Państwa członkowskie mogą zadecydować o niestosowaniu art. 21 ust. 1 lit. a) zdanie pierwsze i art. 34, 35, 40, 41, 42 i 43 do spółek o specjalnym statusie, które emitują jednocześnie akcje kapitałowe i akcje pracownicze, a te ostatnie na korzyść grupy pracowników, która jest reprezentowana na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy przez delegatów dysponujących prawem głosu.

Artykuł 46

W celu wykonania niniejszej dyrektywy, przepisy państw członkowskich zapewniają równe traktowanie akcjonariuszy znajdujących się w takiej samej sytuacji.

Artykuł 47

1. Państwa członkowskie mogą zdecydować o niestosowaniu art. 3 lit. g), i), j) oraz k) do spółek już istniejących w momencie wejścia w życie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych przyjętych w celu spełnienia wymogów dyrektywy 77/91/EWG.

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji teksty podstawowych przepisów prawa krajowego przyjętych w dziedzinach objętych niniejszą dyrektywą.

Artykuł 48

Dyrektywa 77/91/EWG, zmieniona aktami wymienionymi w załączniku II część A, zostaje uchylona, bez naruszenia obowiązków państw członkowskich odnoszących się do terminów transpozycji do prawa krajowego i stosowania dyrektyw określonych w załączniku II część B.

Odesłania do uchylonej dyrektywy odczytuje się jako odesłania do niniejszej dyrektywy, zgodnie z tabelą korelacji w załączniku III.

Artykuł 49

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 50

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich.

Sporządzono w Strasburgu dnia 25 października 2012 r.

*W imieniu Parlamentu
Europejskiego*

M. SCHULZ

Przewodniczący

W imieniu Rady

A. D. MAVROYIANNIS

Przewodniczący

ZAŁĄCZNIK I

FORMY SPÓŁEK, O KTÓRYCH MOWA W ART. 1 UST. 1 AKAPIT PIERWSZY

— w Belgii:

la société anonyme/de naamloze vennootschap,

— w Bułgarii:

акционерно дружество,

— w Republice Czeskiej:

akciová společnost,

— w Danii:

aktieselskab,

— w Niemczech:

die Aktiengesellschaft,

— w Estonii:

aktsiaselts,

— w Irlandii:

the public company limited by shares,

the public company limited by guarantee and having a share capital,

— w Grecji:

η ανώνυμη εταιρία,

— w Hiszpanii:

la sociedad anónima,

— we Francji

la société anonyme,

— we Włoszech:

la società per azioni,

— na Cyprze:

δημόσιες εταιρείες περιορισμένης ευθύνης με μετοχές, δημόσιες εταιρείες περιορισμένης ευθύνης με εγγύηση που διαθέτουν μετοχικό κεφάλαιο,

— na Łotwie:

akciju sabiedrība,

— na Litwie:

akcinė bendrovė,

— w Luksemburgu:

la société anonyme,

- na Węgrzech:
nyilvánosan működő részvénytársaság,
 - na Malcie:
kumpanija pubblika/public limited liability company,
 - w Niderlandach:
de naamloze vennootschap,
 - w Austrii:
die Aktiengesellschaft,
 - w Polsce:
spółka akcyjna,
 - w Portugalii:
a sociedade anónima,
 - w Rumunii:
societate pe acțiuni,
 - w Słowenii:
delniška družba,
 - na Słowacji:
akciová spoločnosť,
 - w Finlandii:
julkinen osakeyhtiö/publikt aktiebolag,
 - w Szwecji:
aktiebolag,
 - w Zjednoczonym Królestwie:
the public company limited by shares,
the public company limited by guarantee and having a share capital.
-

ZAŁĄCZNIK II

CZĘŚĆ A

*Uchylona dyrektywa i jej kolejne zmiany**(o których mowa w art. 48)*

Dyrektywa Rady 77/91/EWG
(Dz.U. L 26 z 31.1.1977, s. 1)

Załącznik I tytuł III pkt C Aktu przystąpienia z 1979 r.
(Dz.U. L 291 z 19.11.1979, s. 89)

Załącznik I Aktu przystąpienia z 1985 r.
(Dz.U. L 302 z 15.11.1985, s. 157)

Dyrektywa Rady 92/101/EWG
(Dz.U. L 347 z 28.11.1992, s. 64)

Załącznik I tytuł XI pkt A Aktu przystąpienia z 1994 r.
(Dz.U. C 241 z 29.8.1994, s. 194)

Załącznik II lit A, ust 4 Aktu przystąpienia z 2003 r.
(Dz.U. L 236 z 23.9.2003, s. 338)

Dyrektywa 2006/68/WE Parlamentu Europejskiego i Rady
(Dz.U. L 264 z 25.9.2006, s. 32)

Dyrektywa Rady 2006/99/WE
(Dz.U. L 363 z 20.12.2006, s. 137)

tylko pkt A ust. 2 załącznika

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/109/WE
(Dz.U. L 259 z 2.10.2009, s. 14)

tylko art. 1

CZĘŚĆ B

*Wykaz terminów transpozycji do prawa krajowego i stosowania**(o których mowa w art. 48)*

Dyrektywa	Termin transpozycji	Data rozpoczęcia stosowania
77/91/EWG	17 grudnia 1978 r.	—
92/101/EWG	31 grudnia 1993 r.	1 stycznia 1995 r.
2006/68/WE	15 kwietnia 2008 r.	—
2006/99/WE	1 stycznia 2007 r.	—
2009/109/WE	30 czerwca 2011 r.	—

ZAŁĄCZNIK III

TABELA KORELACJI

Dyrektywa 77/91/EWG	Niniejsza dyrektywa
art. 1 ust. 1 akapit pierwszy wprowadzenie	art. 1 ust. 1 akapit pierwszy
art. 1 ust. 1 akapit pierwszy tiret pierwsze do dwudzieste siódme	załącznik I
art. 1 ust. 1 akapit drugi	art. 1 ust. 1 akapit drugi
art. 1 ust. 2	art. 1 ust. 2
art. 2 wprowadzenie	art. 2 wprowadzenie
art. 2 lit. a)	art. 2 lit. a)
art. 2 lit. b)	art. 2 lit. b)
art. 2 lit. c) tiret pierwsze	art. 2 lit. c)
art. 2 lit. c) tiret drugie	art. 2 lit. d)
art. 2 lit. d)	art. 2 lit. e)
art. 2 lit. e)	art. 2 lit. f)
art. 3–5	art. 3–5
art. 6 ust. 1 akapit pierwszy	art. 6 ust. 1
art. 6 ust. 1 akapit drugi	—
art. 6 ust. 2	—
art. 6 ust. 3	art. 6 ust. 2
art. 7	art. 7
art. 8 ust. 1	art. 8 akapit pierwszy
art. 8 ust. 2	art. 8 akapit drugi
art. 9 ust. 1	art. 9 akapit pierwszy
art. 9 ust. 2	art. 9 akapit drugi
art. 10	art. 10
art. 10a ust. 1 akapit pierwszy	art. 11 ust. 1 akapit pierwszy
art. 10a ust. 1 akapit drugi zdanie pierwsze	art. 11 ust. 1 akapit drugi
art. 10a ust. 1 akapit drugi zdanie drugie	art. 11 ust. 1 akapit trzeci
art. 10a ust. 2 akapit pierwszy	art. 11 ust. 2 akapit pierwszy
art. 10a ust. 2 akapit drugi zdanie pierwsze	art. 11 ust. 2 akapit drugi

Dyrektywa 77/91/EWG	Niniejsza dyrektywa
art. 10a ust. 2 akapit drugi zdanie drugie	art. 11 ust. 2 akapit trzeci
art. 10a ust. 2 akapit trzeci zdanie pierwsze	art. 11 ust. 2 akapit czwarty
art. 10a ust. 2 akapit trzeci zdanie drugie	art. 11 ust. 2 akapit piąty
art. 10a ust. 3	art. 11 ust. 3
art. 10b	art. 12
art. 11 ust. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze	art. 13 ust. 1 akapit pierwszy
art. 11 ust. 1 akapit pierwszy zdanie drugie	art. 13 ust. 1 akapit drugi
art. 11 ust. 1 akapit drugi	art. 13 ust. 1 akapit trzeci
art. 11 ust. 2	art. 13 ust. 2
art. 12	art. 14
art. 13	art. 15
art. 14	art. 16
art. 15 ust. 1 lit. a)	art. 17 ust. 1
art. 15 ust. 1 lit. b)	art. 17 ust. 2
art. 15 ust. 1 lit. c)	art. 17 ust. 3
art. 15 ust. 1 lit. d)	art. 17 ust. 4
art. 15 ust. 2	art. 17 ust. 5
art. 15 ust. 3	art. 17 ust. 6
art. 15 ust. 4 akapit pierwszy	art. 17 ust. 7 akapit pierwszy
art. 15 ust. 4 akapit drugi tiret pierwsze	art. 17 ust. 7 akapit drugi lit. a)
art. 15 ust. 4 akapit drugi tiret drugie	art. 17 ust. 7 akapit drugi lit. b)
art. 15 ust. 4 akapit trzeci	art. 17 ust. 7 akapit trzeci
art. 16	art. 18
art. 17	art. 19
art. 18	art. 20
art. 19 ust. 1 akapit pierwszy	art. 21 ust. 1 akapit pierwszy
art. 19 ust. 1 akapit drugi pkt (i)–(v)	art. 21 ust. 1 akapit drugi lit. a)–e)
art. 19 ust. 2 i 3	art. 19 ust. 2 i 3

Dyrektywa 77/91/EWG	Niniejsza dyrektywa
art. 20	art. 22
art. 21	art. 23
art. 22	art. 24
art. 23 ust. 1 akapit pierwszy	art. 25 ust. 1
art. 23 ust. 1 akapit drugi zdanie pierwsze	art. 25 ust. 2 akapit pierwszy
art. 23 ust. 1 akapit drugi zdanie drugie	art. 25 ust. 2 akapit drugi
art. 23 ust. 1 akapit trzeci zdanie pierwsze	art. 25 ust. 3 akapit pierwszy
art. 23 ust. 1 akapit trzeci pierwsza część zdania drugiego	art. 25 ust. 3 akapit drugi wprowadzenie
art. 23 ust. 1 akapit trzeci druga część zdania drugiego	art. 25 ust. 3 akapit drugi lit. a)–e)
art. 23 ust. 1 akapit trzeci zdanie trzecie	art. 25 ust. 3 akapit trzeci
art. 23 ust. 1 akapit czwarty zdanie pierwsze	art. 25 ust. 4 akapit pierwszy
art. 23 ust. 1 akapit czwarty zdanie drugie	art. 25 ust. 4 akapit czwarty
art. 23 ust. 1 akapit piąty	art. 25 ust. 5
art. 23 ust. 2 zdanie drugie	art. 25 ust. 6 akapit pierwszy
art. 23 ust. 2 zdanie pierwsze	art. 25 ust. 6 akapit drugi
art. 23 ust. 3	art. 25 ust. 7
art. 23a	art. 26
art. 24	art. 27
art. 24a ust. 1 lit. a)	art. 28 ust. 1 akapit pierwszy
art. 24a ust. 1 lit. b)	art. 28 ust. 1 akapit drugi
art. 24a ust. 2	art. 28 ust. 1 akapit trzeci
art. 24a ust. 3	art. 28 ust. 2
art. 24a ust. 4 lit. a)	art. 28 ust. 3
art. 24a ust. 4 lit. b)	art. 28 ust. 4
art. 24a ust. 5	art. 28 ust. 5
art. 24a ust. 6	art. 28 ust. 6
art. 25	art. 29
art. 26	art. 30

Dyrektywa 77/91/EWG	Niniejsza dyrektywa
art. 27	art. 31
art. 28	art. 32
art. 29	art. 33
art. 30	art. 34
art. 31	art. 35
art. 32	art. 36
art. 33	art. 37
art. 34 zdanie pierwsze	art. 38 akapit pierwszy
art. 34 zdanie drugie	art. 38 akapit drugi
art. 35	art. 39
art. 36	art. 40
art. 37	art. 41
art. 38	art. 42
art. 39	art. 43
art. 40 ust. 1	art. 44 akapit pierwszy
art. 40 ust. 2	art. 44 akapit drugi
art. 41	art. 45
art. 42	art. 46
art. 43 ust. 1	—
art. 43 ust. 2 akapit pierwszy	art. 47 ust. 1
art. 43 ust. 2 akapit pierwszy i trzeci	—
art. 43 ust. 3	art. 47 ust. 2
—	art. 48
—	art. 49
art. 44	art. 50
—	załącznik II
—	załącznik III

CENY PRENUMERATY w 2012 r. (bez VAT, włącznie z normalną opłatą za dostawę przesyłki)

Dziennik Urzędowy UE, serie L i C, wyłącznie wersja papierowa	w 22 językach urzędowych UE	1 200 EUR/rok
Dziennik Urzędowy UE, serie L i C, wersja papierowa + roczne wydanie na płycie DVD	w 22 językach urzędowych UE	1 310 EUR/rok
Dziennik Urzędowy UE, seria L, wyłącznie wersja papierowa	w 22 językach urzędowych UE	840 EUR/rok
Dziennik Urzędowy UE, serie L i C, miesięczne wydanie na płycie DVD (komplet)	w 22 językach urzędowych UE	100 EUR/rok
Suplement do Dziennika Urzędowego (seria S) – Ogłoszenia o przetargach, płyta DVD raz w tygodniu	wielojęzyczny: w 23 językach urzędowych UE	200 EUR/rok
Dziennik Urzędowy UE, seria C – Konkursy	w językach, których dotyczy konkurs	50 EUR/rok

Prenumerata *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej*, który jest wydawany w językach urzędowych Unii, dostępna jest w 22 wersjach językowych. Dziennik Urzędowy składa się z dwóch serii – L (Legislacja) oraz C (Informacje i zawiadomienia).

Dla każdej wersji językowej jest otwierana osobna prenumerata.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 920/2005, opublikowanym w Dzienniku Urzędowym L 156 z dnia 18 czerwca 2005 r., instytucje Unii Europejskiej nie mają obowiązku sporządzania wszystkich aktów prawnych w języku irlandzkim ani publikowania ich w tym języku. W związku z tym irlandzkie wydania Dziennika Urzędowego sprzedawane są osobno.

Prenumerata Suplementu do Dziennika Urzędowego (seria S – Ogłoszenia o przetargach) obejmuje wszystkie 23 wersje językowe na pojedynczej płycie DVD.

Na żądanie prenumeratorzy *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej* mogą otrzymać różne załączniki do Dziennika Urzędowego. Prenumeratory informowani są o publikacji załączników poprzez zawiadomienia dołączane do *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej*.

Sprzedaż i prenumerata

Prenumeratę różnych odpłatnych publikacji wydawanych okresowo, na przykład prenumeratę *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej*, można zamówić u naszych dystrybutorów handlowych. Wykaz dystrybutorów handlowych znajduje się na stronie internetowej:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_pl.htm

Portal EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) zapewnia bezpośredni i bezpłatny dostęp do prawodawstwa Unii Europejskiej. EUR-Lex umożliwia dostęp do *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej* oraz traktatów, aktów prawnych, orzecznictwa i aktów przygotowawczych.

Dodatkowe informacje o Unii Europejskiej znajdują się na stronie: <http://europa.eu>

Urząd Publikacji Unii Europejskiej
2985 Luksemburg
LUKSEMBURG

PL